

2/2021

LOVEC

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE
FEBRUAR – SVEČAN

Lovska zveza Slovenije

VABILO

Lovska zveza Slovenije in Strokovno-znanstveni svet LZS vas vabita na

12. SLOVENSKI LOVSKI DAN

na temo

Problematika divjadi na nelovnih površinah.

**Dogodek bo v potekal v začetku marca 2021
prek videokonference.**

O natančnem datumu in podrobnejših informacijah (program, urnik, seznam predavateljev, povezava in navodila za prijavo) boste obveščeni na spletni strani LZS.

Vljudno vabljeni!

Obvestilo

Zaradi negotovih razmer, povezanih s COVID-19, vas prosimo, da se glede ažurnega stanja izvedbe dogodkov obračate neposredno na organizatorja dogodka. Uredništvo ne bo imelo podatkov o izvedljivosti organizacije dogodka zaradi morebitnih poostrenih ukrepov v povezavi s COVID-19. V reviji zaradi natančno načrtovanega urnika oddaje gradiva v tiskarno tudi ni mogoče objaviti zadnjih informacij. Mogoče je, da bodo dogodki odpovedani. Na dogodkih poskrbite za svojo varnost in varnost drugih udeležencev. Ostanite zdravi.

Uredništvo

NAREJENI V EU!
DO -50°C

TERMO ŠKORNJI

Izredno topli, lahki in povsem nepremočljivi škornji, ki segajo do kolena. Podplat je čvrst, preprečuje zdrse in nudi dober oprijem na spolzkih tleh, pa tudi na gladki skali in ledu. Škorenj je udoben in omogoča dolgotrajno hojo po različnem terenu, tudi po snegu in ledu.

Sestava škornja:

- OVČJA VOLNA
- FILC
- TOPLJENO IZOLACIJSKA FOLIJA
- EVA MATERIAL Z MEHURČKI

58,50 €

Velikosti od 41 do 48

INFORMACIJE IN NAROČILA:
info@beluga.si, www.beluga.si

TAKO TOPLIH IN LAHKIH ŠKORNJEV SE NISTE IMELI!

TEHNOOPTIKA

SMOLNIKAR d.o.o.
Brišičeva ulica 13,
1031 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

NIKON Prostaff5 8x42
Akcijška cena: **199,00 €**

NIKON Monarch5 8x42
Akcijška cena: **319,00 €**

Nikon

Servis dvogledov in strelnih daljnogledov!

DOG TRACE

ELEKTRONSKE
ovratnice za učenje psa
ovratnice proti lajanju
nevidne ograje

PROFESIONALNA KVALITETA
DOSTOPNE CENE
EVROPSKI IZDELEK
3 LETA GARANCIJE

akcija -20%

M-NET d.o.o., TEL.: 040 760 760
www.dogtrace.si
e-mail: info@dogtrace.si

1 Piščalka za privabljanje predatorjev
NORDIK PREDATOR 33,20 €

2 Piščalka za privabljanje lisic
NORDIK FOX HEAT 26,50 €

3 Piščalka za privabljanje lisic
NORDIK PLAIN PAIN 16,50 €

Švedske piščalke za srnjaka in predatorje

AVANTURA

www.avantura.info

Avantura Trade d.o.o., Ljubljanska c. 44, 6230 Postojna
05 726 40 70 | info@avantura.info

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik CIV., št. 2
februar – svečan

Lovce je z odločbo Ministrstva za kulturo RS, št. 61510-129-2009/8, od 6. 7. 2011 vpisan v razvid medijev pod zap. št. 1633.
ISSN 0024-7014

Glasiło izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava in tisk
Tiskarna Evrografis, d. o. o., Maribor
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Odgovorna urednica:
Jasna Kovačič Siuka

UREDNIŠKI ODBOR:
Predsednik: dr. Arpad Köveš
Bojan Avbar, Marjan Gselman, Jurij Lampe, dr. Boštjan Pokorny, Marko Rajkovič

Lektorica in korektorica:
Marjetka Šivic
Tehnični urednik: Milan Samar
Tajnik uredništva: Andrej Miklavčič

Lovce izhaja v začetku vsakega meseca, razen poletne številke 7–8, ki je združena in izide v začetku julija.
Ta številka je izšla v 22.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasiło LOVEC obdavčeno po 5% stopnji.

Besedila za objavo v reviji Lovce pošljite na e-naslov lovce@lovska-zveza.si v Wordovem dokumentu, podpisane in žigosane uradne dopise pa skenirane ali po navadni pošti. Fotografije sprejemamo prav tako po e-pošti v formatu jpg, in sicer v nezmanjšani resoluciji.

Fotografi, ki se ukvarjajo z naravoslovno fotografijo, lahko svoje fotografije, namenjene za banko fotografij revije Lovce ter Zlatorogove in Strokovne knjižnice, pošljejo po vnaprejšnjem dogovoru po katerem od elektronskih transferjev.

Avtorji s tem, ko pošljejo fotografije v uredništvo, soglašajo z obdelavo fotografij pred objavo v reviji Lovce oziroma Zlatorogovi ali Strokovni knjižnici.

Uredništvo glasila Lovce
Župancičeva 9
1000 Ljubljana
e-naslov: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Glasiło Lovce na spletu:
<http://www.lovska-zveza.si>
zavihek Glasiło Lovce

IZ VSEBINE:

A. Köveš:	Založništvo LZS v času epidemije	56
ZAPISANO, IZBRANO, PREBRANO ...		58
LOVSTVO		60
F. Urzi, E. Bužan,		
B. Pokorny:	Uporabnost genetskih orodij za upravljanje populacij divjadi	60
Z. Bajc, M. Križman:	Svinec v divjačini	64
B. Avbar:	Mokrišča so naravne čistilne naprave	67
I. Ambrožič:	Novosti, ki jih lovcem prinaša zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih	70
DREVESNE VRSTE		74
M. Kišek:	Navadni oreh	74
LOVSKI NABOJI		77
G. Hodnik:	7 x 64 (7 x 65 R)	77
NA KRATKO IZ TUJEGA TISKA ...		79
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		80
F. Černigoj:	Rezultati javnega natečaja za literarna besedila z lovsko tematiko 2020	80
S. Prezelj:	Krhliji za gamse	82
Uredniški odbor		
Založništva LZS:	Javni natečaj za prozna in pesniška literarna besedila z lovsko tematiko v letu 2021	86
LOVSKO PESNIŠTVO		87
B. Bone:	Srnjak	87
LOVSKA ORGANIZACIJA		88
F. Rotar:	V lovstvu goji materinščino in plemeniti tovarištvo	88
F. Rotar:	Utihiil je žametni tenor mežiškega lovskega pevca Huberta Simetingerja	91
A. Klančnik, M. Krevh:	Obnovljen skedenj na Klančnikovem	92
M. Toš:	Na Kozjaku uplenili leva	93
V. Tomat:	Novi »koronalovci« na Gorenjskem	93
JUBILANTI		95
MLADI IN LOVSTVO		96
B. Žerdin:	Lepo dejanje LD Rankovci	96
LOVEC ZA MLADE		97
PLANINSKI ZAJEC (Lepus timidus)		97
LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE		98
LOVSKI OPRTNIK		99
B. Kovač - Danč:	Nikoli več ne bo tako, kot je bilo nekoč	99
M. Toš:	Zahvala veliki lovski legendi Ignacu Senekoviču	100
D. Božac:	Lovske legende ne smejo v pozabo	100
L. Steinbacher:	Tiho spominjanje brez udeležencev	101
R. Maček:	Reševanje jazbeca	101
B. Žerdin:	Skrb za živali v LD Bakovci - Lipovci	102
Optics-Trade, d. o. o.:	Predstavljamo: daljnogled GPO Passion ED	102
M. Toš:	Janko Kersnik	103
Žan, Eva:	Fazan v testu z marelicami	103
V SPOMIN		104
LOVSKA KINOLOGIJA		107
M. Gselman:	Pasja mala šola	107
J. Šumak:	PNZ za goniče in brak-jazbečarje LKD Celje	107
L. Steinbacher:	Z letne skupščine LKD Maribor	109
T. Daičar:	Tečaj poslušnosti psov VP-1 in VP-2 LKD Ljubljana	109
T. Daičar:	PNZ, VPP in telesno ocenjevanje prinašalcev	110
A. Raspet:	Moj prvi psiček Živko	110
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	111

SLIKA NA NASLOVNICI:

Fazan (*Phasianus colchicus*)

Foto: Jaroslav Pap

Na računalnik natipkane prispevke pošiljajte na elektronski naslov lovce@lovska-zveza.si. Poslanih prispevkov in fotografij ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljjanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskiimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije.

LOVNE DOBE:

Ur. list, št. 101/17, 9. 2004
in št. 81/14, 11. 2014

Srna

srnjak, lanščak:
1. 5.-31. 10.

srna, mladici obeh spolov:

1. 9.-31. 12.
mladica:
1. 5.-31. 12.

Navadni jelen

jelen:
16. 8.-31. 12.
košuta:
1. 9.-31. 12.

telela:
1. 9.-31. 1.

junica, lanščak:
1. 7.-31. 1.

Damjak

damjak:
16. 8.-31. 12.
košuta:
1. 9.-31. 12.
telela:
1. 9.-31. 1.

junica, lanščak:
1. 7.-31. 1.

Mufon

oven, lanščaki obeh spolov in
jagnjeta obeh spolov:

1. 8.-28. 2.
ovca:
1. 8.-31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,
enoletni obeh spolov:

1. 8.-31. 12.

Divji prašič

merjasec:
1. 1.-31. 12.
svinja:
1. 7.-31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:
1. 1.-31. 12.

Poljski zajec

1. 10.-15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.-28. 2.

Jazbec

1. 8.-31. 12.

Lisica

1. 7.-15. 3.

Šakal

1. 7.-15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.-31. 3.

Navadni polh

1. 10.-30. 11.

Alpski svizec

1. 9.-30. 10.

Pižmovka

1. 1.-31. 12.

Nutrija

1. 1.-31. 12.

Fazan

1. 9.-28. 2.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.-15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.-15. 1.

Šoja

1. 8.-28. 2.

Sraka

1. 8.-28. 2.

Šiva vrana

1. 8.-28. 2.

Medved in volk

Po veljavnem Pravilniku in Odločbi o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (*Ursus arctos*) in volka (*Canis lupus*) iz narave

Založništvo LZS v času epidemije

Dr. Arpad Köveš,
predsednik Uredniškega odbora
založništva LZS

Minulo leto je bilo v znamenju bolezni covid-19, epidemije oziroma pandemije, ki je vplivala tudi na naše vsakdanje življenje v službi, pri prostovoljnih aktivnostih in doma. Usoda človeštva je pač takšna, da je skoraj vsaka generacija potisnjena v neko preizkušnjo naravnih katastrof, smrtonosnih virusov in žal tudi oboroženih spopadov v širnem svetu. Omenjena epidemija je zelo vplivala na vsa področja človeških dejavnosti; tudi na nas in naše delo v uredništvu. Upam si trditi,

da smo v danih razmerah delovali uspešno, kar še posebno velja za odgovorno urednico revije Jasno Kovačič Siuka, ki je s prilagoditvijo delovnega procesa zagotovila, da je revija izhajala kot po navadi, v enakem obsegu in brez časovnih zamud, kar je ob majhnih otrocih nedvomno zavidljiv dosežek. Pohvala velja tudi zdaj že upokojeni dolgoletni tajnici Evi Strajnar, ki se je prilagodila novemu, še bolj digitalnemu sistemu dela, in tajniku Andreju Miklavčiču, ki je uspešno preстал uvažanje na novo delovno mesto in pogumno zakorakal naravnost v drugi val epidemije. Hvala tudi vsem članom uredniškega odbora; to so Boštjan Pokorny, Bojan Avbar, Marjan Gselman, Marko Rajkovič in Jurij Lampe, ki so vselej pripravljeni ob napornih delovnikih v svojih rednih službah svoj čas nameniti tudi za založniške dileme in načrte.

Kljub temu pa zadeve niti najmanj niso bile enostavne. Predvsem je treba omeniti, da smo bili v uredništvu prav v tem obdobju pri našem delu deležni določenih pritiskov tako znotraj naše lovske organizacije kot tudi od zunaj, kar je bilo za nas nenavadno. Glede tega moram na tem mestu ponovno poudariti, da so nam dobronamerna kritika in vsa priporočila vedno dobrodošla, vendar le, če ne presežejo meje samostojnosti (avtonomnosti) delovanja uredniškega odbora, ki skrbi za domenjano uredniško politiko revije. Konec koncev so bili člani v ta organ tudi imenovani! Zato na tem mestu objavljam izveček našega odgovora, ki smo ga morali med drugim posredovati tudi na naslov enega od zunanjih, politično enostransko usmerjenih medijev, ki je s svojimi očitki in pripombami, poslanimi na naš naslov, želel vplivati na drugačno uredniško politiko in odločitve naše revije:

»Revija Lovec je neodvisno, nepolitično in pluralno glasilo, namenjeno vsem lovcem in drugim ljubiteljem narave; zanje pripravljamo in objavljamo vsebine, kot smo jih opredelili tudi pri vpisu naše publikacije v razvid medijev. Revija želi takšna ostati tudi v prihodnje.

Vsebinsko revija je povsem v skladu z našo uredniško politiko in Strategijo slovenskih lovcev, ki zadeva lovstvo in varstvo

naravnih habitatov prostoživečih vrst. Uredniško politiko samostojno vodi Uredniški odbor LZS za založništvo. Trudimo se, da v teh okvirih zagotavljamo pluralnost, neodvisnost mnenj in demokratičen pristop. Od teh načel ne odstopamo in tudi v prihodnje ne bomo.

Že leta 1907, ko so slovenski lovci na ustanovnem občnem zboru v Ljubljani ustanavljali Slovensko lovsko organizacijo (SLD), so ustanovitelji zastavili osnovno usmeritev organizacije, ki jo je predlagal nestor slovenskega lovstva (in prvi predsednik SLD), dr. Ivan Lovrenčič, rekoč: »Za nas, lovce, obstaja samo ena barva – in to je zelena barva – barva naših lovišč!« Ta barva oziroma usmeritev nas združuje in smo enotni ne glede na različna politična prepričanja posameznih članov. Že ustanovitelji in pozneje vse generacije slovenskih lovcev so s takšno usmeritvijo želeli poudariti, da želimo biti lovci v svojem poslanstvu in izvajanju naših aktivnosti na področju lovstva ideološko in strankarsko neopredeljeni, saj nas povezujejo povsem drugi cilji in interesi: varstvo in trajnostno upravljanje divjadi in drugih prostoživečih vrst ter varstvo njihovega okolja. V tem prepričanju že od leta 1910 delujejo tudi vsi uredniški odbori. To načelo je jasno zapisano tudi v Strategiji slovenske lovske organizacije, ki je bila sprejeta na Občnem zboru v Kranju leta 1996. Tedaj so to načelo ponovno poudarila in soglasno sprejela vodstva Lovske zveze Slovenije, njene komisije in odbori pa so ga pri svojem delu vedno upoštevali.«

V uredništvu se trudimo, da zagotavljamo pluralnost, neodvisnost izraženih mnenj in demokratičen pristop. Lani je naše glasilo obeleževalo zavidljivo 110-letnico izhajanja. Žal nam zaradi varnostnih epidemioloških razmer ni uspelo pripraviti svečane proslave, ki smo jo načrtovali za lansko jesen. Zato se v novem letu in na tem mestu zahvaljujem vsem našim zunanjim sodelavcem: lektorici Marjetki Šivic za lektoriranje, oblikovalcema Milanu Samarju in Andreju Filipčiču za oblikovanje, dopisnikom naše revije pa za vse bogate prispevke (članke, fotografije in ilustracije), s katerimi ste nam pomagali zagotavljati načela uredniške politike in poslanstvo revije. Želimo si, da bi se tako delo nadaljevalo tudi v prihodnje in z enakim žarom.

Revija Lovec je prvenstveno namenjena vsem članom lovske organizacije, ki jim služi za splošno informiranje, sprotno izobraževanje na področju varstva narave in upravljanja z divjadjo. S svojo vsebino se odzivamo tudi na dnevna dogajanja v naravi oziroma v naravnem okolju, ki so povezana s prostoživečimi živalmi (še posebno lovnih in zavarovanih vrst sesalcev in ptic), ki so neločljivi sestavni del narave, značilnih življenjskih habitatov, ki jih v lovskem pomenu imenujemo lovišča. Naše glasilo ima redne sodelavce in dopisnike iz različnih koncev Slovenije, strokovnjake s področja naravoslovja, upravljanja z divjadjo in lovstva. Objavljamo pa tudi mnenjske prispevke različnih avtorjev, večinoma lovcev raznih lovske organizacij. Pri njihovem urejanju si uredništvo pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali

delnega objavljanja nenaročenih prispevkov – vse v skladu s splošnimi uredniškimi standardi, uredniško politiko revije in prostorskimi možnostmi v posameznih rubrikah. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva in Lovske zveze Slovenije (LZS). Vse to je zapisano tudi v kolofonu na tretji strani revije Lovec, na kar pa nekateri kritični pisci prispevkov pozabljajo ali ne upoštevajo. Vseh prispevkov, poslanih po e-pošti, zaradi velikega števila ni mogoče objaviti v tekočih številkah; izbor za objavo je opravljen izključno po presoji uredniškega odbora in odgovorne urednice.

Z letošnjim letom je v reviji Lovec, kot ste verjetno že opazili, nekaj novih rubrik, saj so se nekatere vsebine ob koncu prejšnjega letnika končale. V vsakem primeru pa smo, spoštovani bralci, v uredništvu še vedno odprti za vaše nove konstruktivne predloge. Revija Lovec je vendar vaša revija, torej namenjena branju vseh lovcev, zato je prav, da se do vaših večinskih in konstruktivnih predlogov opredelimo na naših uredniških sesijah, kjer o njih zavzamemo ustrezna stališča.

Uredniški odbor založništva LZS deluje pod imenom Uredniški odbor glasila Lovec, Zlatorogove in Strokovne knjižnice ter spletne strani LZS, kar pomeni, da pod njegovo domeno sodi tudi knjižni program LZS in urejanje spletne strani LZS. Zato je prav, da nekaj besed napišem tudi o tem. V sklopu Zlatorogove knjižnice bo v začetku letošnjega leta na vaše police prišla 43. knjiga iz te zbirke z naslovom Bolezni prostoživečih živali in varna priprava mesa divjadi, ki so jo napisali veterinarski strokovnjaki dr. Diana Zele Vengušt, dr. Gorazd Vengušt, mag. Darko Veternik in mag. Štefan Vesel. Knjiga s svojo vsebino lovski javnosti na več kot 400 straneh

ponuja veliko uporabnega in poučnega branja za vsakega slovenskega lovca in tudi druge zainteresirane bralce. Avtorji, recenzenti in uredniki smo se potrudili, da bi bila strokovna tematika tudi kar najbolj poljudno predstavljena. Prav tako bo v začetku letošnjega leta začela delovati prenovljena spletna stran LZS, ki bo v primerjavi z dozdajšnjo sodobnejša po oblikovni in tudi po tehnični strani. Za prenovu smo se odločili, ker je dosedanja oblika že nekako preživeta in ne omogoča več vključevanja vseh potrebnih nadgradenj.

Torej: naše delovne aktivnosti kljub omejujočim razmeram zaradi pandemije niso zamrle ali se zaustavile; nasprotno, zadeve se razvijajo naprej, kot to narekuje zob časa tudi lovskemu poslanstvu. Ponosno sporočamo tudi, da si lahko na spletni strani LZS ogledate arhivske letnike Lovca od leta 1910 do 1930 (zavihek Glasilo Lovec).

Naj zapišem še besede upanja, da bi se nesrečne in za marsikoga tudi pogubne razmere s covidom-19 čim prej prevesile v normalno stanje, da bomo lahko še naprej in predvsem neovirano ter s potrebnim elanom na vseh področjih lovstva prispevali vsak svoj kamenček v mozaik poslanstva in želja naših lovcev.

»Naj zapišem še besede upanja, da bi se nesrečne in za marsikoga tudi pogubne razmere s covidom-19 čim prej prevesile v normalno stanje, da bomo lahko še naprej in predvsem neovirano ter s potrebnim elanom na vseh področjih lovstva prispevali vsak svoj kamenček v mozaik poslanstva in želja naših lovcev.«

Foto: Andrej Miklavčič

Foto: Marjan Armak

GUMB IZ ROŽEVINE ALI LOVEC BOM POSTAL

LOGAŠKE NOVICE, 12/2020 (Miro Vučič) – Vonj po divjadi se je razprostiral po senožeti. Opojni vonj življenja, sožitja, miru, spokojnosti. Senika, slabo vidna v jutranji megli, sta stala na obrobju senožeti, ki jo pozimi pokrije kristalna zimska odeja. Vidne so bile sledi divjadi: srnjadi, jelenjadi, zajca, lisice. Da sta senika dobro obiskana, so kazale na pol prazne jasli, pohojeno seno okoli njih; prepletene sledi divjadi v snegu. V zraku je bilo čutiti bližino življenja, diha divjadi, ki se je zatekla pred vetrom, snežnim metežem in mrazom pod smreke, odele s snegom. Spomladi se napotim na senožet, da bi občutil dehtenje narave po letnem času, ko narava miruje in se življenje prilagodi razmeram. Zima je bila huda. Divjad je obiskovala krmišča pogosteje kot v milih zimah. Tiho sem se približal senožeti, da ne bi preplašil morebitne divjadi na jasi. Senik je bil prazen, okoli njega nekaj poteptanega sena. Pot

sem nadaljeval do drugega. Tudi tistega je divjad dodobra izpraznila. Malo dlje proti robu senožeti sem zagledal nekakšno vejo, ki mi je vzbudila pozornost. Ugotovil sem, da je odpadlo jelenje rogovje. Veselje in radovednost mi nista dala miru. S palico sem odmaknil pohojeno seno. Nekaj metrov naprej sem našel še par. Nedaleč od jasli sem med pohojenim senom zagledal droben kolešček. Glej, pravi gumb iz roževine. Gumb iz jelenovega roga. Verjetno je pri skrbi za divjad lovcu odletel s suknjiča. Pobral sem ga, očistil in shranil v žep. Doma sem si ogledal najdeni gumb. Verjetno je odpadel lovcu pri polnjenju senika. Lovci spomladi zalagajo solnice za divjad. Morda je prečkal senožet, da bi napolnil solnici, ki sem ju zasledil nedaleč stran. Gumb mi je pričaral senožet v meglici, vonj po divjadi. Pričaral mi je žuljave roke lovca z načetimi robovi manšet in prepotenim ovratnikom, ko je v vročini polnil senik ali pa nesel težko breme soli. Pričaral mi je divjad ob zasneženih senikih. Pomislil sem na divjad in njeno preživetje ... Lovec bom!

VOLKOVI V SLOVENSКИH ALPAH POSTAJAJO STALNICA

DELO, 11. 12. 2020 (Maja Prijatelj Videmšek) – V sezoni 2019/2020 je bilo v Sloveniji 16 volčjih tropov, dva več kot prejšnjo sezono. Kljub visoki smrtnosti, h kateri verjetno prispeva tudi nezakonit lov, je varstveno stanje volkov ugodno, ugotavljajo raziskovalci v poročilu projekta Spremljanje varstvenega stanja volkov v letih 2017–2020. V zadnjem desetletju se je populacija volkov znatno povečala in dosegla številčnost, pri kateri se zdi, da postaja naključna smrtnost posameznih osebkov manj pomembna za varstveno stanje populacije, v poročilu ugotavljajo raziskovalci z Zavoda za gozdove Slovenije, Biotehniške fakultete in društva Dinaricum. Prostorska slika populacije v letošnji sezoni se je nekoliko spremenila v primerjavi z lansko. V Sloveniji živi 16 tropov, od katerih si štiri delimo s Hrvaško. Štirje tropi so ocenjeni

kot vitalni, trije imajo status v nastajanju, dva v razpadanju, šest jih je neznanega statusa, en trop pa so križanci s psom na območju Kamniško-Savinjskih Alp. V letošnji sezoni so razpadli kar štirje tropi, ki so jih raziskovalci v prejšnji sezoni še spremljali. Ob tem je 14 volkov zunaj teritorijev potrjenih tropov – šest imigrantov neznanega porekla in osem dispergerjev (op. ur.: volkov, ki so zapustili teritorij rodnega tropa v iskanju spolnega partnerja in težnji po vzpostavitvi lastnega teritorija z znanim rodovnikom). V celotni superpopulaciji, ki vključuje tudi vse zaznane volkove v čezmejnih tropih, je po oceni okoli 131 volkov, dejansko pa so bili zaznani 103 različni osebki, od katerih je 56 samcev in 47 samic.

ODLIKOVANI POLICIST JE KRIVOLOVEC

SLOVENSKE NOVICE, 8. 12. 2020 (Oste Bakal) – Pomurski policisti so na Goričkem iskali divje lovce, zasačili pa svojega

kolega. V zadnjem času se na severovzhodu države pojavlja vedno več krivolova. Po eni strani se bližajo domače koline, ko vedno več ljubiteljskih mesarjev pri izdelavi salam in klobas svinjini dodaja divjačino, po drugi pa je mogoče dobro zaslužiti s prodajo nezakonito uplenjene divjadi, predvsem srn, jelenov in divjih prašičev. Ob tem naj bi nekateri, ne da bi potrebovali meso, divjad ubijali »iz osebnega zadovoljstva«, je povedal naš vir. Ker naj bi preiskovali najmanj tri člane ene izmed večjih lovskih družin z Goriškega, ki naj bi domnevno nezakonito lovili na območju Lovišča s posebnim namenom (LPN) Kompas Peskovci, in sicer v revirju LPN v Občini Gornji Petrovci, smo zadevo preverili pri starešini Lovske družine (LD) Prosenjakovci Ludviku Rituperju, katere člani naj bi bili domnevni krivolovci, ter lovskem inšpektorju Igorju Simšiču. Ker je domnevno osumljeni policist šele pripravnik v LD Prosenjakovci, nikakor ni znana njegova nadaljnja usoda in ali bo sploh kdaj postal član zelene bratovščine. »O vsem je preuranjeno govoriti, kajti zadeva je šele na začetku. Tudi v

lovski organizaciji velja pravilo, da nisi kriv, dokler ti krivde ne dokažejo. Zato bomo počakali, da se konča uradna preiskava; in ko bomo izvedeli, kakšni bodo ukrepi, bomo tudi v naši lovski družini spregovorili o tem,« nam je povedal znani Prekmurec Rituper, ki se strinja, da se občasno dogaja nezakonit lov. V tem primeru, ko gre za škodo v višini le 40 evrov zaradi odstrela merjasca, pa meni, da si najbrž »nihče ni želel narediti nepotrebne blamaže«. Rituper je tudi povedal, kako so v zadnjem času policiji uradno naznanili najmanj pet primerov nezakonitega lova. Pokončanih je bilo pet živali, v dveh primerih jelenjad, v treh pa srnjad, s čimer je povzročena skupna škoda v znesku dobrih 6000 evrov. Po pravilniku, ki obnavlja nezakonit lov, je srnjad ocenjena na 650 evrov, jelenjad pa na 2100. Osumljeni policist, zaposlen na Policijski upravi Murska Sobota, spada med pridne in sploh med uspešne policiste, saj je med drugim prejel visoko priznanje policije.

O krivolovu na Pohorju in na Koroškem je poročal mariborski VEČER 5. 12. 2020 v članku z

naslovom **DEJANJA TEŽKO DOKAZLJIVA**, ki ga je napisala **Urška Polanc**. Divji lovci lovijo predvsem ponoči, največ na Pohorju, in so dobro opremljeni s sodobno tehnologijo, uporabljajo tudi dušilce zvoka. Predsednik Koroške lovske zveze Janez Švab poudarja, da imajo koroški lovci ničelno toleranco do krivolovcev, nelovcev in tudi do neodgovornih lovcev, ki niso vredni imena lovci. Kritični so tudi do vseh nedovoljenih voženj v naravnem prostoru, do gibanja po brezpotjih, uničevanja stanišč divjadi z nestrokovnimi posegi.

VSE REDKEJŠI PRIZORI

GORENJSKI GLAS, 12. 12. 2020 (Samo Lesjak) – Iglasti gozdovi z bogato podrastjo so najustreznejše življenjsko okolje divjim petelinom, tako da ni presenetljivo, da ta karizmatična ptica zelo zaznamuje tudi gorenjske gozdove – njegov bratranec ruševac je denimo simbol Kranjske Gore. Čeprav je vrsta varovana, pa se njihova populacija

zmanjšuje, zlasti zaradi škodljivih človekovih vplivov na naravo: od sečnje dreves, čezmerne prometno-turistične infrastrukture do podnebnih sprememb.

POZIMI DIVJAD POTREBUJE PREDVSEM MIR

ŠTAJERSKI TEDNIK, 25. 12. 2020 (Senka Dreu) – Že pred zimo narava dobro poskrbi za divjad, saj živali odene v zimsko dlako, z maščobo, ki jo pridobijo v jesenskih mesecih, pa jim pomaga prebroditi najhladnejši del leta. Čeprav so prstoživeče živali prilagojene na nizke temperature in sneg ter pomanjkanje hrane, pa so takrat bolj ogrožene kot sicer. Njihova osnovna strategija glede preživetja zime je čim manj gibanja in nepotrebnega porabljanja energije. Zato se divjad umakne v zavetje tako imenovanih prezimovališč, kjer ob skromni prehrani čaka na prve znanilke pomladi. Za to pa potrebuje predvsem mir, opozarjajo na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Pripravil: **dr. Marjan Toš**

Foto: Marjan Artnak

UPORABNOST GENETSKIH ORODIJ ZA UPRAVLJANJE POPULACIJ DIVJADI

Verjetno je vprašanje o nastanku življenja staro toliko, kolikor je staro človeštvo. Raznolikost življenja in sila, ki ga poganjata, sta tisočletja burili domišljijo ljudi, o čemer pričajo številni starodavni zapisi. Iskanje odgovorov na vprašanja, kaj opredeljuje živi svet, kako le-ta deluje in kaj je osnova za njegovo večplastnost in raznolikost, je bilo težavno, saj je bilo treba najti nit, ki povezuje vse organizme oziroma njihove celice. Brez zdajšnjega znanja, orodij in pomagala so ljudje imeli na voljo zgolj lastna opazovanja, domovanja in intuicijo; povezovalna skrivnostna sila je bila zato še toliko bolj čarobna in mistična, saj je bila očem nevidna. Ko pa so stari Grki pred več kot tri tisoč leti začeli razmišljati na znanstveni način, se je začelo tudi dolgo raziskovanje »skrivnosti življenja«. Končalo se je šele z odkritjem v zgodnjih petdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so znanstveniki razkrili skrivnostno uganko oziroma opisali osnovno molekulo življenja, ki je v vsakem živem bitju – **molekulo DNK**.

Kaj je DNK?

Z odkritjem molekule deoksiribonukleinske kisline (DNK, tudi DNA) so raziskovalci rešili uganko o skrivnostni povezovalni sili; začelo se je popotovanje v čaroben svet fizikalnih in kemičnih procesov, povezanih s to molekulo. Intelektualno potovanje, ki ga je začel Kopernik, ko je ljudi premaknil iz središča vesolja, in se nadaljevalo z Darwinovim vztrajanjem, da imajo ljudje in opice skupnega prednika, se je končno osredotočilo na samo bistvo življenja – na molekulo DNK. Njena struktura je elegantna, sporočilo pa: *življenje je na najbolj osnovnem nivoju stvar kemije*.

Molekula DNK je v vsaki celici; v njej se hrani zapis, potreben za izgradnjo in delovanje organizma. Ima obliko dvojne

vijačnice, saj dve verigi manjših molekul (nukleotidov) gradita to dolgo in pomembno molekulo (**slika 1**). Dandanes vemo, da je »skrivnost življenja« v sposobnosti kopiranja osnovnih gradnikov molekule DNK, to je v prepisovanju in prevajanju pisave življenja, zapisane v dvojni vijačnici.

Abeceda življenja, ki gradi molekulo DNK, je pravzaprav zelo enostavna: sestavljena je iz štirih osnovnih molekul (gradnikov), poimenovanih *adenin (A)*, *citozin (C)*, *gvanin (G)* in *timin (T)*, ki v različnih kombinacijah tvorijo sestavljeno verigo molekule DNK. Nešteto kombinacij linearnega zaporedja nukleotidov in povezav med njimi določa DNK vsakega posameznika in s tem tudi pestrost življenja. Žive celice uporabljajo to abecedo in pišejo različna besedila v vsakem organizmu. Besedilo

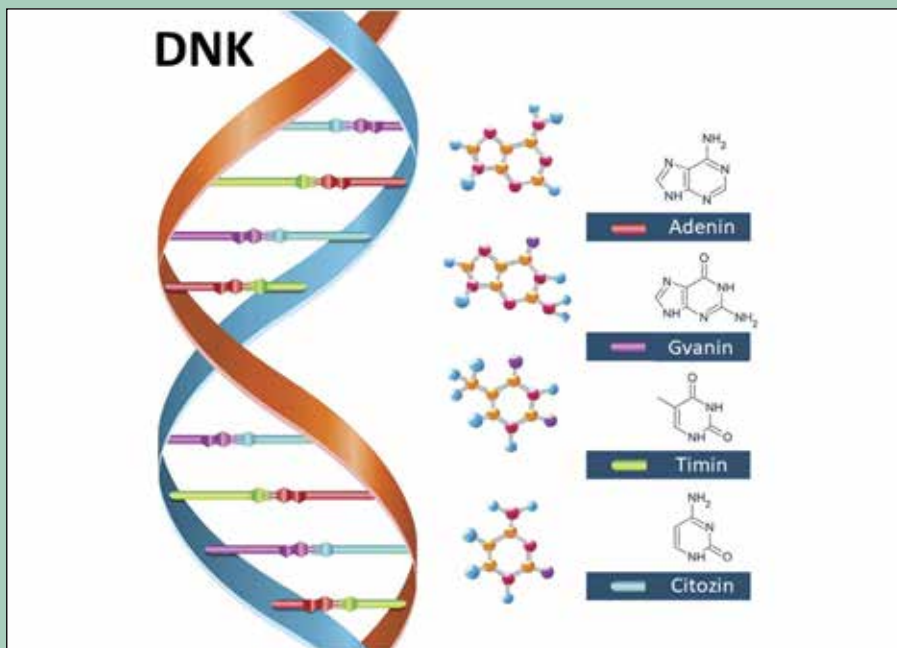
Abeceda življenja, ki gradi molekulo DNK, je pravzaprav zelo enostavna. Sestavljena je iz štirih osnovnih molekul (gradnikov), poimenovanih *adenin (A)*, *citozin (C)*, *gvanin (G)* in *timin (T)*, ki v različnih kombinacijah tvorijo sestavljeno verigo molekule DNK. Nešteto kombinacij linearnega zaporedja nukleotidov in povezav med njimi določa DNK vsakega posameznika in s tem tudi pestrost življenja.

molekule je zelo podobno med sorodniki, kar pomeni, da je molekula DNK nosilec dednosti; z razmnoževanjem namreč organizmi prenašajo kopije DNK svojim potomcem. Občasno pa nastane pomota v postopku prepisovanja; prihodnje generacije podedujejo nastale spremembe v zaporedju gradnikov molekule DNK, kar prispeva k raznolikosti potomcev in same populacije. Vendar tega dejstva niti znanstveniki niti širša družba niso takoj sprejeli. Težko je bilo namreč razumeti, da je molekula DNK z zgolj štirimi gradniki dovolj za vso raznolikost, ki so jo ljudje opazili v naravi.

Kje je DNK?

Dvojna vijačnica DNK je varno shranjena v jedru vsake celice. Celično jedro, ki je posebna struktura znotraj celice, je obdano z lastno membrano. Znotraj jedra je DNK ovita na »skladiščnih enotah«, poimenovanih **kromosomi** (**slika 3**). Njihova značilnost je, da so v parih, pri čemer se en kromosom deduje od matere, drugi pa od očeta. Za kromosoma v paru je značilno,

Vir: Povzeto po <https://www.medicalnewstoday.com/articles/319818#what-is-dna>

Slika 1: Dvojna vijačnica molekule DNK. Razvidni so osnovni gradniki (nukleotidi) in povezljiva (komplementarna) dela, kjer se gradniki povezujejo in tvorijo značilno dvojno-vijačno strukturo.

da sta nosilca enakih lastnosti (izjema sta spolna kromosoma). Spol praviloma določa samo eden od staršev.

Gen in genom

V molekularni genetiki razlikujemo pojma gen in genom. **Gen** je določen odsek (del) DNK, ki nosi zapis informacij in določa posamezne značilnosti organizma. V teh delih je zapisano, na primer, kakšna bo struktura beljakovin, celic, tkiv in organov osebkov; zapisano je tudi, kako se bo nek organizem razvijal, deloval in do neke mere obnašal. Celotnemu DNK v celici pravimo **genom**. Človeški genom je sestavljen iz treh milijard baznih parov (osnovnih gradnikov).

Dedne spremembe

Obstaja več kot deset milijonov možnih mest v DNK-verigi, kjer se lahko pojavi sprememba v eni bazi, kar vodi do trajne dedne spremembe v genomu osebkov. Ravno te spremembe so ključne, da se osebki med sabo zelo razlikujejo – ne le med vrstami, ampak tudi znotraj vrste oziroma med različnimi populacijami. Le-te si delijo podoben genetski sklad, ki pa je pogosto drugačen, kot ga imajo druge populacije znotraj vrste, zato se med sabo razlikujejo.

Genetski monitoring in označevalci

Genetski testi, ki so bili včasih dostopni le peščici elitnih raziskovalnih institucij, so zdaj dostopni skoraj vsakemu posamezniku (dandanes lahko vsak na lastno pobudo naroči osebno genetsko analizo;

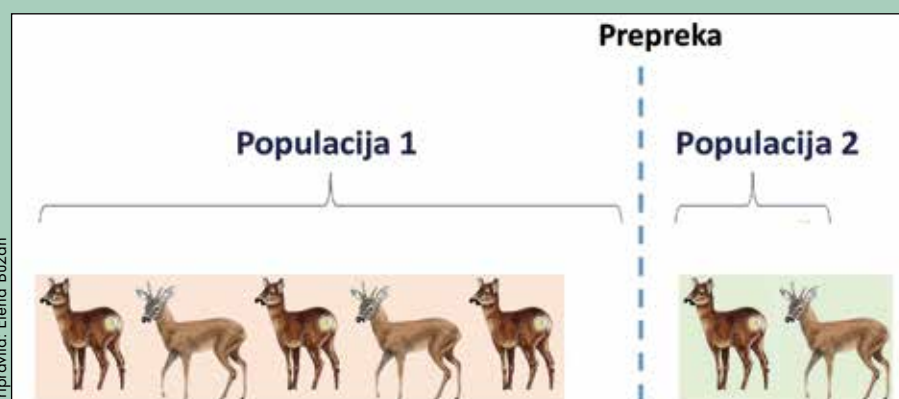
nekateri zavarovalnice ponujajo takšno analizo ob sklenitvi zavarovanja, saj razkrije pričakovane odzive na določena zdravila, dovzetnost za določene bolezni, omogoča pa tudi boljši vpogled v skrivnosti in značilnosti telesa). To pomeni, da so genetske analize postale dostopne in mnogo cenejše tudi za genetike, ki delujejo na področju raziskovanja divjadi in drugih prostoživečih živalskih vrst. V kombinaciji z drugimi znanstvenimi področji ekologije so genetske metode postale zelo pomembno orodje za proučevanje ekoloških, vedenjskih in prostorskih lastnosti populacij, ki so izjemno pomembne tudi z vidika trajnostnega in razumnega upravljanja.

V Sloveniji **Ministrstvo za okolje in prostor** ter raziskovalci **Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani** že več kot desetletje opravljajo genetski monitoring volka in rjavega medveda, ki zagotavlja vhodne informacije za sprejemanje ustreznih strategij in odločitev za varovanje in

razumno upravljanje obeh zavarovanih vrst. Pri tem lovski organizacija in številni lovci zelo aktivno sodelujejo z zbiranjem vzorcev. Glede tega je Slovenija v svetu prej izjema kot pravilo; večina drugih držav namreč nima vzpostavljenega genetskega monitoringa zveri ali katerikoli drugih zavarovanih živalskih vrst. Na področju genetskega monitoringa divjadi pa smo kljub dejstvu, da so številne vrste (na primer prostoživeči parkljarji) zelo številčne in predstavljajo zelo velike upravljaljske priložnosti in tudi izzive, tudi v naši državi šele na začetku poti. Razlogov za to je veliko, najpomembnejši pa so: a) premajhno razumevanje vrednosti in pomena genetskih informacij; b) dojemanje, da so genetske študije drage (čeprav to že vrsto let ne velja več); c) pogosto nedosledne interpretacije rezultatov in premajhen trud za prenos ugotovitev h končnim uporabnikom, saj se raziskovalci bolj kot k predstavitvi uporabnih vrednosti raziskav usmerjajo k objavljanju rezultatov v znanstvenih revijah z zelo ozkim krogom bralcev; č) dosedanja zapostavljenost genetskih informacij pri upravljaljskih odločitvah; d) usmerjanje raziskovalnih oziroma laboratorijskih potencialov in zmožnosti v raziskave naravovarstveno bolj »zanimivih« vrst na račun sicer manj ogroženih, a upravljaljsko in družbeno zelo pomembnih vrst. Zaradi vsega naštetega je potencial genetskega monitoringa divjadi pri upravljanju populacij trenutno skoraj povsem neizkoriščen.

Genetski monitoring obsega pridobivanje čiste DNK z izolacijo iz vzorca (na primer tkiv, dlake, iztrebkov) in pomnožitev specifičnih genetskih označevalcev. Njihova značilnost je, da so naključno in razmeroma pogosto razporejeni po celotnem genomu, ponavljajoča zaporedja gradnikov pa so med sorodnimi osebki bolj podobna. Raznolikost genetskih označevalcev je pokazatelj genetske pestrosti (variabilnosti) neke populacije.

Genetski označevalci so ponavljajoča se zaporedja DNK z znano lokacijo na kromosomu. Za raziskovanje živali

Slika 2: Naravne ali antropogene prepreke lahko prekinajo genski pretok znotraj populacije, zato se osebki in novonastale delne populacije čez čas začno razlikovati v genetskih značilnostih.

uporabljamo tiste označevalce, za katere vemo, da so informativni za razlikovanje osebkov (posameznikov) v populaciji.

Genetska pestrost (variabilnost)

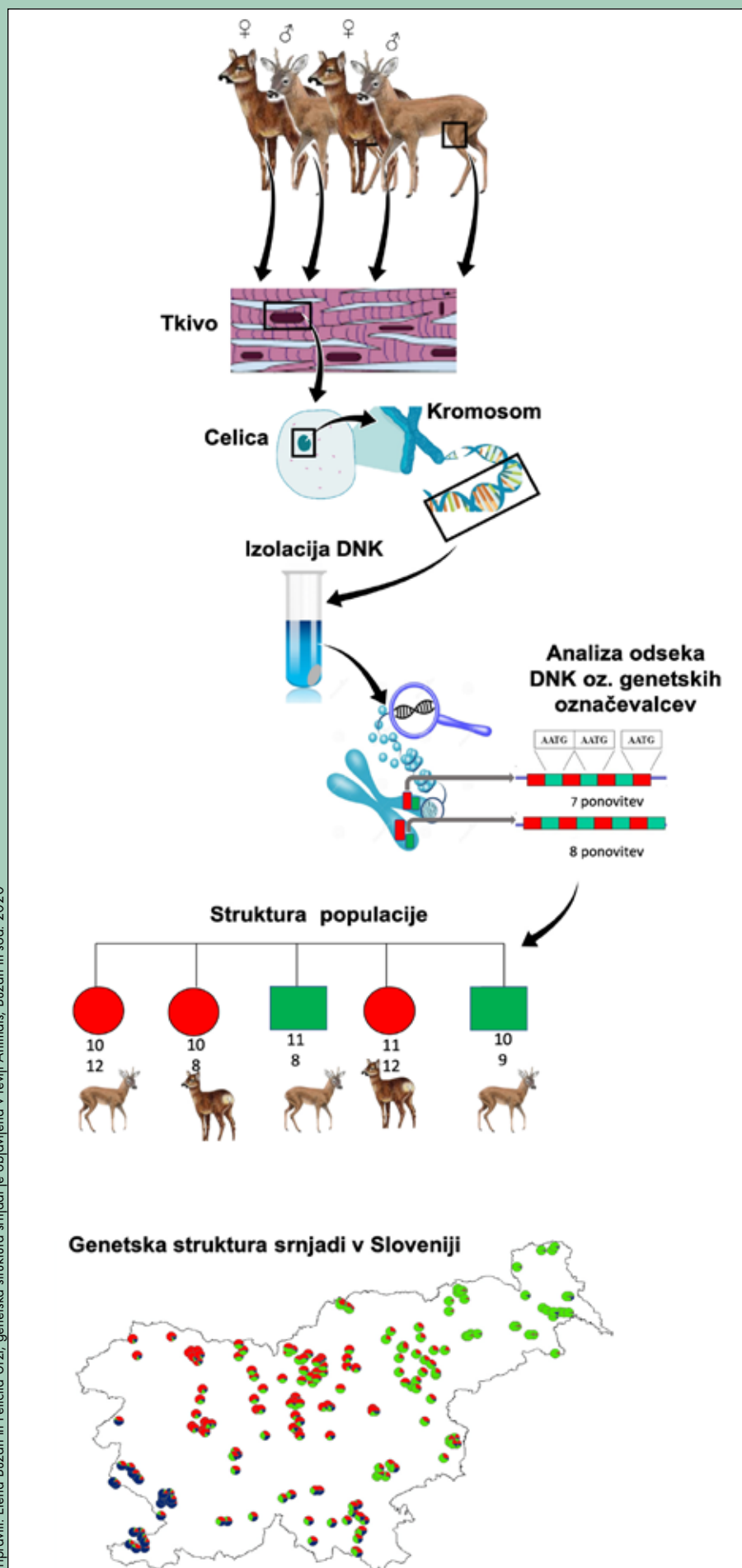
Od genetske variabilnosti je odvisno prilagajanje in preživetje populacij v spreminjajočem se okolju. Zato je spremljanje genetskih sprememb zelo pomembno za dolgoročno ohranjanje zdravih populacij. Zaradi vse večjih vplivov ljudi (na primer urbanizacija, gradnja cest, podnebne spremembe, uničevanje in drobljenje naravnih habitatov) in nezmožnosti živali, da bi se hitro prilagodile na take spremembe, se na globalni ravni zmanjšuje genetska variabilnost organizmov.

Majhne populacije so še posebno dovzetne za izgubo genetske variabilnosti, saj se zaradi zmanjševanja številčnosti zmanjšuje tudi njihova genetska pestrost. Razdrobljenost (fragmentiranost) habitatov znatno vpliva na prostorsko vedenje osebkov, populacij in vrst; posledično povzroča drobljenje in zmanjšuje funkcionalno povezanost populacij, zlasti velikih sesalcev (slika 2). Zmanjšanje genskega pretoka med ločenimi deli populacij (subpopulacijami) vodi v pogostejše parjenje v ožjem sorodstvu in izgubo genetske raznolikosti, ki je potrebna, da se živali/populacije lahko odzivajo na okoljske spremembe. Ena najpomembnejših nalog sodobnega upravljanja populacij je zato preprečiti nadaljnje drobljenje habitatov oziroma ponovno vzpostaviti povezavo med razdrobljenimi populacijami, ki so nekoč naseljevale sklenjen prostor. Na določenem območju (na primer v lovsko-upravljavskem območju) lahko z uporabo molekularnih označevalcev prepoznamo in določimo vpliv okoljskih in antropogenih preprek na genski pretok med populacijami. Prepreke, ki preprečujejo širjenje in izmenjavo genskega materiala, vplivajo na zmanjšano genetsko pestrost oziroma na večje parjenje v ožjem sorodstvu. Slednje negativno vpliva na zdravje in odpornost populacij (angl. *inbreeding depression*).

Genetski monitoring prostoživečih živali

V Sloveniji je upravljanje z divjadjo, ki temelji na načelu trajnostne, razumne rabe tega pomembnega obnovljivega naravnega vira, že desetletja sistematično in načrtovano, pri čemer pa so še vedno tudi številne dileme, in sicer zaradi preslabega poznavanja nekaterih bioloških značilnosti vrst v lokalnem okolju. Kazalniki oziroma številni podatki o posameznih osebkih (vključno z natančnimi lokacijami odvzema), ki jih pri nas zbiramo za adaptivno upravljanje populacij oziroma za namene tako imenovane kontrolne

Pripravi: Elena Bužan in Felicita Urzi; genetska struktura srnjadi je objavljena v reviji *Animals*; Bužan in sod. 2020

Slika 3: Shematski prikaz poteka genetske analize na primeru srnjadi v Sloveniji: odvzem tkiva, izolacija DNK, analiza molekularnih označevalcev (vsak osebek ima svojo »molekulsko (genetsko) kodo«) in prostorski prikaz razlik v genetski strukturi ciljne vrste

Foto: Elena Bužan

Slika 4: Gams iz Matkovega kota, Kamniško-Savinjske Alpe. Za vztrajnost pri omogočanju dobrega posnetka se avtorica zahvaljuje lovskemu tovarišu Janku Matku.

metode, zelo pomembno prispevajo k boljšemu poznavanju divjadi, vključno z lastnostmi populacij, ki so pomembne za premišljene upravljavske odločitve. Med drugim lahko obstoj teh dragocenih podatkov ob hkratni dostopnosti različnih vzorcev (kar je posledica zelo dobrega sodelovanja med slovenskimi lovci in raziskovalci divjadi) in ob uporabi sodobnih molekularno-genetskih raziskovalnih metod omogoči razumevanje prostorskih premikov (migracij, disperzije) osebkov, genetske strukture populacij (*slika 3*) ter sorodnosti med osebki.

Mnoga vprašanja o spreminjanju številčnosti oziroma populacijski dinamiki vrst, zdravju in odpornosti populacij, prepoznavanju preprek za prostorske premike osebkov, križanju (hibridizaciji) med sorodnimi vrstami in nekaterih drugih pomembnih vhodnih informacijah za sprejemanje smiselnih upravljavskih odločitev so do nedavnega ostajala brez znanstveno podkrepjenih odgovorov. Zdaj vemo, da je za ustrezne odgovore in posledično za uspešno upravljanje populacij mnogokrat potrebno razumevanje procesov, ki se dogajajo na ravni genov. Mnoge informacije, ki so zelo zanimive tudi za lovce, kot so informacije o zgodovini populacij, viru vnosa tujerodnih vrst, mešanju genov med populacijami, pomenu ponovne naselitve in doselitve osebkov nekaterih vrst divjadi, a tudi o vplivu genetskih značilnosti na telesne mase, kakovost trofeje, zdravstveno stanje in razmnoževalni potencial različnih vrst divjadi lahko pridobimo le z genetskimi analizami. Genetika lahko nudi zanesljive odgovore na številna vprašanja, ki so pogoj za trajnostno upravljanje in dobrobit ter obstoj vrst tudi v prihodnje. Seveda genetski monitoring ne more nadomestiti vseh drugih klasičnih in sodobnih metod proučevanja (na primer neposredna opa-

zovanja na terenu, telemetrija, fotopasti, določanje oplojenosti in spolnega razmerja mladičev), lahko pa v kombinaciji z njimi prispeva k mnogo boljšemu razumevanju ekoloških, vedenjskih in prostorskih značilnosti populacij ter prilagoditve vrst na spreminjajoče se okolje.

Vendar v Sloveniji do nedavnega skoraj ni bilo sistematičnih genetskih raziskav divjadi, zato nimamo ustreznih podatkov o genetski strukturi, genskem pretoku in sorodstvenih razmerjih; slednja na primer omogočajo poznavanje in razumevanje morebitnega večočetovstva znotraj istih legel in dejanskega razmnoževalnega potenciala posameznih samcev oziroma samic (na primer, koliko njihovih potomcev je preživelo zgodnje obdobje smrtnosti). Poznavanje naštetih lastnosti je zelo pomembno, saj odločilno vplivajo na populacijsko dinamiko vrst oziroma na najpomembnejše znake življenjskih strategij, kot so prirastek, zgodnja smrtnost mladičev ali prostorsko vedenje osebkov in vrst. Za upravljanje, ki bo upoštevalo in spodbujalo ekosistemsko vlogo neke vrste, njeno trajnostno rabo in bo ohranjalo genski sklad populacij, je nujno tudi boljše poznavanje prostorskega vedenja osebkov, na primer splošnih selitvenih vzorcev in kratkih občasnih prostorskih premikov, ki so posledica paritvenih lastnosti vrste.

Genetska analiza med drugim omogoča vpogled v (sorodstvena) razmerja med osebki, razlike med populacijami divjadi, prilagoditve živali lokalnemu okolju in vplive genetskih značilnosti na tiste lastnosti osebkov, ki so pomembne tudi za upravljavce populacij (na primer telesne mase, kakovost trofeje, razmnoževalna sposobnost samic in samcev). Ustrezen izbor spremljanih parametrov in spodbujanje uporabne vrednosti rezultatov bosta v prihodnje prispevala k popularizaciji sodobnih molekularno-genetskih orodij in metod tudi med lovci ter posledično k njihovi vpeljavi v vsakdanjo prakso upravljanja populacij divjadi.

Genetska analiza med drugim omogoča vpogled v (sorodstvena) razmerja med osebki, razlike med populacijami divjadi, prilagoditve živali lokalnemu okolju in vplive genetskih značilnosti na tiste lastnosti osebkov, ki so pomembne tudi za upravljavce populacij (npr. telesne mase, kakovost trofeje, razmnoževalna sposobnost samic in samcev). Ustrezen izbor spremljanih parametrov in spodbujanje uporabne vrednosti rezultatov bosta v prihodnje prispevala k popularizaciji sodobnih molekularno-genetskih orodij in metod tudi med lovci ter posledično k njihovi vpeljavi v vsakdanjo prakso upravljanja populacij divjadi.

Za razliko od velikih zveri, za katere je bilo v prejšnjih letih objavljenih več genetskih prispevkov (tudi v reviji *Lovec*), v katerih so bili predstavljeni rezultati iz Slovenije (npr. Skrbinšek in sod., 2012, 2015, 2018, 2019; Simčič, 2020), lahko prispevke s področja genetike divjadi iz našega domačega okolja preštejemo na prste ene roke. Pred nedavnim smo v ugledni znanstveni reviji *Animals* objavili rezultate genetske strukture srnjadi v Sloveniji (*slika 3*) in ugotovitve o značilnem pozitivnem vplivu genetske variabilnosti na telesno maso mladice (Bužan in sod., 2020). V letu 2019 smo v *Zlatorogovem zborniku* objavili rezultate genetske povezanosti in sorodstvenih razmerij srnjadi v izbranem modelnem lovišču (Bončina in sod., 2019), že desetletje nazaj pa smo v reviji *Lovec* objavili tudi izsledke genetske analize gamsov (Bužan in Kryštufek, 2010). Podrobnejše rezultate genetske raziskave gamsa (*slika 4*) smo pozneje objavili v znanstveni reviji *Conservation genetics* (Bužan in sod., 2013); pokazali smo, da se populacije te vrste pri nas geografsko združujejo v štiri genetsko ločene skupine, to je: a) s Pohorja; b) z Julijskih Alp, iz Trnovskega gozda in z Nanosa; c) s Kamniško-Savinjskih Alp (kot zanimivost: genetsko se od njih ne razlikujejo gamsi iz lovišča Ig); d) s Krma in iz Kolpske doline.

Prve genetske raziskave divjadi pri nas smo začeli dokaj skromno; predvsem smo želeli začeti z genetskim spremljanjem izbrane vrste (gamsa), da bi ocenili stanje v geografsko izoliranih populacijah in določili genski pretok med njimi. Čeprav tudi sedanje raziskave genetike divjadi potekajo predvsem zaradi zavzetosti raziskovalcev, ki jih veseli to področje ekologije živali, pa smo v zadnjih letih tovrstne raziskave vendarle uspeli vključiti v nekatere raziskovalne projekte in tako zagotoviti intenzivnejši razvoj tega pomembnega raziskovalnega področja. Trenutno analiziramo genetsko strukturo divjega prašiča in navadne lisice (v sklopu ciljnega raziskovalnega projekta *V4-1825 Divjad v naseljih, na cestah in drugih nelovnih površinah*). V letu 2021 bomo genetske raziskave divjadi v Sloveniji zelo intenzivirali (z vključitvijo v mednarodni projekt *H-2020 StepChange* in izvedbo nekaterih aktivnosti na območju Triglavskega narodnega parka), vanje pa vključili tudi nekatere druge vrste, na primer muflona. Za ustrezen prenos ugotovitev h končnim uporabnikom raziskav bomo v naslednjih številkah *Lovca* predstavili najzanimivejša dognanja na področju genetskega monitoringa divjadi (zlasti parkljarjev in malih zveri) pri nas in v širšem evropskem prostoru.

Felicita Urzi, dr. Elena Bužan in dr. Boštjan Pokorny

Foto: Pixabay

SVINEC V DIVJAČINI

Svinec je strupena kovina in dokazano škodljivo učinkuje na zdravje ljudi. Zaradi izpostavljenosti visokim vsebnostim svinca lahko nastanejo slabokrvnost, prizadetost ledvic, povečan krvni tlak, težave s plodnostjo, živčne motnje, bolečine v mišicah in sklepih, razdražljivost ter težave s koncentracijo in spominom. Najbolj ranljive skupine ljudi so majhni otroci in nosečnice ter doječe matere. Pri otrocih je absorpcija svinca večja kot pri odraslih in izpostavljenost svincu v zgodnjih fazah otrokovega razvoja lahko povzroči spremembe v obnašanju, slabo učno sposobnost, agresivnost, slabšo motorično koordinacijo in zaostanek v razvoju. Svinec prek posteljice prehaja na plod in prek materinega mleka na dojenčka.

(10–25 % začetne mase) in bakrenega naboja za 0,5 g (0–15 % začetne mase). Glede na podatke za Švedsko, Finsko in Norveško je zaradi lova na losa v letu 2013/14 v omenjenih državah v okolju pristalo 690 kg svinca in 21 kg bakra. Trupi divjadi, uplenjene s svinčnimi naboji, vsebujejo torej številne majhne delce naboja. Nekateri so lahko tako majhni, da jih ne moremo videti s prostim očesom ali zaznati med jedjo, vendar so vidni na rentgenskih posnetkih.

Na rentgenskem posnetku uplenjene divjadi je mogoče videti, da trupi vse-

Svinec v našem okolju

Ker je svinec v nizkih koncentracijah naravno prisoten v okolju, smo mu izpostavljeni ves čas. Zaradi industrije, rudarjenja, taljenja rude, livarstva in v preteklosti zaradi uporabe osvinčenega bencina pa so ponekod v okolju njegove vsebnosti povečane. Vnos v telo je najpogostejši prek hrane, pitne vode, zraka in prahu. V prehrani so glavni vir svinca živila rastlinskega izvora, v katerih vsebnost svinca ni zelo velika, vendar jih v primerjavi z nekaterimi drugimi živali zaužijemo zelo veliko.

Divjačina lahko zaradi uporabe streliva, ki vsebuje svinec, vsebuje velike količine

svinca. Ostanke svinčenega streliva pa so lahko tveganje za zdravje lovcev in njihovih družin, ki zaužijejo večje količine divjačine.

Svinec in lov

Svinec je mehka in krhka kovina in po udarcu se svinčena krogla drobi v drobne delce, kar lahko dokažemo že s tehtanjem naboja pred streljanjem in po njem. Na Nizozemskem in Švedskem so pri lovu na losa ugotovili, da se je masa naboja z bakrenim plaščem in svinčnim jedrom zmanjšala za 3 g (18–26 % začetne mase), naboja z bakrenim plaščem in svinčnim jedrom, vezanim na bakren plašč, za 2,6 g

Priloga: Igor Pičulin

Svinec je kemijski element s simbolom Pb (v latinščini plumbum) ter vrstnim številom 82 in masnim številom 207,2.

Svinec je strupena kovina in dokazano škodljivo učinkuje na zdravje ljudi. Divjačina lahko zaradi uporabe streliva, ki vsebuje svinec, vsebuje velike količine svinca. Ostanke svinčene streliva pa so lahko tveganje za zdravje lovcev in njihovih družin, ki zaužijejo večje količine divjačine.

bujejo številne majhne delce svinčene naboja, ki so široko razpršeni okoli strelnega kanala. V eni od raziskav so pregledali 30 trupov belorepega jelena (*Odocoileus virginianus*), ustreljenih s standardnimi naboji iz svinčevega jedra in z bakrenim plaščem. V vseh so našli kovinske drobce, in sicer od 15 do 409 delcev. Drobce naboja so našli tudi do 24 cm stran od strelnega kanala.

Tudi ulov s šibrenimi naboji je lahko vzrok za ostanke svinca v divjadi. V Italiji so rentgenski posnetki 196 trupov škorcev pokazali, da so bili kar v 118 trupih vidni kovinski delci, med katerimi so bili nekateri zelo majhni ter nevidni s prostim očesom in bi jih zato verjetno zaužili. Pri telesno majhni divjadi po navadi ne zavržemo večjih količin mesa, hkrati pa več zadetkov vstopi v divjad in delci nabojev so zato lahko širše razpršeni.

Foto: Zlata Bajc

Divji prašič, uplenjen na območju LD Laze.

Vendar z rentgenskim posnetkom ne moremo videti delcev, manjših od 0,4 mm. Nedavna študija je pokazala, da je v mesu živali, uplenjenih s svinčnimi krogli, tudi veliko nanodelcev svinca. Poleg tega se kinetična energija krogle ob udarcu v meso ciljne živali deloma spremeni v trajno spremembo oblike izstrelka, deloma pa v toploto, ki lahko povzroči, da se del svinca stopi ali upari.

od 0,10 mg/kg, saj so ugotovili, da so pri veliki divjadi kar do 30 cm od strelnega kanala višje vsebnosti svinca.

Spomladi leta 2020 sta bila na območju **Lovske družine Laze** uplenjena dva divja prašiča in nutrija. En divji prašič je bil uplenjen z monolitno kroglo, drug s krogelnim oplaščenim nabojem, nutrija pa s šibrenim nabojem. Odvzeli smo vzorce mesa, in sicer v bližini strelne rane, in

Vzorec mesa divjadi, pripravljenega za analizo, z vidnim delcem naboja.

Slovenski primer dveh divjih prašičev in nutrije

V Uredbi št. 1881/2006 so določene mejne vrednosti za svinec v mesu govedi, ovac, prašičev in perutnine, ki znaša 0,10 mg/kg svežega mesa. Rezultati kažejo, da je vsebnost svinca v mesu divjadi enkrat ali dvakrat višja, kot je dovoljeno za meso klavnih živali, četudi so bili veliki drobci in tkivo strelnega kanala zavrženi. Pri pripravi mesa divjih prašičev in srnjadi bi bilo treba zavreči znaten delež mesa, da bi bila vsebnost svinca v mesu manjša

del mesa, ki je bil čim bolj oddaljen od strelne rane. Pri divjih prašičih je bilo to na zadnjem stegnu. Pred pripravo vzorcev za analizo smo odstranili vse vidne delce naboja. V vzorcih smo določili vsebnost svinca, ki so predstavljeni v **preglednici**. Rezultati potrjujejo ugotovitve, da so vsebnosti svinca v bližini strelne rane precej višje od najvišje dovoljene vsebnosti za klavne živali (0,10 mg/kg svežega mesa), daleč od strelne rane pa majhne, v našem primeru celo pod mejo zaznavnosti metode (< 0,01 mg/kg). V mesu divjega prašiča, uplenjenega z monolitnim nabojem, je

Preglednica: Vsebnost svinca v mesu uplenjene divjadi (mg/kg svežega mesa)

Žival	Vrsta naboja	Strelna rana	Del, čim bolj oddaljen od strelne rane: stegno
Divji prašič 1	krogelni oplaščen svinčen naboj	55 mg/kg	< 0,01 mg/kg
Divji prašič 2	monolitna krogla, brez svinca	0,02 mg/kg	0,02 mg/kg
Nutrija	šibreni naboj	5,5 mg/kg	< 0,01 mg/kg

Foto: Manja Križman

Svinec je mehka in krhka kovina in po udarcu se svinčena krogla drobi v drobne delce. Nedavna študija je pokazala, da je v mesu živali, uplenjenih s svinčnimi krogli, tudi veliko nanodelcev svineca. Poleg tega se kinetična energija krogle ob udarcu v meso ciljne živali deloma spremeni v trajno spremembo oblike izstrelka, deloma pa v toploto, ki lahko povzroči, da se del svineca stopi ali upari.

vsebnost svineca majhna: petkrat manjša od mejne vrednosti in enaka v mesu iz strelne rane in v mesu iz zadnjega stegna.

Varno uživanje divjačine

Verjetnost, da bodo potrošniki, ki jedo divjačino enkrat ali dvakrat na leto, zaužili obrok s povečano vsebnostjo svineca, je majhna. Kljub temu se to lahko zgodi in posledica bo povečana vsebnost svineca v krvi. Razpolovna doba svineca v krvi je kratka in vsebnost svineca v krvi bo po nekaj dneh spet padla. Izpostavljenost svincu pri njih tako ne bo povzročila povečanega tveganja za zdravje.

Nedavne preiskave na Švedskem in Norveškem kažejo, da imajo potrošniki, ki jedo divjačino pogosteje kot enkrat na mesec, višje koncentracije svineca v krvi kot potrošniki, ki ne jedo divjačine. Ker je vnos svineca v telo škodljiv in dnevno sprejemljivega vnosa ni mogoče določiti, je pri pripravi in uživanju divjačinskega mesa smiselno upoštevati nekaj priporočil.

Foto: Pixabay

Vsebnost svineca v krvi lovcev naj bi bila povezana tudi s številom strel v zadnjih šestih mesecih od odvzema krvi.

Nedavne preiskave na Švedskem in Norveškem kažejo, da imajo potrošniki, ki jedo divjačino pogosteje kot enkrat na mesec, višje koncentracije svineca v krvi kot potrošniki, ki ne jedo divjačine (16,3 µg/L v primerjavi z 11,0 µg/L pri odraslih moških). Vsebnost svineca v krvi lovcev naj bi bila povezana tudi s številom strel v zadnjih šestih mesecih od odvzema krvi.

Ker je vnos svineca v telo škodljiv in dnevno sprejemljivega vnosa ni mogoče določiti, je pri pripravi in uživanju divjačinskega mesa smiselno upoštevati nekaj priporočil. Svincu se izognemo tako, da uporabljamo strelivo brez svineca. Če ga ne uporabljamo, je pomembno, da zavrzemo meso, ki je bilo vidno poškodovano zaradi

naboja in dodatno vsaj še deset centimetrov mesa iz okolice strelne rane. Najbolj občutljive skupine so otroci do sedmega leta starosti ter nosečnice in ženske, ki želijo zanositi, zato naj se omenjeni izogibajo uživanju mesa divjadi, uplenjene s svinčnimi naboji, še posebno uživanju mesa iz bližine strelnega kanala.

**doc. dr. Zlatka Bajc in
dr. Manja Križman**

Viri so na voljo pri avtoricah.

Avtorici se zahvaljujeta lovcem LD Laze za vzorce in dovoljenje za objavo podatkov.

Foto: Pixabay

MOKRIŠČA SO NARAVNE ČISTILNE NAPRAVE¹

2. februar, svetovni dan mokrišč

Mokrišča so talna območja, na katerih voda prekriva njeno prst ali pa je prisotna v zgornji plasti zemlje ali na njenem površju². Voda lahko obliva ali moči tudi v koreninski sistem vse leto ali pa le v mokrih obdobjih. Mokrišča delimo na različne vrste, a je treba poudariti, da je njihova razvrstitev zapletena zaradi njihovega značaja. Med seboj se razlikujejo po rastlinstvu, živalstvu ter obrežni vegetaciji na vodnih površinah in ob njih. Za močvirja je značilna njihova poraščenost z visokim šašjem, trstičevjem, jelševjem in drugim rastjem, kar najdemo ob Dravi od Maribora do Središča ob Dravi, na poplavnih ravninah Mure, Ljubljanskega barja, Krakovskega gozda, ob Spodnji Savi in v Jovsih, na kraških porečjih, na prodih v Čezsoški ... Biotsko raznovrstna so poplavna območja in rečne mrtvice na Muri ter poplavna območja ob reki Dravi, v Nerajskem Lugu ob Lahinji, na kraškem polju Cerkniskega jezera, v nizkih barjih (Bloke, Zelenci) in v visokih barjih (Lovrenško barje na Pohorju, barja na Jelovici), v poplavnih gozdovih (poplavni gozd in mrtvice ob Muri, Temenici, Lahinji), na številnih mokrotnih travnikih, ribnikih, kalih, glinokopih, slanih in poslanih mokriščih (Sečoveljske soline ...).

Ogroženost mokrišč

Mokrišča so ogrožena zaradi človekovega brezobzirnega ravnanja z naravo. Za svetovno zaščito mokrišč – v svetu jih je uničenih že več kot šestdeset odstotkov – je bila februarja 1971 v iranskem mestu sprejeta Ramsarska konvencija. Le-ta mokrišča opisuje kot biotsko pestra območja močvirij, barij, šotišč ali vod, naravnega ali umetnega nastanka, ki so stalna ali občasna, s stoječo ali tekočo sladko, poslano ali slano vodo, vključno z območji obalnega morja, kjer voda ob osekah ne presega globine šest metrov.

V Sloveniji mokrišča pokrivajo skoraj šest odstotkov vsega ozemlja, ki poleg že naštetih območij obsegajo radoživo biotsko pestro Ljubljansko barje s šotnimi barji in poplavnimi ravninami, ki so kot veličastna naravna spužva, pa poplavno območje reke

¹ Bogata vegetacija mokrišč omogoča odlaganje strupenih snovi in čezmerne količine hranil, ki jih človek sprošča v okolje. Delujejo kot naravne čistilne naprave, vendar z omejenimi zmogljivostmi.

² Po definiciji inštituta Wetlands International.

Foto: Bojan Avbar

Ramsarska konvencija iz leta 1971 mokrišča opisuje kot biotsko pestra območja močvirij, barij, šotišč ali vod, naravnega ali umetnega nastanka, ki so stalna ali občasna, s stoječo ali tekočo sladko, polslano ali slano vodo, vključno z območji obalnega morja, kjer ob osekah voda ne presega globine šest metrov.

Temenice, Krakovskega gozda, Jovsov, porečje Pesnice in Velike Krke z Ledavo, obrežja Drave in Soče, Dragonje, Kolpe, Mure, Save in drugih slovenskih vodotokov, ki so povezani s poplavnimi gozdovi. Ekosistemi slovenskih mokrišč so neprecenljivo biotsko območje tudi v evropski mreži *Natura 2000*.

Mokrišča na Dolenjskem

Mokrišča na Dolenjskem, od koder prihajam, in v Beli krajini pomembno prispevajo k pestrosti rastlinstva in živalstva, blažijo posledice naravnih nesreč in izrednih podnebnih dogodkov. V porečju zelene Krke in njenih pritokov, zlasti Temenice³, ki izvira na južnih pobočjih Posavskega hribovja in ki v več požiralnikih ponikne pri Dolenjih Ponikvah, so biotsko bogata in raznovrstna mokrišča, poplavni in mokrotni travniki, močvirski in obrežni gozdovi.

Iz temačnih podzemnih globin na površje znova privre v mirnopoški dolini v Zijalu pod hribom Sv. Ane. Ob Temenici so že v trebanjskem in mirnopoškem koncu, izrazito pa na območju prečenskega in zaloškega polja obširni poplavni in mokrotni travniki s prisotnostjo številnih dvoživk, plazilcev in malih sesalcev, ki so ključna hrana bele štoklje, ki se je na Dolenjsko začela naseljevati sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja. Najprej so se bele štoklje ugnezdile v okolici zanje prehransko bogatih poplavnih in mokrotnih travnikov Krakovskega gozda, v nasled-

V Sloveniji mokrišča zavzemajo skoraj šest odstotkov vsega ozemlja. Ekosistemi slovenskih mokrišč so neprecenljivo biotsko območje tudi v evropski mreži *Natura 2000*.

njih desetletjih pa so poselile območja ob Krki v Posavje, pa Radulje nad Škocjanom in ob Krki navzgor, do poplavne ravnice Temenice pri Prečni⁴. Sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja so bele štoklje postopoma naseljevale tudi ravnice ob Kolpi, podolje Temenice v Mirni Peči med Trebnjim in Šentlovrencem. V zadnjih letih sta se v revirjih poplavne pokrajine naselila vidra in bober.

Lovska družina (LD) Novo mesto upravlja z delom lovišča, ki obsega obsežne zaplate poplavnih travnikov v srednjem toku levega brega Krke med Sotesko in nizvodno z jezom v Mačkovcu ter zemeljsko in vodno površino od izvira Temenice v Lukni do njenega izliva v reko Krko pri Zalogu. V zelenih logih na območju poplavnih in mokrotnih travnikov od male divjadi živijo poljski zajci, fazani, kite jerebic in prepelice, vodomci, sove, čuki, žolne, kljunači, nekatere ujede, od preostale pernate vodne divjadi pa tudi velika bobnarica, siva in bela čaplja, raca mlakarica, regelc in krehelec, pa selivka priba ... V lovišču novomeške lovske družine naletimo na lisico, šakala ter kuno belico in kuno zlatico, ki sta enako kot navadni polh razširjeni tudi na pobočju bližnjih straških hribov, pa pižmovko, bobra in vidro.

Življenjski prostor divjadi in drugih prostoživečih živali se iz dneva v dan krči, spremembe v naravi pa občutijo tudi kmetje, ki jih na zaloškem polju v mladi

Občini Straža pri Novem mestu poleg naravnih ujm pesti tudi škoda zaradi divjih prašičev. Na območju zaloških mokrišč pri Straži je v letu 2017 v zbiralnici odpadkov in odpadnih surovin nekdanje opekarne in glinokopa zaradi brutalnosti podjetniškega pohlepa nastal uničujoč požar, ki je onesnažil širše zemeljsko in vodno območje. Sanacijo požarišča in odvoz škodljivih odpadkov iz predela mokrišč in glinokopa je plačala država, Občina Straža pa je s svojo operacijo *Ureditve sekundarnih biotopov na območju opuščenih glinokopov opekarne Zalog* v mokrišča in biotope zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst vnesla novo upanje, da se bo narava ohranila v svoji prvinskosti.

Foto: Janez Popež

Bela štoklja se je na Dolenjsko začela naseljevati sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja.

Kako v Sloveniji varujemo mokrišča?

Podpisnice *Ramsarske konvencije* so se zavezale, da bodo mokrišča uvrščale na seznam mokrišč mednarodnega pomena in jih ohranjale ter vzdrževale njihovo ekološko ravnovesje ob doslednem spoštovanju načela trajnostne rabe⁵. Ali tudi v Sloveniji ravnamo tako, da varujemo mokrišča in mokrotne travnike? Bojim se, da zanje skrbijo le strokovnjaki **Zavoda Republike Slovenije (RS) za varstvo narave**, med njimi izstopa kustos **Andrej**

³ Andrej Gašperič: Stoletne vode Temenice (2010).

Za svetovno zaščito mokrišč – v svetu jih je uničenih že več kot šestdeset odstotkov – je bila februarja 1971 v iranskem mestu sprejeta *Ramsarska konvencija*.

⁴ Vir: Andrej Hudoklin: Zavod za varstvo narave Novo mesto.

⁵ Angleško: wise use

Foto: Lojzi Avenik

V skupino poplavnih, močvirnih in obrežnih gozdov – skupni izraz zanje je log – uvrščamo predvsem nižinske gozdove v območju večjih vodotokov in stoječih vodnih teles.

ob ponikalnicah na kraških poljih (na primer na Cerkniškem in Planinskem polju, ob Pivki).

Obstoj teh gozdov je skratka odvisen od stoječe ali tekoče vode. Človekov vpliv na te gozdove je zelo velik, saj jih je človek izsekaval in spreminjal v kmetijske površine. Pozneje jih je uničeval z uravnavanji vodotokov, izsuševanjem mokrišč, izkopavanjem proda, črpanjem podtalnice in drugimi, za naravo škodljivimi posegi. Neprecenljiva je zlasti varovalna vloga

V zadnjih letih sta se v revirjih poplavne pokrajine naselila vidra in ...

Hudoklin, ki na Dolenjskem in v Beli krajini obvešča in ozavešča strokovno in nestrokovno javnost s svojimi strokovnimi prizadevanji in prispevki za ohranjanje narave, žive in nežive. Lovci pa, kljub prizadevanjem, nismo uspeli prodreti s svojo zavestjo, da je treba v naših loviščih, ker je narava ena sama, varovati tudi mokrišča kot zenico svojega očesa. V nekaj primerih je civilna družba na sodiščih uspela preprečiti škodljive posege v naravno okolje, kar je državo navedlo, da svoj zakon postavi pred varstvo in vrednote naravnega okolja. V spopadu naravnih in oblastnih zakonov bodo na koncu vedno zmagali zakoni Narave, ki jih že plačujemo ...

Lovska družina, ki ima sklenjeno koncesijsko pogodbo, deluje v javnem interesu. Kljub takšnemu statusu se lovci v praksi nismo dovolj intenzivno zavzeli za zastopanje ohranjanja in varstva divjadi, njenega življenjskega prostora ter lovstva na območju lovišča v postopkih, ki nam jih omogoča tretji odstavek 65. člena *Zakona o divjadi in lovstvu*. Birokratski stroj države, ki je celo pridobivanje energije iz narave postavil pred njeno varstvo in zaščito, nemalokrat iz golega izkoriščevalskega pohlepa vodi k nerazumnim in nedopustnim posegom v prostor. Grozljivo je, da so mnoga mokrišča in logi postali smetišča, kršilci okoljskih predpisov vanje odlagajo vso kramo, od gradbenega materiala do odpadnih olj in maziv. Zastrupljata se voda in prst, tla so vedno bolj ogrožena, ker jih ni mogoče očistiti. Očitno vstopamo v obdobje tako

Foto: Miha Krofel

... **bober**.

imenovane *okoljske kriminalitete*. Posege omogoča država s svojimi predpisi, ki izključujejo njeno protipravnost. Kot primere lahko navajamo gradnje hidroelektrarn, jezov, prometnic ... Storilci s svojimi posegi zavestno uničujejo habitate zavarovanih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Še o logih

V skupino poplavnih, močvirnih in obrežnih gozdov – skupni izraz zanje je log – uvrščamo predvsem nižinske gozdove v območju večjih vodotokov in stoječih vodnih teles⁶. V Sloveniji so poplavni in močvirni gozdovi razširjeni predvsem v poplavnem območju vseh večjih rek (ob Dragonji, Reki, Vipavi, Nadiži, Soči, Idrijci, Savi, Sori, Ljubljani, Kamniški Bistrici, Savinji, Krki, Mirni, Kolpi, Sotli, Dravinji, Dravi, Muri in njihovih pritokih), prav tako, vsaj v sledovih, pa tudi

⁶ Vir: Igor Dakskobler, Lado Kutnar, Urban Šilc: Poplavni, močvirni in obrežni gozdovi v Sloveniji - gozdovi vrb, jelš, dolgocepljatega bresta, velikega in ozkolistnega jesena, doba in rdečega bora ob rekah in potokih (Ljubljana, 2013).

logov, saj uravnavajo vodno stanje in tam, kjer so še ohranjeni, lahko varujejo naselja pred poplavami. Mokrišča z logi so tudi življenjski prostor ogroženih in zavarovanih živalskih ter rastlinskih vrst.

V povezavi z varovanjem mokrišč je treba izpostaviti, kako pomembna so tla, ki so življenjski prostor številnih živali, gliv in mikroorganizmov. Tla nasploh, posebno še gozdna, so površinski del zemeljske skorje, ki se je spremenila zaradi delovanja podnebja, zraka, vode in živega sveta. To je zmes mineralnih in organskih snovi ter vode in zraka, ki rastlinam omogoča življenje. Drobne korenine v tleh živijo v tesni povezavi z glivami – tvorijo sožitje med glivami in koreninami cvetnic (mikorizo).

Dobrave, poplavni, močvirni in obrežni gozdovi so tudi pomemben življenjski prostor dvoživk, duplarjev in drugih ptic. Neprecenljiva je varovalna vloga z gozdnim drevjem poraščenih logov, ki uravnavajo vodno stanje. Kjer so še ohranjeni, naselja varujejo pred poplavami.

Bojan Avbar

Podpisnice *Ramsarske konvencije* so se zavezale, da bodo mokrišča uvrščale na seznam mokrišč mednarodnega pomena in jih ohranjale ter vzdrževale njihovo ekološko ravnovesje ob doslednem spoštovanju načela trajnostne rabe.

Foto: Marjan Artnik

KAJ LOVCEM PRINAŠA ZAKON O NUJNIH UKREPIH ZARADI AFRIŠKE PRAŠIČJE KUGE PRI DIVJIH PRAŠIČIH

Poslanci Državnega zbora so 17. decembra 2020 sprejeli **Zakon o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih (ZNUAPK)**. Zakon je bil objavljen v *Uradnem listu Republike Slovenije*, številka 200/20, z dne 29. december 2020, ki je začel veljati naslednji dan po objavi. Z dnem uveljavitve sklepa generalnega direktorja UVHVVR (*Sklep o določitvi visoke stopnje ogroženosti zaradi afriške prašičje kuge pri divjih prašičih*, *Uradni list RS*, št. 10/21 z dne 22. 1. 2021) za celotno območje Slovenije velja visoka stopnja ogroženosti glede afriške prašičje kuge (APK).

Predstavitev ZNUAPK

ZNUAPK je sistemski zakon, ki ureja ukrepe za preprečevanje, zgodnje odkrivanje in izkoreninjenje APK pri divjih prašičih in tudi ukrepe, ki jih je zaradi pojava APK pri divjih prašičih treba sprejeti v rejah domačih prašičev. Zakon je strukturiran tako, da se splošne določbe iz I. poglavja zakona (imenovanje strokovne skupine, priprava načrta ravnanja za lovce, ozaveščanje in ureditev mest za odstranjevanje odpadkov na počivališčih ob prometnicah, objava medijev glede tveganja v povezavi z APK in postavitve ograj na kmetijskih gospodarstvih

za preprečevanje stika med domačimi in divjimi prašiči ter usposabljanje nekaterih izvajalcev ukrepov) začnejo izvajati takoj po uveljavitvi zakona, preostala poglavja (II. poglavje – nujni ukrepi za preprečevanje in zgodnje odkrivanje APK pri divjih prašičih, III. poglavje – nujni ukrepi za območja visokega tveganja ob državni meji s sosednjimi državami in IV. poglavje – nujni ukrepi za obvladovanje in izkoreninjenje APK pri divjih prašičih) pa se izvajajo glede na ogroženost oziroma prisotnost APK pri divjih prašičih.

Ukrepi iz II., III. in IV. poglavja zakona so se oziroma se bodo začeli izvajati z dnem uveljavitve sklepa generalnega direktorja **Uprave za varno hrano, vete-**

rinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) oziroma z uveljavitvijo odloka vlade.

Nujni ukrepi za območja visokega tveganja ob državni meji iz III. poglavja in nujni ukrepi za obvladovanje in izkoreninjenje APK pri divjih prašičih iz IV. poglavja ZNUAPK se še ne izvajajo. Ti ukrepi se bodo začeli izvajati, ko bo generalni direktor UVHVVR na predlog **Državnega središča za nadzor bolezni (DSNB)** določil območje visokega tveganja oziroma ko bo izdal sklep o potrditvi prvega primera APK pri divjih prašičih.

Kaj prinaša novi zakon?

Za upravljalce lovišč ZNUAPK pomeni nekatere nove pravice in dolžnosti, ki jih doslej niso imeli. Upravljalci lovišč morajo pripraviti načrt ravnanja

ZNUAPK je sistemski zakon, ki ureja ukrepe za preprečevanje, zgodnje odkrivanje in izkoreninjenje APK pri divjih prašičih, in tudi ukrepe, ki jih je zaradi pojava APK pri divjih prašičih treba sprejeti v rejah domačih prašičev.

Foto: Štefan Vesel

Pojmu biovarnost, še posebno v zadnjem času, pripisujemo velik pomen. Ob stiku z obolelimi in poginjenimi živalmi ter trupli, ki lahko izhajajo iz rednega odvzema, se znatno poveča možnost prenosa povzročiteljev bolezni, zato je nujna pravilna uporaba zaščitnih rokavic za enkratno uporabo. Trupla divjega prašiča in drugih živali ne prevažamo na nosilcih, nameščenih na odbijaču avtomobila ali na avtomobilski kljuki, saj je truplo živali tako neposredno izpostavljeno vplivom okolja (prah). Še pomembneje pa je zavedanje, da se pri takem načinu prevoza izcejaajo tekočine (kri), s čimer obstaja možnost raznosa, širjenja bolezni.

za lovce, poleg tega pa morajo izvajati naslednje ukrepe za preprečevanje in zgodnje odkrivanje APK:

a) upoštevati prepoved prejemanja in odpreme živih divjih prašičev na druge lokacije,

b) izvajati intenziven odstrel divjih prašičev, kjer je dovoljena posebna oprema (umetni viri svetlobe, nočna optika, termovizija ...),

c) upoštevati prepoved krmljenja živalskih stranskih proizvodov (v nadaljevanju ŽSP) na krmiščih, do katerih dostopajo divji prašiči, in omejitev krmljenja s krmo neživalskega izvora na krmiščih,

d) pri lovu upoštevati načrt ravnanja oziroma biovarnostne ukrepe v povezavi z lovom,

e) poročati o najdbah poginulih divjih prašičev in z njimi ustrezno ravnati.

Finančne spodbude za upravljalce lovišč

Za izvedbo nekaterih prej navedenih ukrepov lovcem oziroma upravljalcem lovišč pripadajo finančna nadomestila in spodbude.

Za nakup opreme za izvajanje načrta ravnanja je vsak upravljavec lovišča upravičen do enkratnega nadomestila v višini 200 evrov.

Za vsakega odstreljenega divjega prašiča, ki bo presegal osnovo (popravljen izvedenega letnega odvzema v letih od 2013 do 2019), se upravljalcu lovišča izplača finančna spodbuda v pavšalnem znesku: za vsako odstreljeno žival ženskega spola (lanščakinje in svinje) in žival

Foto: Štefan Vesel

Lovci smo pri vseh opravilih z uplenjeno divjadjo bolj ali manj izpostavljeni možnosti prenosa povzročiteljev bolezni in lastne okužbe. Zadostuje že manjša poškodba (vreznina, odrgnina, vbodna rana in podobno), da skozi vdoro kužne klice, ki lahko povzročijo bolezenske spremembe ali obolenje. Podobno gre pot lahko tudi v obratno smer, saj smo tudi mi lahko nosilci kužnih klic in jih lahko prenesemo na meso uplenjene divjadi. Da bi preprečili omenjene navzkrižne prenose kužnih klic in drugih škodljivih snovi, je nujna uporaba zaščitnih rokavic.

obeh spolov v prvem življenjskem letu (ozimci oziroma ozimke) se izplača 100 evrov na žival, za preostale kategorije odstreljenih divjih prašičev moškega spola (lanščaki in merjasci) pa 50 evrov na žival.

Najditelj je za najdbo in prvo prijavo istega poginulega divjega prašiča upravičen do finančne spodbude v višini 30

Za upravljalce lovišč ZNUAPK pomeni nekatere nove pravice in dolžnosti, ki jih doslej niso imeli. Upravljalci lovišč morajo pripraviti načrt ravnanja za lovce, ki vsebuje tudi biovarnostne ukrepe pri lovu, poleg tega pa morajo izvajati ukrepe za preprečevanje in zgodnje odkrivanje APK, navedene v ZNUAPK in predstavljene v tem članku.

evrov. Če najditelj zagotovi tudi pomoč pri spravilu divjega prašiča do vozila in nakladanju na vozilo Veterinarsko-higienske službe (VHS), je upravičen do dodatne finančne spodbude v višini 100 evrov za vsakega divjega prašiča.

Višina finančne spodbude je določena na podlagi podatkov iz drugih držav članic Evropske unije (EU). V Belgiji lovci za izvajanje intenzivnega odstrela prejmejo 40 evrov za vsakega odstreljenega divjega prašiča, medtem ko bodo upravljalci lovišč v Republiki Sloveniji (RS) v skladu z ZNUAPK prejeli finančno spodbudo samo za odstreljene divje prašiče nad

letno osnovo, ki jo določi Zavod za gozdove Slovenije. V Nemčiji je najditelj poginulega divjega prašiča upravičen do nagrade v višini od 100 do 150 evrov (odvisno od zvezne države), na Češkem pa je najditelj upravičen do nagrade v višini 115 evrov za vsakega prijavljenega poginulega divjega prašiča.

Za izvedbo nekaterih navedenih ukrepov lovčem oziroma upravljavcem lovišč pripadajo finančna nadomestila in spodbude.

Prepoved prejetanja in odpreme živih divjih prašičev na druge lokacije

Da bi preprečili oziroma zmanjšali možnost prenosa APK, je v skladu z 11. členom ZNUAPK prepovedana odprema živih divjih prašičev v druge države članice EU in v tretje države. Prav tako so prepovedane odpreme živih divjih prašičev iz lovišč in obor na druge lokacije v RS. Prepovedano je prejetanje živih divjih prašičev iz drugih držav članic EU in iz tretjih držav.

Da bi zagotovili normalno razmnoževanje in preprečili parjenje v sorodstvu v oborah za divje prašiče, so pod določenimi pogoji in z dovoljenjem UVHVVR dovoljeni premiki divjih merjascev in svinj tudi med oborami v RS.

Intenziven odstrel divjih prašičev

Eden od preventivnih ukrepov, ki bistveno vpliva na hitrost širjenja APK med divjimi prašiči, in na čas, potreben za izkoreninjenje APK na določenem območju, je zmanjšanje populacije divjih prašičev z intenzivnim odstrelom (12. člen ZNUAPK).

Da bi bili lovci pri izvajanju intenzivnega odstrela divjih prašičev čim uspešnejši, se z ZNUAPK dovoljuje tudi uporaba posebne opreme pri lovu na divje prašiče, ki z doslej veljavno zakonodajo ni bila dovoljena.

ZNUAPK tako poleg umetnih virov svetlobe, katerih uporaba je v utemeljenih primerih lahko dovoljena že v skladu z veljavno lovsko zakonodajo, dovoljuje tudi uporabo strelnih namerilnikov z napravo za elektronsko ojačevanje svetlobe oziroma z infrardečo napravo ali namerilnikov s toplotnim (IR) senzorjem, če so izdelani ali predelani tako, da jih je mogoče pritrčiti na orožje ali so njegov sestavni del. Ker so divji prašiči najbolj aktivni ravno v nočnem času in je tudi sicer nočni lov na divjega prašiča dovoljen, bo ta posebna oprema pripomogla k večji uresničitvi odvzema oziroma k zmanjševanju prevelike številčnosti divjih prašičev.

Prepoved in omejitev krmljenja na krmiščih

ZNUAPK kot nujni ukrep zaradi velikega tveganja za vnos APK v populacijo divjih prašičev uvaža prepoved

krmljenja z ŽSP in omejitev krmljenja s krmo neživalskega izvora na krmiščih, do katerih lahko dostopajo divji prašiči (13. člen). V praksi to pomeni, da upravljavci lovišč na krmiščih, ki so registrirana v lovskoupravljavskih načrtih posameznih lovskoupravljavskih območij kot krmišča,

Foto: Štefan Vesel

Skrb za čisto delovno obleko je osnovni biovarnostni ukrep, s katerim ob doslednem upoštevanju in izvajanju zelo zmanjšamo možnost prenosa povzročiteljev bolezni. V ta namen uporabljamo različna zaščitna oblačila bodisi za večkratno ali enkratno uporabo. Na fotografiji eden od namigov, da je lahko že uporaba primerne predpasnika korak v pravo smer.

na katerih je dovoljeno polagati ŽSP (na primer krmišča/mrhovišča za medveda, male zveri, divjega prašiča), z uveljavitvijo ZNUAPK ne bodo več smeli krmiti z ŽSP iz lastnih zbiralnic niti z drugimi ŽSP, če so bila krmišča za tako dejavnost registrirana pri UVHVVR. Tudi po uveljavitvi ZNUAPK bo na krmiščih, do katerih divji prašiči nimajo dostopa

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) bo v sodelovanju z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Zavodom za gozdove Slovenije in Lovsko zvezo Slovenije (LZS) začela izvajati programe usposabljanj za posameznike za aktivno iskanje poginulih divjih prašičev na območjih z omejitvami in izvajalce izrednega odstrela na območjih z omejitvami, takoj ko bodo to dopuščale razmere v povezavi s covid-19. Za udeležbo na usposabljanjih bo UVHVVR objavila javni poziv na osrednjem spletnem mestu državne uprave. Javni poziv bo objavila tudi LZS na svoji spletni strani. Usposabljanja za posameznike za aktivno iskanje poginulih divjih prašičev se lahko udeležijo vsi zainteresirani, medtem ko se usposabljanja za izvajalce izrednega odstrela na območjih z omejitvami lahko udeležijo osebe, ki že imajo orožje in orožni list za lov v skladu z zakonom, ki ureja orožje.

(krmišča za ujede), dovoljeno krmljenje z ŽSP v skladu z dovoljenjem UVHVVR.

Na krmiščih, do katerih dostopajo divji prašiči, je torej po uveljavitvi sklepa generalnega direktorja UVHVVR dovoljeno samo še zimsko krmljenje s silažo, senom in okopavinami ter privabljalno krmljenje s krmo neživalskega izvora. Omejitve glede krmljenja s krmo neživalskega izvora se ne nanašajo na lovne obore.

Biovarnostni ukrepi v povezavi z lovom

ZNUAPK uvaža obveznost, da vsak upravljavec lovišča pripravi načrt ravnanja za lovce (4. člen). Da bi upravljavcem lovišča olajšali pripravo načrtov,

Foto: Štefan Vesel

Pri izvajanju biovarnostnih ukrepov je treba posebno pozornost nameniti transportu uplenjene divjadi, saj ob nespoštovanju osnovnih načel lahko raznesemo povzročitelje kužnih bolezni po celotnem območju gibanja. Takšnemu neodgovornemu početju se izognemo na različne načine. V praksi lovci za prenašanje in prevoz uplenjene divjadi najpogosteje uporabimo primerne posode iz neprepustnega materiala, v nekaterih primerih PVC-vreče ali neprepustne folije. V zadnjem času so se na tržišču pojavile v ta namen izdelane neprepustne torbe (na fotografiji), ki so učinkovite in tudi praktične za uporabo.

je ministrstvo, pristojno za divjad in lovstvo, v sodelovanju z upravo pripravilo predlog načrta ravnanja za lovce in ga objavilo na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V načrtu ravnanja so podrobno opredeljene naloge lovcev in določene bodo odgovorne osebe za izvajanje načrta pri posameznem upravljavcu lovišča. Najpozneje do 30. marca 2021 morajo vsi upravljavci lovišča pripraviti in objaviti načrt ravnanja. Upravljavci lovišč pri pripravi načrta ravnanja uporabijo predlogo, ki jo je pripravilo ministrstvo. Upravljavec lovišča načrt ravnanja objavi na sedežu upravljavca lovišča, na svoji spletni strani oziroma na krajevno običajen način. Z njegovo vsebino upravljavec lovišča seznani vse člane in morebitne lovske goste ter mora biti dostopen vsakemu članu upravljavca lovišča.

Foto: Štefan Vesel

Vsekakor moramo skrbeti tudi za lovskega psa, ki tudi prihaja v stik s trupli in obolelimi prostoživečimi živalmi. Možnosti stikov z uplenjeno ali poginjeno živaljo moramo zmanjšati, kolikor je le mogoče. Predvsem pa je treba paziti, da se pes ne hrani z obrezki in ostanki, ki nastanejo pri čiščenju uplenjene divjadi. Po vsakem lovu psa tudi okopajmo.

Ker je bil sklep generalnega direktorja UVHVVR, s katerim je določil visoko stopnjo ogroženosti, že objavljen in se izvaja, se tudi načrti ravnanja začnejo izvajati z dnem objave.

Za izvajanje načrta ravnanja morajo upravljavci lovišč zagotoviti določena sredstva in opremo: za čiščenje in razkuževanje obutve in opreme, čiščenje in razkuževanje vozil pred lovom in po njem, banjice ali/in vreče za vleko/transport odstreljene živali od mesta odstrela do vozila in naprej do zbiralnice uplenjene divjadi. Ministrstvo bo vsakemu od 423 upravljavcev lovišč izplačalo enkratno nadomestilo v višini

200 evrov za nakup sredstev za izvajanje načrta ravnanja.

Ker je sklep generalnega direktorja UVHVVR glede visoke stopnje ogroženosti začel veljati prej, kot so pripravljene načrti ravnanja, morajo lovci pri izvajanju lova do objave načrtov ravnanja na podlagi zahteve zakona upoštevati naslednje biovarnostne ukrepe, navedene v 14. členu ZNUAPK:

a) čiščenje in razkuževanje obutve, opreme in vozil pred lovom in po njem ter kopanje psov (do objave načrtov ravnanja se izvaja čiščenje in razkuževanje obutve vseh lovcev pred in po skupinskem lovu na divje prašiče in drugo divjad, ko je dovoljen odstrel tudi divjega prašiča);

b) v primeru organiziranih lovov odobritev vozil, ki se uporabljajo v lovišču, zlasti za prevoz trupov divjih prašičev, s strani odgovorne osebe za izvajanje biovarnostnih ukrepov pri lovu ter za postopke z vozili pred lovom in po njem oziroma preden zapustijo lovišče;

c) vodenje podatkov o udeležencih na lovu, razen individualnega lova. Podatki zajemajo ime in priimek, naslov in kontaktne podatke vsakega udeleženca. Podatke zbira in hrani upravljavec lovišča;

d) postopek kategorizacije ŽSP (iztrebljeni organi, koža in drugi ŽSP), postavitve zabojnikov za ŽSP in neškodljivo odstranjevanje ŽSP;

e) prijava najdenih poginulih divjih prašičev.

Celoten zakon je na voljo na spletni strani UVHVVR in LZS:

http://www.afriskaprasicjakuga.si/wp-content/uploads/2021/01/Zakon-APK-ZNUAPK-Uradni-list-RS-200_2020.pdf

<https://www.lovska-zveza.si/news/837/lzs/informacije/novice>

Ustrezno ravnanje z najdenimi poginulimi divjimi prašiči

Najpomembnejši ukrep za zgodnje odkrivanje APK pri divjih prašičih je čimprejšnja najdba poginulih divjih prašičev, njihovo zbiranje in odstranitev iz lovišča.

V 15. členu ZNUAPK je določen postopek prijave najdbe poginulega divjega prašiča. Da bi zagotovili čim preprostejše poročanje o najdbi, je treba vse prijave opraviti na telefonsko številko 112 – Center za obveščanje. Ob prijavi najditelj pove mesto najdbe (GPS-koordinate pridobi s pomočjo mobilnega telefona) in svoje kontaktne podatke. Po prijavi najdbe in do prejetja nadaljnjih navodil mora najditelj vidno označiti mesto najdbe poginulega divjega prašiča. Če je bil najditelj v stiku s truplom domnevno okuženega divjega prašiča, mora čim bolj omejiti svoje gibanje, pri čemer vsaj 72 ur oziroma do prejetja obvestila o negativnem izvidu preiskave na APK ne sme vstopati na gospodarstva, kjer redijo domače prašiče, in v obore z divjimi prašiči. Takoj po prihodu domov mora najditelj očistiti in če je le mogoče razkužiti obleko, obutev in opremo, ki je prišla v stik s sumljivo živaljo.

Ker so najdeni poginuli in povoženi divji prašiči lahko vir prenosa APK, je prepovedano odstranjevanje spodnje čeljusti ali kateregakoli drugega dela najdenega poginulega divjega prašiča, ne glede na ocenjeni vzrok pogina. Za namene evidentiranja izgub upravljavec lovišča kot dokaz za izgubo komisiji lovskoupravljaljskega območja predloži kopijo listine o odvozu ŽSP.

Kateri ukrepi so že v veljavi?

Vsi navedeni ukrepi iz I. in II. poglavja ZNUAPK z uveljavitvijo zakona in sklepa generalnega direktorja UVHVVR, s katerim je na podlagi razmer glede APK v sosednjih državah za celotno območje Slovenije določil visoko stopnjo ogroženosti, že veljajo in se izvajajo.

Ukrepe, ki jih bomo začeli izvajati v primeru visokega tveganja zaradi prisotnosti APK ob državni meji in ukrepi za obvladovanje in izkoreninjenje APK v primeru pojava APK pri divjih prašičih v Sloveniji, bomo podrobneje predstavili v eni od naslednjih številčk *Lovca*.

Menim, da smo s sprejetjem ZNUAPK tudi v Sloveniji dobili orodje, ki daje pravno podlago za hitro in učinkovito izvedbo ukrepov tako v primeru visoke stopnje ogroženosti zaradi APK kot tudi ukrepov v primeru velikega tveganja zaradi prisotnosti APK ob državni meji ter ukrepov za obvladovanje in izkoreninjenje APK pri divjih prašičih ob morebitnem pojavu APK v Sloveniji.

Mag. Ivan Ambrožič,

Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

Foto: Michael Migas

NAVADNI OREH

Bogato darilo narave

Navadni oreh (*Juglans regia* L.) je tisto prijazno drevo, ki raste skoraj na vsaki slovenski kmetiji. V jeseni kmetje s polhi in vevericami tekmujejo, kdo bo izpod drevesa odnesel več okusnih plodov – orehov. Gospodinje iz njih spečejo okusne dobrote, veverice jih zakopljajo v zemljo in nanje pozabijo, polhi pa se orehov požrešno najedo in se nato siti in debeli odpravijo v globoko zimsko spanje. Poleg plodov imamo ljudje nadvse radi tudi čudovit temen orehov les – orehovino, ki ga lahko vidimo v marsikaterem puškinem kopitu. Z orehi so povezane številne zgodbe in ta drevesna vrsta je bila od nekdaj deležna občudovanja. Izvedeli boste, zakaj je navadni oreh drevo od hudiča in hkrati drevo od boga. Kaj je tako posebnega na njem, da so mu ljudje od nekdaj pripisovali nekaj nezemeljskega?

Vedno v človekovi bližini

Na območju osrednje Evrope je oreh rasel že pred zadnjimi ledenimi dobami, nato pa se je območje njegove razširjenosti pomaknilo bolj proti jugu, kjer so bile temperature dovolj visoke. Za njegovo množično razširjanje nazaj v srednjeevropski prostor so poskrbeli Rimljani, ki so ga raznesli po celotnem cesarstvu. Okusni in široko uporabni plodovi, ki v velikih količinah padajo z drevesa jeseni, so bili zadosten razlog, da so ljudje vrsto skrbno razmnoževali in jo sadili vsepovsod, kjer so se ustalili. Tako dandanes oreh pravzaprav raste predvsem tam, kjer človek vsaj malo pripomore k njegovemu obstoju. V gozdnih sestojih je

Zgradba orehovih plodov. Orehi so mastno živilo, saj 100 g orehovih jedrc zadosti 20–25 % dnevni potrebi po energiji pri odraslem človeku.

Vse foto: Mateja Kišek

Za navadni oreh je značilna skorja sivo-srebrne barve. Pri starih drevesih je precej razpokana.

precej redkejši. Če že, ga bomo našli na rastiščih mešanega gozda hrasta gradna in kostanja ter na toplih rastiščih gabra in bukve. Po svojih ekoloških zahtevah je namreč precej zahtevna drevesna vrsta: potrebuje globoka tla in blago podnebje, njegova krošnja pa mora biti dobro osvetljena. V hladnih kotlinah mu nizke temperature ne ustrezajo, pa tudi na nadmorskih višinah, višjih od 800 metrov, ga bomo našli le izjemoma.

Orehovi listi so pravzaprav zelo veliki, saj so sestavljeni iz lihega števila manjših usnjatih in golih lističev (navadno 5–9 lističev). Spomladi mlade liste pogosto prizadenejo pozebe in takrat je orehova krošnja videti, kot bi bila ožgana. Orehova skorja je srebrnkasta do temno siva, pri mladih drevesih je gladka, pri starejših pa značilno vzdolžno razpokana. Moški cvetovi so združeni v zelenkaste viseče mačice, ženski pa se razvijejo posamično

Navadni oreh ima lihopernato sestavljene liste. Posamezni lističi so v povprečju dolgi od 6 do 13 centimetrov, v sestavljenem listu je največkrat sedem lističev.

Orehovi plodovi so debeli do 6 cm. Pod debelim zelenim ovojem se skriva trda koščica, v kateri je užitno orehovo jedrce.

na koncu poganjkov. Plodovi orehovega drevesa, ki jih nabiramo za prehrano, so botanično gledano koščice orehovitih plodov, orehova jedrca pa so pravzaprav orehova semena.

Okus orehov – okus po prazničnem domu

Orehe najdemo v številnih tradicionalnih slovenskih receptih: v potici, ajdovih štrukljah z orehi, sladica in božičnem sadnem kruhu. Orehova jedrca so izjemno zdrava, saj poleg nenasičenih maščob vsebujejo veliko vlaknin, beljakovin ter

nekateri vitamine in minerale. Ob rednem uživanju naj bi pri ljudeh celo izboljševala spomin. Pri nakupu orehov moramo biti pozorni, da morda niso žarki. Shranjeni morajo biti na suhem in hladnem, nekateri jih večje količine pospravijo kar v zamrzovalno skrinjo. V zadnjem času je vse bolj zanimiva tudi uporaba orehovega olja, ki telesu zagotavlja nujno potrebne nenasičene maščobne kisline, pri želodčnih bolnikih uravnava raven želodčne kisline in iz telesa odstranjuje strupe. Hladno stiskano orehovo olje je izjemno cenjeno, saj je treba za liter olja pri različnih slovenskih ponudnikih odšteti

krepko več kot 50 evrov. Visoka cena, ki pa niti ne preseneti, če le pomislimo, koliko dela in truda je v zlatih oljnih kapljicah.

Izjemno uporabna in cenjena je tudi orehovina. Oreh ima izrazito temno obarvano jedrovino, ki se imenuje črnjava. Intenzivnost obarvanosti jedrovine je odvisna tudi od rastiščnih razmer. V lesu lahko pogosto vidimo za oreh izrazite temnejše lise. Les je trden, kljub temu pa ni dobro odporen proti vremenskim vplivom. Izrazito estetsko vrednost ima furnir iz orehove korenine in koreninika drevesa. Kupci izkopanih orehovitih korenin so navadno mizarški mojstri, ki znajo iz korenin narediti res vrhunske lesene izdelke z visoko dodano vrednostjo. Lovci se z orehovino srečamo na puškinih kopitih. Od tega, kako kakovosten in lep kos lesa bo puškar obdelal, bo odvisna tudi cena puške.

Mnogo zaraščajočih površin v Sloveniji je na novo zasajenih z orehovimi nasadi, ki so dodaten zaslužek na manjših kmetijah. Zahtevnost dela s takšnimi nasadi je majhna, orehi pa se izjemno dobro prodajajo. Najpogosteje posadijo sorte orehe, ki imajo velik pridelek. S sajenjem orehovitih sejancev pri orehih pogosto naletimo na drevesa, ki nimajo tako uporabnih in okusnih plodov ali pa so jedrca tako majhna, da niso primerna za predelavo. V Sloveniji je aktivno tudi **Slovensko strokovno društvo lupinarjev**, ki je registriralo blagovno znamko *Slovenski oreh*, pod katero člani društva ponujajo izključno orehe, pridelane v Sloveniji, preizkušenih znanih in zlahtnih sort.

Ali veste ...

V minulih desetletjih so se otroci v Miklavževem darilu razveselili predvsem orehov, lešnikov, jabolk, fig, morda celo kakšne pomaranče ali piškotov. Miklavž je v pehar nastavil darila 5. decembra zvečer.

... da je bil oreh v preteklosti simbol spolnosti in plodnosti, orehove plodove pa so uporabljali kot afrodisiak?

Na porokah v rimskem obdobju so mladoporočencema pod noge vrgli ore-

he. Če so ob padcu lepo zadoneli, so napovedali srečen zakon in veliko otrok. Menili so tudi, da orehova jedrca krepijo

Orehova jedrca so v kuhinji nenadomestljiva. Prvi recept za orehovo potico je v svojih knjigah zapisal Janez Vajkard Valvasor. Po njegovem zapisu je bil v orehovem nadevu poleg orehov le še med. Druge sestavine, kot so cimet, rum, rozine in drugi dodatki, ki jih kuharice dandanes vključijo v nadev, so prišle v potico mnogo pozneje.

moško spolno moč, z uživanjem surovih orehovitih jedrc pa naj bi odpravljali impotenco.

... da je o uporabi orehovitih jedrc pisal tudi Janez Vajkard Valvasor v svoji knjigi *Slava Vojvodine Kranjske*?

Zapisal je: »Oreh je v Kranjski deželi precej razširjen. Ljudje ga sušijo za jed, a ga tudi rabijo za neki kruh v božičnih dneh, čemur rečejo potica.« To je hkrati tudi eden prvih znanih opisov potice, ki je slovenska izvirna tradicionalna jed. Valvasor je v svojih knjigah zapisal tudi prvi znani recept za izdelavo potice že davnega leta 1689.

... koliko je vreden piškav oreh?

Oreh se pogosto pojavlja v frazemih slovenskega knjižnega jezika. Kadar nekdo reče, da nekaj ni vredno piškavvega oreha, pomeni, da tisto nekaj res ni vredno prav nič.

Večni zmagovalec v tekmi z drugimi rastlinami

Nekateri ljudje so verjeli, da je oreh tako zelo strupen, da spanec pod njegovo krošnjo utrujenemu prinese kar smrt. V zapiskih zdravnika **Adama Lonitzerja** iz 16. stoletja pa najdemo naslednjo ugotovitev: »Pravijo, da med orehom in hrastom vlada tako nesoglasje, da hrast ob orehu odmre.« Zdaj vemo, da je to povsem res in znamo precej natančno tudi pojasniti ta pojav. Navadni oreh namreč konkurenčne rastline iz svoje okolice izganja na prav poseben način – s sproščanjem kemične spojine, imenovane *juglon*. Preživijo le najbolj vztrajne trave in mahovi. Tako si drevo zagotavlja potreben rasti prostor. Pojav se strokovno imenuje *alelopatija*. Sproščanje juglona se začne takrat, ko se orehove koreninice začnejo prepletati s koreninami drugih rastlin, ki jih oreh prepozna kot konkurenčne. Takrat začne s svojim strupom upočasnjevati rast sosednjih dreves in grmov. Tako konkurenčne vrste izžene iz svoje okolice. Oreh sicer tvori tudi nekatere druge zelo koristne snovi, ki jih v medicini in farmaciji uporabljajo pri protivnetnem in protibakterijskem delovanju.

Bolezen tisočerih rakov

Čeprav je v orehih veliko kemičnih spojin, s katerimi odganjajo druge organizme, so dovzetni za precej resno glivično bolezen, ki se imenuje *bolezen tisočerih rakov* (*Geosmithia morbida*). Od kje takšno ime? V drevo glivo prinesejo orehovi vejni lubadarji (*Pityophthorus juglandis*) na svojem telesu. Na mestu, kjer hrošček izleti iz drevesa, nastanejo do 20 cm velike nekroze, ki so številčne in posejane po vsem drevesu. V Sloveniji sicer še ni te bolezni, je pa v severni

Orehovi koščičasti plodovi

Drevesa navadnega oreha v višino dosežejo do 30 metrov. Krošnja je okroglasta in je navadno precej nizko na široko razvejana. Če želimo posaditi drevo, ki bo obrodilo plodove dobre kakovosti, moramo posaditi eno izmed številnih orehovitih sort. Orehovi sejanci se pogosto izkažejo za manj primerne za pridobivanje plodov.

Italiji in strokovnjaki pričakujejo, da bi se lahko pojavila tudi pri nas. Spoznali jo bomo po hitrem venenju in rumenjenju orehovitih listov ter odmiranju posameznih delov krošnje.

V slovenskih gozdovih lahko z nekaj sreče in znanja poleg navadnega oreha zasledimo tudi črni oreh (*Juglans nigra* L.), ki je še precej bolj občutljiv za *bolezen tisočerih rakov* kot navadni oreh. Črni oreh sicer nima tako zelo uporabnih plodov, saj so precej bolj grenki kot plodovi navadnega oreha, je pa izrazito lepe rasti. Prepoznali ga bomo po listih, ki so dolgi 30–60 cm, sestavljeni pa iz 9–25 podolgovato jajčastih lističev. Terminalni listič pogosto kar manjka ali je manjši. Drevesa rastejo hitreje in dosega večje velikosti, les pa je obarvan v temno rdečih odtenkih. Črni oreh je za mnoge pomembna tujerodna drevesna vrsta, ki bi morda v negotovih časih podnebnih sprememb v prihodnosti uspešneje rasla v naših gozdovih kot marsikatera domorodna drevesna vrsta.

Miklavževo darilo

Navadni oreh je drevo od hudiča in drevo od boga. Zato, da so ga v preteklosti obravnavali kot hudičevo drevo, so krive predvsem cerkvene oblasti. Že v poganskih časih so orehe povezovali s spolnostjo in erotično simboliko, kar

cerkvenim oblastem ni bilo po volji. Da bi se tega znebili, so mu dodelili hudičev pridevnik. Toda ljudje se niso pustili kar tako prepričati, saj so bili orehi vse preveč pomembno živilo, bogato z maščobami v časih, ko je bilo pomanjkanje edina stalnica v življenju. Na koncu te zgodbe je oreh celo dobil svojega zavetnika – **svetega Lovrenca**, ki goduje 10. avgusta. V navadi je bilo na ta dan jesti orehe.

Lahko pa jih najdemo tudi v tistih najbolj sladkih in dišečih decembrskih pripovedih. Pred mnogimi desetletji Miklavž v svojih košarah in peharjih ni nosil dragih igrač in polnih kuvert; prinesel je orehe, jabolka, suhe fige, tistim najbolj pridnim celo kakšno eksotično pomarančo ali nekaj banan. Ja, povsem drugačni časi so bili. Toda kljub vsemu izobilju sodobnega sveta so v prazničnih jedeh še vedno orehi in prav nič jih ne more nadomestiti. Ta drevesna vrsta je prav zares bogato darilo narave.

Mateja Kišek, mag., inž. gozd.

Viri:

Robert Brus: Dendrologija za gozdarje (2008).

Rudi Beiser: Drevesa in ljudje (2019).

Dušan Jurc in Barbara Piškur: Iščemo karantenske in druge gozdu nevarne organizme – Bolezen tisočerih rakov (*Geosmithia morbida*). Gozdarski vestnik, 75, 2 (2017).

7 x 64 (7 x 65 R)

Kaliber 7 x 64 (znan tudi kot 7 x 64 Brenneke) je leta 1917 predstavil znani **Wilhelm Brenneke** (1865–1951) iz Nemčije. Osnova je bil tulec naboja 8 x 64mm S, zožan v vratu, za kroglo premera 7,21 mm. Tako po evropskem načinu 7 označuje premer krogel, ki jih uporablja, 64 pa dolžino tulca. V Evropi je 7 x 64 zelo priljubljen in razširjen lovski kaliber in je bil zaradi svojih mer primeren za standardne zaklepe risanic **Mauser 98**.

Nastanek in zgodnja uporaba

Kaliber 7 x 64 je nastal dokaj ne navadno. Brenneke je leta 1912 najprej ustvaril kaliber 8 x 64mm S. Z zmogljivejšim 8 x 64mm S, kot je bil standardni 8 x 57IS, je hotel pritegniti zanimanje nemške vojske. Naboj je bil res bolj zmogljiv, a zaradi vojnih časov za 8 x 64mm S ni bilo zanimanja in Nemci so ostali pri svojem 8 x 57IS. Brenneke je nadaljeval razvoj in leta 1917 zožal vrat tulca za 7mm krogel. Zaradi kalibra 7 x 57 so 7mm krogel že imele sloves natančnih in zmogljivih krogel. Takrat je Brenneke s 7 x 64 dobil zmagovalca, s katerim je dosegel velik prodajni uspeh.

Nemška vojska je v letih okrog 1930 celo resno razmišljala, da bi za svoje ostrostrelce 8 x 57mm IS zamenjala s 7 x 64mm, saj se je izkazal z natančnostjo in položno krivuljo leta krogel. Odločitev vojske je bila iz logističnih razlogov enaka odločitvi iz leta 1912 – da nadaljuje z uporabo 8 x 57mm IS za vse svoje vojaške risanice **Mauser 98**. V času med prvo in drugo svetovno vojno so nemški lovci 7 x 64 pogosto imenovali *čudežen naboj* in zanj so razvili množico lovskih krogel in streliva.

Kaliber 7 x 64 so v času nastanka videli

kot znatno izboljšavo 7 x 57, ki si je svoj sloves pridobil tudi v Afriki. Nekaj podobnega, toda hitrejšega, močnejšega in z manj padca krogel na daljših razdaljah je ponujal novi 7 x 64. Kaliber 7 x 64 ima v primerjavi z znanim in preizkušenim 7 x 57mm za 10–12% višjo hitrost krogel na ustju. Rezultat je še položnejša krivulja leta in boljši učinek na daljših razdaljah. Izbira lovcev je bila jasna in tudi dandanes bo kalibru 7 x 64 mnogo lovcev dalo prednost pred 7 x 57 in celo pred 7mm **Remington Magnum**.

uveljavljenima 7 x 57 in 8 x 57, niso bile edine izboljšave. K uspehu kalibra 7 x 64 so zelo pripomogle tedaj nove lovske krogel, saj genialni nemški konstruktor Brenneke ni zasnoval le krogelnega kalibra/naboja 7 x 64, pač pa tudi vrsto odličnih krogel za lov z njim.

Brenneke je prvi izdelal kroglo z jedroma različnih trdot. Leta 1905 je izdelal svojo prvo kroglo *Ideal*, iz katere je pozneje razvil izjemno uspešni *TIG* (1917) in *TUG* (1935), ki ju pod tem imenom še dandanes najdemo v strelivu podjetja **Brenneke**. Pri podjetju **RWS/RUAG** ju tržijo v svojem strelivu pod imenoma *ID Classic* in *UNI Classic*. Uporaba dveh različno trdih jeder v eni krogli zagotavlja hitro in zanesljivo preoblikovanje prednjega dela in zaustavitev procesa, ko pride do trdega jedra. Ta zasnova temelji na drobljenju prednjega dela, delci krogel pa od znotraj poškodujejo življenjsko pomembne organe. Krogla z jeklenim plaščkom je za to idealna, saj se rada drobi, a posledica je večja količina svinca v tkivu in njena manjša končna teža. *TUG* je namenjena večji divjadi, zasnovana, da obdrži še

Različni naboji 7 x 65 R in 7 x 64

Primerjava nabojev 7 x 57 R, 7 x 65 R ter 7 x 57, 7 x 64, 7 mm Remington Magnum

Tudi po pojavu močnejšega 7mm **Remington Magnum** je 7 x 64 v Evropi obdržal svojo priljubljenost. Kaliber 7 x 64 je eden najbolj priljubljenih evropskih krogelnih kalibrov in ponujajo ga vsi večji proizvajalci orožja in streliva v Evropi. Vsestranskost 7 x 64 za lov vseh vrst evropske divjadi in množica tovarniškega streliva prispevajo k njegovi priljubljenosti in razširjenosti v Evropi, v ZDA in drugje pa je znan precej manj kot 7 x 57.

K slovesu pomagajo dobre krogel

Večja hitrost krogel, položnejša krivulja leta in boljša natančnost, v primerjavi z

več lastne teže kot *TIG*. Pri preoblikovanju oblikuje nekoliko manjši premer prednjega dela, kar prispeva k lažjemu prodiranju. *TIG* (nemško *Torpedo Ideal Geschoss*) in *TUG* (nemško *Torpedo Universal Geschoss*) sta klasični lovski krogli, ki sta pomagali ustvariti sloves 7 x 57 in 7 x 64.

Kaliber 7 x 65 R

Kot z vsemi krogelnimi kalibri, ki jih je razvil Brenneke, je tudi 7 x 64 dobil različico z robom za uporabo v prelamačah in bok polrisanicah. Brenneke je razumel, da ljudje pre pogosto zamešajo oznake podobnih kalibrov. Ko je tulcu

7 x 64 dodal rob (R), ga je podaljšal za en milimeter in leta 1920 je nastal 7 x 65 R. Podobno je naredil s svojima 8 x 64 (8 x 65R) in 9,3 x 64 (9,3 x 65R).

Kaliber 7 x 65 R deluje na nekoliko nižjih tlakih (390 MPa oziroma 56550 psi) kot 7 x 64 (415 MPa oziroma 60175 psi). Za naboj z robom, ki se bo uporabljal v prelamačah in bok polrisanicah, je ta tlak še vedno dokaj visok. Delovni tlak 7 x 65 R je za 10 % višji kot v 7 x 57 R in je enak tlaku 7 x 57, zato ne zaostaja mnogo za 7 x 64. Na grobo rečeno: vse, kar zmore 7 x 64, zmore 7 x 65 R, saj so hitrosti krogel le za okoli 30–40 m/s nižje.

Mase krogel, hitrosti

Kaliber 7 x 64 omogoča pestro izbiro vrst lovskega krogel in njihovih mas, vse od 5,2 g, 6 g, 7,8 g (980 m/s), 8 g (965 m/s), 9,1 g (890–910 m/s), 9,7 g (860–890 m/s), 10 g (840–860 m/s), 10,4 g (840–855 m/s), 11 g (810–840 m/s), 11,3 g (800–815 m/s) in 11,7 g (780–820 m/s), čeprav so najbolj uporabne mase krogel za lov od 9,1 g do 11 g.¹

Če vzamemo zlato sredino oziroma 9,7 g kroglo (860 m/s–890 m/s), 7 x 64 lahko primerjamo s počasnejšim 7 x 57 (810–830 m/s) in hitrejšim 7 mm Remington Magnum (960–990 m/s).

Menim, da so v kalibru 7 x 64 krogle z maso 9,7 g, 10 g in 10,5 g univerzalne. Če uporabljamo monolitno kroglo, bo 9 g krogla tudi odlično zadostila skoraj vsem zahtevam iz *Pravilnika o vrsti in moči lovškega orožja*², razen za lov medveda, kjer mora imeti monolitna krogla maso vsaj 9,7 g. Če uporabljamo konstrukcijsko enostavno kroglo, pa v 7 x 64 priporočam maso najmanj 11 g, ki je tudi najmanjša dovoljena masa krogel za lov medveda za krogel, ki niso monolitne. Švedska Norma v priročniku za polnjenje št. 1 navaja, da so pogosto najbolj natančne prav 9,7 g

in težje krogel, kar je posledica dolgega prehodnega konusa.

Kaliber 7 x 64 sem začel uporabljati potem, ko sem 15 let lovil z risanico kalibra 7 mm Remington Magnum. Divjad, ki sem jo v tem času uplenil s 7 mm Remington Magnum, pa ni bila nič bolj ali hitreje mrtva, kot divjad, ki jo je moj oče od leta 1972 uplenil s 7 x 65 R in 10,5 g kroglo, hitrosti 830 m/s. Ko sem prešel na en kilogram lažjo in bolj kompaktno risanico, sem vedel, da bi isti magnum imel več odsuna, kot bi ga hotel, zato sem izbral 7 x 64. Od takrat večino divjadi uplenim s 7 x 64 in kot mnoge ta naboj tudi mene ni razočaral. Seveda je za uspešnost potreben zadetek na pravo mesto in krogla, ki opravi svoje delo.

V kalibru 7 x 64 že od začetka uporabljam 9,1 g monolitno kroglo Barnes TTSX, ki ima iz cevi dolžine 56 cm hitrost 890 m/s. Moji najbližji lovski kolegi uspešno lovijo z 9,7 g kroglo Hornady ELD-X, 10 g Hornady InterBond in 9,7 g kroglo SWIFT Scirocco II (SAKO Arrowhead II) s hitrostjo 860 m/s. Mnogim lovcem, ki jih poznam, odlično zadeva in učinkuje strelivo FOX z 8,4 g kroglo Classic Hunter (925 m/s). Ne glede na vrsto divjadi je 7 x 64 učinkovit, odsun pa zmeren.

Skoraj identično mojemu ročno polnjene-mu strelivu ponuja RWS z 9,1 g monolitno kroglo HIT s hitrostjo 900 m/s. Krogla HIT je namreč le ponikljan TTSX z izboljšano konico.

Za tiste, ki želite iz 7 x 64 iztisniti največ, je na voljo tudi tovarniško strelivo Hornady GMX Superformance International z 9,1 g monolitno kroglo GMX in impresivno hitrostjo 950 m/s. Višja hitrost ob enakih tlakih je posledica posebne tehnologije v uporabi smodnikov, saj se hitrost izgorevanja smodnika prilagodi posameznemu puškovenemu kalibru oziroma naboju.

Balistični dvojček: .280 Remington

Štirideset let po nastanku 7 x 64 je podjetje Remington predstavilo naboj .280 Remington. 7 x 64 in .280 Remington imata skoraj identične balistične lastnosti in mere, razen spodnjega dela tulca, in nista izmenljivi

Risanica v kalibru 7 x 64 v svojem elementu

va. .280 Remington ima osnovo v tulcu .30-06 (7,62 x 63 mm), iz katerega je leta 1925 najprej nastal znani .270 Winchester (krogel, premera 7,06 mm oziroma 277"). Remington se je naveličal svoje risanice označevati z imenom tekmeča in je leta 1957 razvil .280 Remington, ki se od .270 Remington razlikuje v tem, da .280 Remington uporablja krogel, premera 7,21 mm (.284"). Rama tulca je pomaknjena naprej za 1,3 mm, s čimer se prepreči vstavitve naboja .280 Remington v risanico .270 Winchester – ne pa obratno. Lastnosti .280 Remington so bile tudi zaradi pestre izbire krogel prepoznane v taki meri, da je dobil svojo izboljšano različico .280 Ackley Improved, ki je za 30 m/s hitrejši od svojega predhodnika. Vse lepe besede, ki jih imajo v ZDA o kalibru .280 Remington, veljajo tudi za 7 x 64. Je eden najboljših in najbolj univerzalnih krogelnih kalibrov za lov.

Za zaključek

Kaliber 7 x 64 in sestrski različici z robom 7 x 65 R sta krogelna kalibra, ki sta prestala preizkus časa zadnjih sto let in sta dandanes še prav tako sveža in aktualna kot ob nastanku. Njuna zasnova in delovanje se lovcem dokazujeta že ves čas obstoja. Če ste mogoče pred izbiro svojega prvega univerzalnega krogelnega kalibra, sta najuspešnejša evropski krogelni kaliber 7 x 64 in njegova različica z robom 7 x 65 R odlična izbira.

Gregor Hodnik

Viri:

<https://www.hornady.com/ammunition/rifle/7x-64-140-gr-gmx-superformance-international#!/>
<https://www.norma-ammunition.com/en-gb/reloading-data/7x64>
<https://rws-ammunition.com/en/infotainment/rws-bullets/>
 Norma, priročnik za polnjenje (2004).
 VihtaVuori, priročnik za polnjenje, št. 3.
 Frank C. Barnes: Cartridges of the World, 8th Edition (1997).

¹ Povzeto po programu za polnjenje VihtaVuoriReload in po spletni strani Norma-Ammunition

² Pravilnik o vrstah in moči lovškega orožja, načinu zasledovanja in usmrčitve ranjene živali ter višini odškodnine na divjadi, ki je povzročena s protipravnim lovom (Uradni list RS, št. 50/16).

Preglednica: Hitrost, kinetična energija in padec 9,1 g monolitne krogel GMX Superformance International

Hornady GMX 9,1 g Superformance® International	Hitrost (m/s)	Kinetična energija (J)	Padec (cm)
Na ustju	950	4095	–5
50 m	917	3813	–1
100 m	884	3546	0
150 m	852	3294	–2,1
200 m	821	3055	–7,6
250 m	790	2830	–16,7
300 m	760	2617	–29,7

Na kratko iz tujega tiska ...

Nemčija: Podatki o odstrelu v lovskem letu 2019/20 za celotno državo kažejo nekaj razveljavih dejstev. Odstrel fazanov se je očitno stabiliziral in celo opazno povečal, dosežene pa so bile doslej najvišje številke odstrela pri srnjadi in divjih prašičih, pri slednjih zlasti zaradi prizadevanj za zmanjšanje številčnosti zaradi nevarnosti afriške prašičje kuge. Tako je bilo v omenjenem lovskem letu uplenjenih 1.226.055 osebkov srnjadi (+1,6% v primerjavi z letom 2018/19), 76.897 osebkov jelenjadi (-0,4%), 68.015 damjakov (+4,3%), 2.640 sika jelenov (-10,3%), 7.226 muflonov (0%), 4.651 gamsov (-4%), 867.659 divjih prašičev (+44,6%), 229.937 poljskih zajcev (+19,8%), 88.712 divjih kuncev (+3,8%), 453.999 lisic (+7,5%), 202.292 rakunov (+21,6%), 367.601 rakunastih pssov (+8,7%), 7.041 kun zlatice (+11%), 47.252 kun belice (+7,4%), 7.984 dihurjev (-4,3%), 4.819 velikih podlasic (+46,3%), 88.891 jazbecev (+11,3%), 88.200 nutrij (+42%), 108.078 fazanov (+26%), 115.039 različnih vrst divjih gosi (+14,3%), 295.882 različnih vrst rac (+8%), 369.552 divjih golobov (-8,4%) in 367.601 vran (+8,7%).

(Pirsch, 1/2021)

Nemčija: Učenec pilotske šole v kraju Genderkingen na Bavarskem si svoje učne ure nočnega letenja zagotovo ni predstavljal tako, kot se je zgodila. Po končanem nočnem šolskem letu je učenec skupaj s pilotom učiteljem pristajal na letališki stezi, ko je takoj po pristanku pred letalo skočila srna. Nastala je nesreča, saj je srno zadel propeler letala. Poginjeno srno je odstranil zakupnik lovišča, medtem ko je bilo na letalu za več kot 5.000 evrov škode.

(Pirsch, 22/2020)

Nemčija: Sredi novembra minulega leta so na gozdnatem območju v okraju Frankenberg-Waldeck v zvezni deželi Hessen organizirali pogon, ki se ga je udeležilo 34 lovcev - strelcev. Naslednji dan po lovu pa je lovovodja vložil samoprijavo pri pristojnih lovskih organih. Na pogonu so namreč uplenili 42 osebkov srnjadi na površini

Foto: Jarež Popež

približno 200 ha. Na osnovi podatkov o odstrelu iz minulega leta je bila pričakovana višina odstrela približno osem živali. Kako je nastalo tako povečanje številčnosti oziroma gostota na tamkajšnjem območju, ni jasno, se je pa lovovodja strinjal z izrečeno denarno kaznijo. Načrt odstrela za celoten revir za minulo leto je sicer znašal 24 osebkov srnjadi. Prisotni lovski organi so se skupaj z zakupniki lovišč dogovorili, da bodo spomladi letos opravili meritve objedenosti mladja gozdnega drevja in ocenili kakovost življenjskih razmer na tamkajšnjem območju ter na osnovi tega ponovno proučili in določili primeren načrt odstrela srnjadi.

(Pirsch, 22/2020)

Norveška: V tej skandinavski državi so pri karibujih ponovno odkrili bolezen kroničnega hiranja jelenjadi (CWD). To je prionska bolezen, ki povzroča okvare živčevja, zelo podobno kot BSE, znana tudi kot bolezen norih krav pri kravah in prskavec pri ovcah. Bolezen so odkrili septembra pri uplenjenem karibuju na gorovju Hargangervidda. Prve primere te bolezni so sicer odkrili na Norveškem leta 20016, vendar v drugi pokrajini. Od tedaj so testirali več kot 100.000 kari-

bujev na prisotnost te bolezni in jo potrdili pri 20 živalih. V prej omenjeni pokrajini so samo letos testirali 518 živali, ki so bile vse negativne. Pojav bolezni je sicer sprožil precej strahu, saj tam živi največja populacija prostoživečih karibujev na Norveškem s približno 10.000 živalmi.

(Pirsch, 22/2020)

Nemčija: Blizu kraja Monschau v pokrajini Eifel, ki sicer leži ob tromeji Nemčija - Belgija - Luksemburg, je skupina sprehajalcev ulovila mešanca volka z domačim psom. Že sam ulov je bil nenavaden, poleg tega pa je žival kazala še znake napadnosti. Nadaljnje preiskave so odkrile, da je bil mešanec opremljen z mikročipom, in sicer v Belorusiji. Kako je žival prispe-la na zahod Nemčije, zaenkrat ostaja skrivnost. Dve do tri leta starega nekastriranega samca so sprehajalci privabili s hrano in ga pripeli na pasji povodec, ki ga je bil očitno navajen, kar dodatno dokazuje, da žival ne izvira iz proste narave.

(Deutsche Jagd Zeitung, 12/2020)

Nemčija: V zvezni deželi Saška so v zadnjem letu v obdobju od 1. maja 2019 do 30. aprila 2020 ugotovili prisotnost

29 tropov volkov. Prirastek so potrdili v 26 tropih s skupno 96 mladiči, kar pomeni štiri trope več kot v letu poprej. Dejansko so potrdili 28 tropov in en par volkov brez mladičev. V dveh tropih so uspeli potrditi celo dvojna legla, kar pomeni, da so imele mlade volkulje v tropu svojih staršev že mladiče. V omenjenem obdobju so potrdili tudi smrtnost 24 volkov, od katerih jih je 18 poginilo zaradi trkov v prometnih nesrečah, trije so umrli naravne smrti, eden pa je bil usmrčen nezakonito. V dveh primerih vzroka smrti niso uspeli potrditi.

(Deutsche Jagd Zeitung, 12/2020)

Nemčija: Samoprijavo so sprejeli tudi v bližini kraja Oberfranken na Bavarskem, kjer je 53-letni lovec po pomoti, misleč, da je streljal na merjasca, uplenil risa. Streljana žival sicer ni padla na mestu, po iskanju s psom krvosledcem pa je lovec našel ustreljenega risa. Omenjeni lovec je s svojim dejanjem kršil več predpisov, kot so zakon o varstvu živali, zvezni zakon o varstvu narave, lovski zakon ...

(Deutsche Jagd Zeitung, 12/2020)

Pripravil:
mag. Janko Mehle

Rezultati javnega natečaja za literarna besedila z lovsko tematiko 2020

Na javni natečaj za literarna besedila z lovsko tematiko v letu 2020, objavljenem v *Lovcu*, 3/2020, je prispelo devet proznih in 17 pesniških besedil. Poleg nagrajenih bodo v *Lovcu* postopoma objavljena tudi dobra nenagrajena besedila.

Poslana besedila kažejo, da natečaj med slovenskimi lovci živi. Besedil je sicer manj kot lani, a so večinoma kakovostna, saj bi nekatera prozna sodila v morebitni izbor kratke lovske proze. Tudi med pesniškimi besedili je nekaj dobrih, bolj sporočilno kot oblikovno. Član žirije **Bojan Avbar** predlaga, da bi Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi pri Lovski zvezi Slovenije morebiti organizirala tečaj ustvarjanja poezije, da bi se zainteresirani seznanili z osnovnimi oblikami verzov; čeprav pesnik si ali nisi, pisanja dobrih pesmi se ni mogoče naučiti, značilnosti pesniških oblik pa se je mogoče. Zato – pomembneje je, da ima avtor kaj povedati.

Žirija (**Franc Černigoi**, **Bojan Avbar** in **Franc Rotar**) je prispela besedila ovrednotila. Razvrstili smo jih glede na skupno doseženo število točk.

PROZNA BESEDILA

Zdi se, da ta in oni od avtorjev pri pisanju uporabi neke vrste recept za všečno zgodbo, v kateri je praviloma narava; ponekod je vpletena še idealizirana ljubezenska zgodba, navadno lovsko obarvana ...

Vendar – narava je Narava, je večna in v svoji nespremenljivosti različna. Zato se nikoli ne naveličamo prebirati o njeni lepoti in njenih skrivnostih, ki so sicer predvidljive in že nštetokrat videne, doživete ter opisane, a so znova in znova kot neponovljive. In če kdo od avtorjev pove, kar so pred njim povedali že drugi, nas to ne zmoti in ne moti preveč – le da je povedano in napisano pristno, nenarejeno. In če je še jezikovno bogato, morebiti tudi do prave mere narečno obarvano, se zgodba še raje usede v bralca. In med prispelimi na letošnji natečaj je kar nekaj takih.

1. mesto: Krljci za gamse – 28 točk

Avtor: **Slavko Prezelj** iz Preddvora (psevdonom: *Vrtičnik*)

Prepletanje sedanjosti in preteklosti. Pripoved o življenju v Cerkljanskih hribih in grapah ter o samosvoji ženski Marti (s fakultetno izobrazbo), ki se iz mestnega ugodja vrne domov, kjer prevzema domačo kmetijo in zaživi s kozami, sinkom in ostarelim očetom. Pisec se nekako nedorečeno dotakne tudi sobivanja zveri in kmečkih gospodarstev, ki gojijo drobnico kot vir preživetja. Opis grapa na Cerkljanskem, ljudi in živali so tako plastični, da jih bralec doživlja, kot bi gledal gibljive slike (opis molže kozice ali srečanje domače kozice z gamsi). Lovska doživlja se prepletajo z usodo hribovske družine. A zgodbo bralec občuti (vsaj deloma) kot literarno izmišljeno, svet in življenje pod Poreznom pa idealizirano. Sicer pa – to je pač literarno obarvana zgodba ...

In zakaj tak naslov? Martina mama trpi zaradi možganevne tme, a mu je kljub vsemu vdana. Po neuspešnem lovu na jelena (lovcu je na preži zmrazilo orožje), ki jim je delal škodo na njivi, se je v topli hiši ponoči puška sprožila v jabolčne krljce, ki jih je gospodinja že dolgo skrbno sušila. Ženi je prekipelo, sežgala je lovske trofeje in možu rekla: »Tam v cajn imaš jabolčne krljce. Lahko jih neseš svojim gamsom v goro.« Takrat jo je prvič in zadnjič udaril, kar mu za zmeraj obleži na duši ...

Z menjavanjem pripovedovanja protagonistov – Tine, Marta mali Jakob – je pred bralcem široka slika življenja ostarelega lovca, ki svojo ljubezen do narave prenaša naprej dvema mlajšima rodovoma, in glavnega lika, njegove hčere Marte, ki ne bo dopustila, da očetovo znanje in spomini ostanejo v preteklosti.

Konec je nedorečen in nadaljnje dogajanje samo nakazano. Mlada gospodarica Marta sicer na koncu steče nasproti lovcu Klemenu, ko se le-ta vrača z lova na merjasca – a nič več ...

Zgodba doseže svoj vrh ob darilu očetu za rojstni dan. Hči ga obdari s sliko s črnimi gamsi, belimi skalami, rjavimi travami in lovcem s klobukom, z gamsovim čopom na njem. Simbolična pomiritev hčere z ostarelim očetom ...

Zgodba je napisana v bogatem jeziku, dobri so opisi narave; pa tudi nekatere primere, recimo: *Noč se ji je vlekla kot jesenski prehlad.*

2. mesto: Prvi in zadnji – 27 točk

Avtor: **Mihael Marenčič** iz Preddvora (psevdonom: *Rogljac*)

»Povej podrobno. Saj veš, da si (lovci) doživljate najraje pripovedujemo na dolgo in široko. To spada k jagi.« Tako žalostnemu mlademu lovcu, ki po spletu neljubih okoliščin upleni mladega gamsa, reče starejši, izkušen lovec. In res je tako – lovske zgodbe dostikrat pripovedujemo natančno. In nikoli se jih ne naveličamo poslušati ...

Pisec te zgodbe je dober poznavalec gora, gamsov in lova na gamse na eni strani in duše naših lovcev gamsarjev na drugi. Hrepenenje po plenu in svetost življenja si stojita nasproti.

V zgodbi so natančni, skoraj filigranski opisi, denimo: »Previdno, od bukke do bukke, se je priplazil na grebenček, ki se je streljaj doli končal na Sedelcu, na drugo kraj pa prevlil v razpotegneno frato. Ob deblo debele bukke je previdno odložil nahrbtnik in nanj puško. Kleče je prelezel svet tam okoli. Sprva ni ničesar opazil, ujel je le stržkovo žgolenje. Primaknil je daljnogled in ga ugledal na bukovni podrtici. Zamaknil se je tjakaj v drobnega pevca, dokler ni smuknil v kup vejic, ki ga je trohnoba že močno načela. Potlej se je zagledal prav dol na Sedelcu. Zazdelo se mu je, da se za staro bukvijo nekaj premika.«

Izrisuje se tudi prepoznaven način pisanja, ki braleca povleče v branje, kot da se ne naveličamo prebirati že dostikrat povedanega; recimo, opisovanja prihajajoče pomladi, skupaj z ustaljenimi besednimi zvezami (*starka zima; oguljena rebra pobočij; gruda je gorjancem skopo odmerjala vsakdanji kruh*). Hkrati je to besedilo polno izvirnih besed in besednih zvez (*jutro se je modrilo; lovec je blisknil med debila; na drugo kraj grebena;*

je kinnil; je pikal – z očmi – po kopnjavi; gamsi so lovcu bolj in bolj sedali v srce in vedno manj na mušico; dolgo ni mogel v spanec; ožarjena belota skal; stene se grezijo v melišča; lovec je rezal – je pripovedoval – na kratko; graben je ruševje presekalo dol v poden; željiček je pribil na resnico; robicelj ...).

Konec na je videz nedorečen, kakor je nedorečeno in nikoli razjasnjeno, zakaj ravnamo tako in ne drugače ...

3. mesto: Domača mačka in sirota Jerica – 26 točk

Avtor: **Mitja Hribar** iz Kranja (psevdonom: *Mislec*)

»In tako se je začelo prežvekovanje, ki me po navadi pripelje do slabe volje.«

Že na začetku avtor nakaže, da bo besedilo satirično obarvano. In res je tako – duhovito in aktualno, četudi pisec kdaj iz literarnega prestopi v območje »uradnega« jezika. *Mislec* – tak je avtorjev psevdonom – na visoki preži razmišlja o položaju lovca in lovstva v sodobnem svetu.

»Lovec, prej spoštovan in dobrodošel kjerkoli v vasi, je postal ostanek prejšnjih časov, nekaj, s čimer se mora javnost in moderna družba v enaindvajsetem stoletju pač sprijazniti. /.../ Nikogar ne zanima, še najmanj pa ministrstva in inšpektorjev, zakaj načrt ni bil izpolnjen. /.../ Če bi javnost vedela, kakšne vsote plačujejo nekatere lovske družine za škode po divjadi, bi spremenili mnenje? Ne; slišijo le pokanje, vidijo le kri.«

Domačega mačka, ki je lovec po nagonu, pisec primerja s sodobnim lovcem, s »siroto Jerico«, kot ga poimenuje že v naslovu. Mačku »ni treba paziti na številke v letnem načrtu odstrela, ni mu treba poznati pravilnikov in zakonov; mačku ni treba na disciplinsko, če je ulov pretežek ali prevelik.« Ni se mu treba bati inšpektorja.

Zgodba odpira tegobe današnjega časa, ki izvirajo iz konfliktov v prostoru, le-ti pa so povezani s krčenjem življenjskega prostora divjadi. Številni sprehajalci, pohodniki, gobarji, vikendaši ... v gozdu povzročajo nemir. V vsakem času se lahko pojavi kdo, ki lovca obtožuje sprašuje, kaj počne v naravi z orožjem. Birokratski aparat pa štiti predvsem svoje interese, lovcem ne omogoča uresničevanja koncesijskih pogodb, ki so sklenjene tudi v korist države. Življenje pa ni v uradnih spisih, ne v zakonih. Življenje je v naravi ...

»Lovska je težka. A tudi to bomo preživeli, saj delamo z ljubeznijo. Tako delo pa ni nikoli pretežko.« »Sirota Jerica« bo torej preživela ...

Jezik je satirično literaren, pripovedovanje je živo.

Zaljubljeni – 24,5 točke

Avtor: **Mihael Marenčič** iz Preddvora (psevdonom: *Orel*)

Polnokrvno napisana zgodba o dveh zaljubljenih, ki kot po jalnovsko ali svetinovsky doživljata gorsko naravo in dogajanja v njej (doživetje nevihte v gorah; opazovanja družine orlov, snežnih jerebov in svizcev; prenočevanje v dvoje v stanu; idilična podoba ostarelega pastirskega para – on seveda kači pipo, ona pa gospoduje v stanu, kjer diši po mleku in mlečnih dobrotah visokogorske planine ...). A malo ostareli bralci – morebiti tudi malo mlajši – še vedno radi prebiramo že pri drugih pisateljih prebrane podobe ...

Avtor je prepoznaven po načinu pisanja. Besedišče si je v več prispelih besedilih (lani in letos) podobno (primerjaj, recimo: v *Prvi in zadnji*: beseda *robicelj* je uporabljena v obeh besedilih; v zgodbi *Zaljubljeni se grezi* greben v jezero, skalna stena se grezi v melišče, krmica se grezi izpod travnatih strmali; v *Prvem in zadnjem* se stene prav tako grezijo v melišča; v obeh besedilih uporablja besedo *kraj* v srednjem spolu – v *eno kraj* ...). Tudi v tem besedilu je kar nekaj samosvojih in avtorsko zaznamovanih in tudi drugače polnih podob: *rožice vseh sort oblik, barv in vonjav so pasle brenčeti drobiček; je prijazen odrezal v njene skrivne misli; senožen sameva v odkosu; tepežen je divjala; v notranjost je planila tema; z ognjem v roki, gromom na ustih in vetrom v laseh; čas gorskega obilja je bil to, čas, ko je življenje kipeloto kot voda, ki po deževju mezi iz zemlje na vseh koncih, se preljuje v potočke in veselo brbotata po nikoli končanih poteh ...* Gostobesedno in jezikovno je všečno poimensko naštevovanje imen rož in živali (... so domovali orli, ruševci, belke, skalni plezalčki, gamsi, kozorogi, svizci ...).

Zgodba se konča s spoznanjem: »Mladost je zaljubljenost in živi v utvari, zrelost je spoznanje in živi v upanju, starost pa je izkušnost in modruje o življenju in smrti, ki ju ne razume.«

Ob Drvanji – 24 točk

Avtor: **Marjan Toš** iz Lenarta (psevdonom: *Drvanjski*)

Lov in življenje ob Drvanji, »reki upanja in pričakovanja«, kot jo na koncu zgodbe označi avtor. Reke so vir življenja. In taka je bila nekoč tudi Drvanja, ki jo je pisec predstavil iz svojih spominov na svojo mladost in zrelo lovsko leta. Piševo pero teče gladko, njegovi živopisni opisi narave in Drvanje so radoživi. Zgodba sama je spretno zgrajena in vleče k branju. Avtor razmišlja o spreminjanju okolja v sodobnem času in dejstvu, da so z regulacijo vodotoka ustvarili pusto vodo brez obvodnega rastja, ki je nekoč brbotalo tam.

Hkrati je zgodba čustvena pripoved o prijateljstvu, nesebičnosti in lovcu Tonetu: »Bil je med tistimi 'jagri', ki so spoštovali življenje. Pa naj bo to lisica ali srna. Vse mu je bilo drago. /.../«

Paberki z obronkov – 24 točk

Avtor: **Mihael Marenčič** iz Preddvora (psevdonom: *Stric Matevž*)

Obetajočemu leposlovnemu načinu pisanja se vzporedno pridruži napol strokoven suhoparen jezik: »Mnogim živalim prostoživečih vrst so plodovi gozdne drevoja in

grmovja v prehrani odločujočega pomena – v jesenskem času za skladiščenje tolščice, v zimskem mnogokdaj za preživetje.«; »... zaščitni znak bivalnega okolja ...«

Okvirna zgodba – razmišljanje ob opazovanju smjadi, in vložna zgodba – spomini na otroštvo in ob njih razmišljanje: o povezavah v naravi, povezavah med plenilci in plenom, vpletene so drobne zgodbe iz starih časov in krajevne zgodovine. Zdajšnja krajina je enolična, posajena in posejana z monokulturami, v kateri ni več pravih življenjskih razmer za številne rastlinske in živalske vrste, ki so nekdanj živlele tam.

Jezikovno bogato pisanje – mnoga poimenovanja rasti in pernatih divjih ptic ... Oznaka nekaterih je še posebno domiselna: »... rjavi srakoperji se razkazujejo v rjavi suknjicah z belo srjaco pod sivim telovnikom.«

Avtor prepleta pogovorni in knjižni jezik. Čisto na koncu se vpraša: »Kaj storiti, da se čudež, ki se mu reče življenje, ohrani?« Še prej pa zapiše: »... V starih drevesih prepoznam najzlahnejše prvine življenja: vztrajnost, solidarnost, zvestoba in modrost. Kaj pa je vztrajnost drugega, kot premagati vse ovire, ki jih življenje prinese naproti? In solidarnost? Brez medsebojne pomoči, se še v soncu stemni. In zvestoba? Da, zvestoba sebi, da sem, kar sem, in zvestoba vsem, ki spoštujejo vrednote, na katere prisegam. Vse to videti in razumeti, še več, tudi neznanu in nedorečeno prepoznati kot usojeno povezanost, pa je modrost. Zategadelj je modrost prva in zadnja beseda življenja.«

Prisluhni gozdu, prisluhni zgodbi – 23,5 točke

Avtorica: **Sara Krnc** iz Šentruperta (psevdonom: *Astra*)

Razgiban pogovor med dedkom in vnukom, napisan z ljubeznijo. Kot bi pisala ženska, ki dobro pozna dušo starih staršev in njihovo navezanost na vnuke. Zgodba je hkrati aktualna – koronačas, v katerem je več časa za pogovore in spomine.

Skozi besedilo se kot rdeča nit plete zgodba o dedkovem mezincu – najbrž ne bomo nikoli izvedeli, kje ga je v resnici izgubil ...

Pripoved o učenju in predajanju znanja med dvema generacijama.

Zgodba bi bila primerna za objavo tudi v rubriki *Mladi in lovstvo*.

Prvi sprehod – 19,5 točke

Avtor: **Marjan Toš** iz Lenarta (psevdonom: *Moše*)

Avtor je zgodbo označil za 'lovsko pravljico', ki je lahkotna, berljiva in ima svojo sporočilno vrednost. Govori o dobrih osebnostih (prisrčnih lisičkah) na eni strani in o stereotipni podobi lovca, ki ima brke in puško, in ki, če le more, z njo piha naokoli smrtni svinčeni dež.

Nauk, ki ga lahko potegnemo iz nje – življenje je le na videz lepo in lahko. V resnici je smrtno nevarno ...

Pri nas po krvni sledi – 19,5 točk

Avtor: **Jani Krivec** iz Zidanega Mosta (psevdonom: *Zeleni*)

Besedilo je primernejše za *Lovski oprtnik*, saj je v njem malo literarnega. Pisec je v besedilu obudil spomin na enega od pionirjev krvosledništva pri nas, Janeza Pernata, pri čemer se je spomnil tudi drugih uspešnih lovskih tovarišev, ki so se ukvarjali s krvosledci (se še) z etičnim odnosom do ranjene divjadi (Leo Fabiani, Marko Mali, Jure Pagon, Boris Žele).

PESNIŠKA BESEDILA

1. mesto: Srnjak – 22,5 točke

Avtor: **Bogdan Bone** iz Ajdovščine (psevdonom: *Capreolus*)

Dobra pesem z močno zgodbo: lovec ob podobi ostarelega srnjaka razmišlja o mišnevanju, o nekdanjih polnih časih.

Pesem bralca ne pusti hladnega. In prav to je tisto, kar naj bi pesem vzbudila v bralcu.

Pomenljiv in močan je konec, ko avtor govori srnjaku:

*Rad zgodbo bi tvojo zapisal, // v raztrgane rime jo ujel,
preden v drugi postaneš // vloge le stranske odmev ...*

2. mesto: Petelin – 21 točk

Avtor: **Andrej Rant** iz Ljubljane (psevdonom: *Rudar*)

V osnovi pesmi naj bi bil resničen dogodek (spomin na Janeza Ažbeta, legendarnega škofjeloškega lovskega čuvaja – poklon prijatelju), ko se lovec premaga in ne strelja velikega petelina. Seveda v času, ko je bila ta veličastna ptica še lovna. Zanimiv je zaključek, ki temelji na enem od naravovarstvenih sporočil: *Moj prst se ne ukrivi, // trofeja naj živi!*

Tedaj: petelin naj živi ...

Širok pripovedni način na začetku, rima pa je bolj naključna (večinoma prestopna, tudi zaporedna ali pa je ni) ...

3. mesto: Jesen – 20 točk

Avtor: **Bogdan Bone** iz Ajdovščine (psevdonom: *Mali beagle*)

Tekoče in večje napisana pesem o jeseni in jesenskem lovu, polna zdrave radosti. Sporočilno sicer lovsko konvencionalna, a povedana bogato, že kar pesniško zrelo.

Izročilo palice – 18,5 točke

Avtor: **Boštjan Grošelj** iz Zagorja ob Savi (psevdonom: *Zelenograjski*)

Motivno izvirna pesem, sporočilno polna, napisana v pripovednem slogu: razmišljanje o lovu in njegovem poslanstvu ob palici, ki jo lovec dobi pri lovskem krstu.

Da bi le veljalo, kar nam pesnik, sicer pesniško malo nerodno, pove v zadnji kitici ...

*Raste les za palice naprej, // za nove viteze predane, // ki sledili našim bodo sanjam;
lovski blagor jih bo spremljal, // vezala slovesna zaprisega.*

Sova – 18 točk

Avtor: **Andrej Rant** iz Ljubljane (psevdonom: *Rudar*)

Dobra pesem, lovsko tihožitje. Dogodek sam je droben in nesnoven kot pogosto v lirskih pesmih.

... Prek lica lovcu mehko perje šine // – brez plena sova odleti ...

Oda sledilcu – 18 točk

Avtor: **Boštjan Grošelj** iz Zagorja ob Savi (psevdonom: *Zelenograjski*)

V obliki trojca (– u – u – u – u) sicer spretno napisana pesem, ki pa zveni naivno in skoraj zljajnano.

Bori moj ne more spati, // le kaj tako ga bremeni?

Sladka ga obveznost kliče, // se pogona veseli.

Ritem v pesmi spominja na lovski ropot. Zgodba je primernejša za pripovedni način pisanja.

Slovo – 17,5 točke

Avtorica: **Laura Podobnik** iz Trzina (psevdonom: *Lovčeva žena*)

Kljub skrajni resnosti teme – lovčeva invalidnost – pesem zveni patetično. A v bralcu kot da budi spokoj. Za ilustracijo povedanega tale kitica ...

»Hvala ti!« vzkliknil sem še z zadnjim dihom. // »Hvala ti, Diana, za vsako uplenjeno divjad.

In vedi, da z vsakim srčnim utripom // neskončno to počel sem rad.«

Lisica – 17 točk

Avtor: **Bogdan Bone** iz Ajdovščine (psevdonom: *Vidra Vegan*)

Pesem s sicer že večkrat povedano zgodbo, oblikovno bolj kot ne okorna, a občuteno napisana: lovec z zvijačo zvabi divjo žival v smrt.

Kakor naslikana je podoba dopolnitve pred počitkom, ko je pridelek pobran in shranjen za zimo:

Požeto je polje, // pobrana pšenica.

Prej klasje kipelo je tod // in k nebu molelo svoj plod.

Zdaj ostro strnišče obuja spomine // in slama negibno leži.

Kralj revirja – 17 točk

Avtor: **Boštjan Grošelj** iz Zagorja ob Savi (psevdonom: *Zelenograjski*)

Zdi se, kot bi pesniško manj večjega lovskega pesnika utesnjevala stroga metrična shema trohejskega verza. Tudi zgodba v tej pesmi je bila že dostikrat povedana. Ne manjka niti 'obvezno obžalovanje' ob uplenitvi, dopolnjeno z lovčevu 'potešitvijo in zadoščenjem ...'. Pesnik se je po uplenitvi skril za opravičilo, da »vendar takšno je življenje«. Kot da uplenitelj ne bi vedel, kaj se bo zgodilo, če bo krogla zadela cilj ...

Orosi se mi oko, // vendar takšno je življenje;

stopim s preže potešen, // saj dobil sem zadoščenje.

Par preprostih pravil – 16,5 točke

Avtorica: **Tina Jerman** iz Radomelj (psevdonom: *Uroš Rus*)

Pesem, v kateri so besede – morebiti zaradi hotenja, da avtorica besede splete v pesem – ponekod kot prisiljene.

Lovska soba – 15,5 točke

Avtorica: **Tina Jerman** iz Radomelj (psevdonom: *Damaskus*)

V pesem je dobro ujeta razmišljanje o trofeji v lovski sobi, ki je postala le spomin, brez nekdanjega življenja, v katerem se skriva kaplja obžalovanja. Res: mnoge trofeje samevajo v lovskih sobah (in tudi drugod), na njih se nabira prah, spomini pa bledijo ...

Septembrska pesem narave – 15,5 točke

Avtorica: **Bojana Kogoj** iz Volčje Drage (psevdonom: *Flora Favoni*)

Začetni verzi obetajo (*V objemu tišine sedim // in poslušam glasove brez rim.*), a nadaljevanje je nedomiselnost, nepesniško, četudi je nekaj verzov svežih.

Orel – 15 točk

Avtor: **Andrej Rant** iz Ljubljane (psevdonom: *Rudar*)

Upesnen redek dogodek, ko orel napade ruševca oponašajočega lovca. Zdi se, da vsebina izvira iz osebne izkušnje.

Pesem je oblikovno zelo preprosta.

Biti lovec – 14 točk

Avtorica: **Ines Knežević** iz Ljubljane (psevdonom: *Lovski zdravo*)

Pesem z akrostihom, na katerega avtorica v opombi tudi opozori. Že akrostih avtorici sili k prisiljenosti v iskanju pravih besed. Dobremu akrostihu so kos le vrhunski pesniki ...

Kar je lepo, je očem skrito – 13 točk

Avtorica: **Ines Knežević** iz Ljubljane (psevdonom: *Dlesk*)

Dolga pesem z nepesniško zgodbo – tako po obliki kot po sporočilu. Izstopa želja po kipenju in radosti, ki pa je izražena s premalo občutka. Razen empatije do lepote narave pesmica nima posebne izvirnosti in sporočilnosti ...

Jaz, lovec – 11,5 točke

Avtorica: **Sara Krnc** iz Šentruperta (psevdonom: *Artemida*)

Pesem v obliki soneta. Morebiti tudi zato kot na silo napisana, brez pristnega sporočila, stereotipsko.

Macesni – neocenjeno

Avtor: **Bogdan Bone** iz Ajdovščine (psevdonom: *Grilova struna*)

Lirična impresionistična podoba iz narave, motiv minevanja, četudi kot nedorečen. Lovskega ni v pesmi, zato v okviru tega razpisa ne more biti ocenjena ...

*Za ocenjevalno žirijo:
Franc Černigoj*

LITERARNI NATEČAJ

1. mesto

Na vseh skalah okoli samotne hiše, ki je bila pripeta v strmo pobočje, so stale koze in gledale v sonce, ki je lezlo za sivo črto obzorja. Temne sence, ki so bile po osojahl potegnjene v dno grape, so začele neslišno vpijati svetlobo, ki je še vztrajala na grebenih.

»Bistra, Belka, Riča, gremo,« je zaklicala Marta. Koze so odskočile s skal in ji sledile v hlev.

Marta je okobal sedla na trinožnik. Krilo si je potegnila visoko nad zaobljena kolena, da se je pokazala svilnata koža njenih nog. Lonec je postavila na

grbinasti bregovi, mrzla voda, ki je tudi ob najhujši suši tekla po grapi, in topla peč, na katero je vedno zlezla, kadar je zima do okenskih polic nasula snega. Mesto ji je na pot postavilo tlakovane ceste, razsvetljene ulice in množico ljudi, ki so hiteli drug mimo drugega. Šolo je izdelovala z lahkoto in po fakulteti je dobila dobro službo in okoli sebe ljudi, takšne in drugačne, ki so jo kmalu začeli gledati kot tekmičo. Prvi udarci so bili boleči in komaj je verjela, da je človek človeku lahko tudi volk. Tisti dan, ko je dobila očetov klic, naj pride domov, da bo vse napisal nanjo, se je odločila zapustiti blišč in bedo mestnega življenja.

V dobrem mesecu, odkar je bila doma, je že vedela, da bo živela življenje s kozami. Prvi litri kozjega mleka so iz doline privabili nekaj ljudi. Vsak dan se je oglasil kakšen kupec več.

in desk. »Še medveda bi zadržala,« ji je rekel, ko mu je ondan prinesla malico, ko je končal z delom. Z vrha kolo-vozne poti je že videla prazen pašnik. Nekolikanj se je oddahnila, saj je v mislih pred seboj že imela sliko, kako bodo okoli senika ležali raztrgani kozlički. Pohitela je do ograje in dvignila zapah na lesi. Srce ji je začelo hitreje utripati, ko je spešila proti seniku. Globoko je vdihnila in s strahom pogledala v notranjost. Koze s kozlički so se stiskale v temnem kotu. Oddahnila se je. Meee! so se oglasile vse hkrati in poskočile k njej. Pritisnila jih je k sebi. Kozlički so še vedno drgetali. »Jutri vas odpeljem v spodnji hlev,« jim je rekla. »Volk vas ne bo več strašil.« Meee! so zameketali kozlički. Dodobra je zaprla trdna vrata senika in se zazrla navzgor proti gozdu. Neka čudna sla jo je potegnila navzgor.

SLAVKO PREZELJ

Krhlji za gamse

tla pod kozje vime in s čela odmaknila koder svetlih las. Takoj zatem je beli curek tenko zapel po dnu lonca. Belka je bila edina koza, ki jo je Marta molzla ročno. Tako sta bili domenjeni.

Konec poletja je prišla domov. Oče Tine ji je zapisal kajžarsko kmetijo, bregove, grapo, mlin, senik, koze in sebe. »Skrbela boš zame. Nisem razvajan. Otroka pripelji s seboj. Dolgo ga že nisem videl. Koliko let že ima?« – »Deset,« mu je odgovorila. – »Pa ime?« – »Jakob je,« mu je odgovorila. Ni mu zamerila, da je marsikaj pozabil. – »Jakob, ja,« je rekel sam pri sebi. »Trmasta si bila že od nekdaj. Dolgo si iskala pot do doma. Po meni si ... Tvoji mami ni bilo lahko z menoj. Študirana si, zato boš vedela, kaj ti je tu storiti, da boš lahko živela v teh bregovih. Svet tu gor je zlat, če ima človek rad vse te sèm in tja prevrnjene bregove. Italijani so mi že pred leti ponujali veliko denarja za to našo grapo. Verjetno jim je prišlo na ušesa, da so nekoč v enem od tolmunov v potoku, ki teče po grapi, našli srebrna zrnca. Niso me prepričali, da bi jim prodal. Preveč rad imam to našo grapo, da bi živ odšel iz nje.«

Marta je vedela, da ima oče prav. V teh hišah, razpostavljenih daleč med seboj pod širokimi hrbti Porezna, je preživela lepo otroštvo. Bila je zadnja od petih otrok. Šola jo je potegnila daleč od doma. Še preden se je dobro zavedala, so okoli nje izginili zeleni

Kmalu je videla, da gre mleko za med. Kupila je še deset koz, kozla in molzni stroj. »Ti si rojena kozarka,« ji je z nasmehom rekel oče. Ni mu zamerila.

»Mama!« je zavpil Jakob, ko je ves zadihan pritekel v hlev. »Volk! Volk je.« Marta se je tako prestrašila, da bi z nogo kmalu prevrnila lonec. – »Kje?« je mrzlično vprašala. – »Za hribom. Pri seniku.«

Verjela mu je. Jakob je kot otrok kmalu pokazal, da ni takšen, kot so drugi otroci. Potreboval je več vzpodbude za igro, več pozornosti in ljubezni. Jakobov oče je bil fičfirč. Odšel je stran od njiju, ko je videl, kako je z otrokom. Ostala sta sama. Hitro je spoznala, da se Jakob najbolje počuti v živalskem vrtu. Rad je opazoval živali, le opic ni maral. Preveč so ga vznemirjale. Pri ogradi z volkovi je ostajal najdlje. »So ti všeč?« ga je kdaj pa kdaj vprašala. Prikimal ji je.

»Zdaj je volk prišel do nas,« je pomislila Marta. V kotu hleva je zagrabila dolg kol in se zagnala po kolovozni poti, ki je vodila za hrib. Pri sušilnici sadja se je ozrla in zaklicala: »Jakob, v hišo pojdi in atu povej, da si videl volka!« Dvignil je roko. Spet se je pognala naprej. Zgoraj, kjer je stal star senik, si je pred kratkim uredila hlev za koze, ki niso bile namenjene za molžo. Tam je imela štiri koze in šest kozličev. Močnikov Peter ji je daleč naokrog senika postavil ograjo iz debelih kolov

»Naj volk vidi, do kod je moj svet,« je pomislila. Vrgla je kol čez ograjo in jo okobal zajahala. V grobo obžagano desko se ji zataknilo krilo. Sklonila se je, da ga je potegnila iz razcepa. Na kolu je zagledala kosem sive dlake. »Volk je bil resnično tukaj,« je pomislila. Mrzlo jo je spreletelo. Dlako je spravila v žep.

V gozdu sta se že zbiral hlad in mrak. Molčeca tišina je vladala vse-naokrog. Naredila je nekaj korakov po stečini ob gozdnem robu, ko jo je nenaden šum prestrašil, da je obstala in močneje stisnila kol. Zazrla se je v gozd. Zazdela se ji je, kot bi nekaj hušknilo med debli. Koža se ji je naježila. »Nazaj moram,« je pomislila in se obrnila navzdol. Vreščeč glas srake nekje v vrhu smreke je razklal tišino. Marta se je zatresla kot sejnalnica pod mlinskim kamnom. »Še kap me bo zadela,« je pomislila in kar počez se je čez strmo pobočje začela spuščati navzdol.

»Si pa korajžna!« – »Ooo,« je globoko zavzdihnila in si položila dlani na prsi. Oče Tine je stal pri stari osamljeni jablani. Nekaj rdečih jabolk je še viselo na vejah. Ni mogla verjeti svojim očem, da je prišel tako visoko v breg, saj mu je že hoja po dvorišču povzročala težave. »Zaskrbelo me je zate,« ji je rekel. Brez besed je odšla do njega in ga z vso močjo objela. Tega ni naredila že vse od takrat, ko je bila v osmem razredu ...

»Na Triglav bi šla rada. Za dva dni,«

je rekla sredi kuhinje. – Mama ji je takoj rekla: »Nikamor ne boš hodila!« – Oče pa je rekel: »Naj gre, saj je nava-jena bregov.«

Takrat je stopila k njemu in ga objela. Četrto stoletja je minilo od takrat ...

»Kje je Jakob?« je hitro vprašala, ko ga je spustila iz objema. – »V hiši je. Volka riše.« – »Ja,« je rekla, iz žepa potegnila sivo dlako in mu jo pokazala. Pogledal jo je in odkimal z glavo. –

»To ni nič dobrega, da je prišel do nas. Kar spravi jo, da boš imela dokaz, da se je sukal tod okrog, če bo naredil kakšno škodo.« Brez besed ga je prišla za roko. Ni se branil. »Tole še vzamem,« je rekel in stopil do jablane, na katero je imel prislonjeno puško. »Za vsak primer sem jo vzel,« ji je rekel.

Oba sta molčala, ko sta hodila navzdol. Videla je, da prikriva bolečino,

že precej temno. Tam ga nisem še nikoli videl. Žival pride bliže k človeku, če se v gozdu ne počuti varno. V omari v veži bo ...« je rekel in pokazal na puško.

»Ključ bo na vrhu omare. Jaz za volkovi ne bom hodil. Ti boš pa morala, če boš hotela, da ti bodo koze še dajale mleko. K lovцем se boš morala vpisati,« je še rekel in čez kamniti prag odšel v hišo.

Odšla je za njim. Jakob je sedel v kuhinji za mizo. Ko je zagledal mamo, je dvignil sliko. »Lep je, lepo si ga narisal,« mu je rekla in ga pobožala po svetlih laseh. – »Ali je bil velik?« jo je vprašal. – Odkimala mu je. »Nisem ga videla. Imam pa nekaj zate.« Iz žepa je vzela dlako in mu jo položila v dlan. Pritisnil si jo je na lice. Nasmehnila se mu je. »Jakob, molža me še čaka. Ali greš z menoj ali boš ostal z atom v hiši.« – »Z atom bom.«

oče iz steklenice nekajkrat nalil žganje v majhne kozarčke. Vse bolj prešerni in zgovorni so postajali. Govorili so vse-vprek in se smejali, da so se tresle šipe v majhnih oknih ...

»Se spomniš, Polde, ko smo tiste-mu nemškemu gostu Hansu nastavili gamsa v tistih Ortarjevih pečeh, da ga je potem po dveh neuspešnih jagah le zadel.« – »Seveda se spomnim. Skrit za skalo sem že debelo uro čakal s štri-
kom v roki, da bom gamsa potegnil k sebi, ko bo počilo.« – »Pa tresel si se tudi, kar priznaj,« mu je rekel Nande. – »Seveda sem se tresel, kdo se le ne bi, če takšen strelec, kot je Hans, stre-lja naravnost proti tebi. Zeblo me je pa tudi že pošteno, ko ste toliko časa hodili, da ste mu pokazali, kje ga čaka gams.« – »Zadel pa ga je le,« je rekel France. – »To pa res. Ko je počilo, sem tako potegnil za štrik, da sva z gamsom oba naenkrat priletela na tla. Čisto od blizu sva si pogledala v oči. Dobro smo ga privezali.« – »Še dobro, da Hans ni nič posumil,« je rekel Štefan. – »Nič! Od sreče ga je kar v zrak metalo. Po vsej sili je hotel, da bi šel po gamsa tudi on. Komaj smo ga prepričali, da je pot do tja, kamor je padel gams, zelo nevarna.« – »Z menoj je potem odšel do Tuškove kmetije,« je povedal Franc. »Vso pot mi je govoril o svojih veličastnih trofejah, ki jih ima v svojem hotelu na obrobju Münchna. Obljubiti sem mu moral, da ga bom naslednje poletje prišel obiskat.« – »Čez tri ure smo mu prinesli gamsa. Bil ga je tako vesel, da ga je nekajkrat 'kušnil' med roge, potem smo bili na vrsti še mi,« je rekel Polde. – »S tem 'kušvanjem' se je najbolj lotil mene,« je rekel Nande. »Čisto sem bil že moker po obrazu, ko je končno le odjenjal.« – »Ampak 'trin-gelt', ki ti ga je potlačil v žep, je bil pa lep.« – »Lep, dokler ga v žepu ni našla žena,« je rekel Nande.

Smeh je napolnil hišo. Marti so spo-mini na lovce privreli pred oči tako v živo, da se je ozrla naokoli, če res kdo od njih ne stoji zadaj za njenim hrbtom. »Riča, premakni se že,« je rekla kozi, ki se je kar vrtela na stojišču za molžo.

»K lovцем, da naj bi šla,« je spet po-mislila na očetove besede. Nasmehnila se je. »Morda pa res,« si je rekla, ko je polno kanglo mleka odnesla iz hleva in jo postavila na tla na dvorišču. S tal je pobrala debelo ranto, jo zagozdila med kamnita zidova in jo z vrvjo privezala v železen obroč v vratih. Z bokom je dva-krat sunila v vrata. Niso se vdala. »Tukaj že ne bo prišel noter,« je pomislila.

Zadovoljna je pogledala na breg, ki ga je že pokrila tema. Nad Poreznom se je med svetlimi oblaki prikazala luna. Odšla je v hišo. Kanglo z mlekom je postavila v shrambo. »Prisedi,« ji

Narisal: Igor Piculin

ki mu jo je povzročala hoja. Na ravnem ji je z rahlim gibom komolca dal vedeti, naj ga spusti: »Drugič vzemi to puško s seboj. Ta volk danes je bil samotar. Če jih pride več, ti bo prav prišla.« – »Nisem lovec,« mu je rekla. – »V zrak boš že streljala,« ji je rekel. »V naših krajih jih že dolgo ni bilo. Zima bo kmalu prišla na vrh gore. Takrat bodo lahko z nje prišli tudi volkovi. Tvoje koze jim bodo dišale kot beraču klobase iz dimne kamre. Volčja lakota je huda stvar. To ti moram še povedati ... Na tistem prvem robu proti Močnikovi peči sem zjutraj videl gamsa. Dlako je imel

»K lovцем se vpiši,« je premišljevala o očetovih besedah, ko je molzla. Pred očmi so se ji prikazale slike lovcev, ki so včasih, ko je bila še otrok, pogosto prihajali v hišo. Vsi so se ji zdeli že stari. Dva sta imela zavihane košate sive brke. Spominjala se je velikih šopov, ki so jih imeli na klobukih. Nekateri so klobuke natakneli na roglje na steni, kateri pa ga je odložil tudi na peč. Na skrivaj je kdaj z roko potegnila po vrhu šopa. Tako mehak se ji je zdel, da jo je kar zaščegetalo v trebuhu. Videla jih je, kako so se posedli za veliko jesenovo mizo v kotu hiše in kako jim je potem

je rekel oče, ko je stopila v kuhinjo. Jakob je spal na široki klopi. Marta ga je pokrila z debelo volneno jopico in sedla k mizi. Oče je brez besed vzel steklenico žganja in nalil dva kozarčka. »Na zdravje,« ji je rekel. »Daj,« ji je še rekel, ko je videl, da okleva. »Nisva še nazdravila, odkar si prišla domov.« Prijela je za kozarček, da sta trknila. Zapeklo jo je po grlu, da ji je vzelo sapo. – »Ooo,« je rekla in z odprtimi usti lovila zrak. – »Močan je. V teh grapah mora biti takšen, da lahko zdržimo v njih,« ji je rekel. – Prikimala mu je. »Kaj sta imela z mamo?« ga je zdaj vprašala naravnost. – »A to te zanima?« ji je rekel in nekajkrat pokimal z glavo. »Nič,« je rekel in počakal. Potem se je le odprl. »Zadnja leta si z mamo nisva bila prav blizu. Vsi ste odšli od doma. Tudi Peter. Za dom je bil mišljen. To naju je z mamo pošteno prizadelo. Zdravje me je počasi začelo izdajati, predvsem noge me niso več nosile tako dobro, kot so me včasih. Mama je bila šest let mlajša. Komando je že včasih hotela imeti. Zmeraj ni obveščala njena. Ko je videla, da nisem več tako pri zdravju, me je hotela imeti še bolj na vajetih. Ves čas me je pošiljala k zdravniku. Nisem šel. Trmast sem, kadar mislim, da imam prav. Morda mi je hotela dobro. Ne vem.« Marta mu je prikimala ...

»Tistega večera, takšen čas je bil, kot je zdaj, sem šel čakati jelena na Jurežev štant. Na jabolka je hodil, ki so še ležala sem in tja po mrzli travi. Mama mi je rekla, naj tega zlomka že ustrelim, ker ji je pojedel ves fižol s prekel. Sneg je že pobelil vrhove pod tisoč metri. Pri nas ga je padlo le nekaj, za okras. Na preži sem imel toplo deko, da sem sedel na njej. Z drugo sem si pokrili noge. Mraz je bilo skoraj bolj kot pozimi. V roke sem si hupal, da bi si jih ogrel. Ob luninem svitu je iz gozda najprej prišla lisica. Za njo je izstopil še jelen. Šesterak je bil. Poznal sem ga že. Zadnje levo nogo je prestavljal tako čudno, kot da si jo je enkrat nekje malo nakrivil. Eden za drugim sta hodila naravnost proti meni. Kaj takšnega še nisem videl. Lisica je bila previdna, jelen pa je hodil za njo brez skrbi, kot ministrant za župnikom po sredini cerkve. Kar malce na smeh mi je šlo. Mojo staro puško sem že trdno držal v roki. Namerjeno sem jo imel na njegova pleča, pritisnil sem na petelina, toda zgodilo se ni nič. Osupel sem pritisnil še enkrat. Tudi tokrat je puška ostala tiho. Glasno sem se pridušal in z nogo ježno udaril v tla, tako da se je ena od desk hrešče prelomila. Ob tem sta lisica in jelen zbežala vsak v svojo smer, kolikor hitro so ju nesle noge. Lisica se je po sto metrih ustavila in pogledala nazaj,

jelen pa je, ne da bi se ustavil, oddirjal v gozd. Nič drugega nisem krivil za tisti nesrečni lov kot mraz, ki je zamrznil mehanizem na puški. Nikoli poprej mi še ni zatajila. Doma sem jo postavil v omaro v veži, v kateri je imela mama na zgornji polici v peharjih spravljene suhe jabolčne krljke. Vso jesen jih je rezala in sušila na peči.

Mama je že spala, ko sem slabe volje prišel domov. Vedno je zgodaj hodila spat. Pošteno me je zeblo. Popil sem nekaj žganja, da sem se za silo ogrel. V postelji sem k mami porinil mrzle noge, pa me je z nogo sunila nazaj. Mogoče je zavohala žganje. Obrnil sem se proti

Narisal: Igor Pičulin

steni in kmalu zaspal. Ponoči, okrog polnoči je moralo biti, pa je počilo, da se je stresla vsa hiša. Mama je vsa iz sebe zakričala. »Puška, puška se je sprožila! – V vežo, v omaro sem jo postavil,« sem ji hitro pojasnil. Brez besed je vrgla kovter čez mene in vihravo odhitela po stopnicah navzdol v vežo. Počutil sem se krivega, ker sem vedel, da bi moral puško sprazniti, ko sem prišel domov. Poparjen sem odšel za njo. Po vsej veži so na tleh ležali njeni jabolčni krlji, ki jih je vrglo iz peharja v omari. Mama je v spalni srajci stala med vhodnimi vrati, s puško v roki. Preden sem uspel kaj reči, je zamahnila z njo po kamnitem pragu. Ves osupel sem jo gledal. »Ta me ne bo več strašila,« je rekla in stopila predme. Takrat sem jo prvič udaril. Prvič in zadnjič! Takoj mi je bilo žal, da sem to naredil. Nisem več mogel oditi spat v posteljo. Zavlekel sem se v seno na skednju. Zjutraj, ko sem stopil v hišo, so bile stene v veži prazne, le žebli so še štrleli iz njih. Le divji petelin in jelenovo rogovje sta še visela na steni pri oknu.

Mama je stopila iz kuhinje povsem umirjena. »Sinoči sem vse tvoje trofeje zmetala v peč. Ravno prav je bilo

še žerjavice v njej. Dovolj mi je bilo tvojih kun, šoj, srnjakov in gamsov. Predolgo si bil od doma zaradi njih. Pustila sem petelina, ker ga je ustrelil še tvoj oče, in jelena. Njegovo rogovje naj te vedno spominja, kakšna je bila tvoja ljubezen do mene. Ne bom pozabila, kako sem prav zaradi tega jelena zmrzovala na tisti tvoji novi preži eno noč pred novim letom. Po vsej sili sem morala oditi s teboj, da bom videla, kako boš ti, junak, ustrelil jelena. Dve leti sva bila poročena, tebi pa je po glavi hodil samo jelen, jelen, jelen. Bolj ko sem ti govorila, kako me zebe, bolj si mi govoril, naj potrpim in da naj bom tiho, da bo On vsak čas prišel. Pa ga ni bilo, še najmanj eno uro ga ni bilo. Dvakrat si me samo majčkeno podrgnil po hrbtu, da si potem spet lahko strmел v tisto belo praznino. Ko si ga ustrelil, si moral oditi najprej do njega, da si mu pokazal, kdo je zmagovalec. Jaz pa sem bila komaj še živa. Premražena sem bila tako, da si me potem komaj spravil s preže. Za trenutek je počakala. »Tam v caini imaš jabolčne krljke. Lahko jih neseš svojim gamsom v goro ...«

Vidiš, to mi je povedala tvoja mama tisto jutro. Še enkrat sem se ozrl po praznih stenah. Ničesar nisem občutil, ne jeze ne sovraštva do mame. Četudi trofej ni bilo več na njih, sem jih videl, v živo sem jih videl, vsako posebej sem videl. Tega mi ni mogla vzeti. Še vedno jih vidim, čeprav slika blede.

Za trenutek je utihnil. »To se nama je zgodilo s tvojo mamo. En udarec je bil dovolj, da sva porušila pol hiše. Nikoli več ni bilo med nama tako, kot je bilo. Nikoli ni rekla, da ji je žal za to, kar je storila. Tudi jaz ji zaradi tistega udarca nisem nikoli rekel – oprost!, pa bi ji moral. Pet let je že ni. Od tam zgoraj zdaj gleda na našo grapo. Prazno je, če ostaneš sam v hiši.«

Marta je prikimala sama sebi in mu rekla: »Hvala, da si mi to povedal.« Na hitro se je obrnila vstran in si z dlanjo obrisala solzo.

Stopila je do Jakoba, ga spečega privzdignila in si ga prižela nase. Ko ga je nesla po stopnicah, se je predramil. »Mama, strah me je. Ali lahko spim v tvoji postelji?« – »Lahko,« mu je ljubeče zašepetala. Z rokami jo je okoli vratu stisnil tako močno, da jo je zabolelo.

Dolgo ni mogla zaspati. Noč je bila svetla. Polna luna je svetila skozi okno. Mislila je na mamo, na očeta, na koze, na volka. Na sebi je čutila Jakobove noge. Pomislila je, kako to, da ob prihodu domov sama ni opazila, da v veži nekaj manjka, saj so jo vsa otroška leta spremljale očetove trofeje. V trenutku jo je nekaj preblisnilo. Izvila se je iz postelje in odšla k računalniku v sosednjo sobo. »Slike z lovskimi motivi,« je zapi-

sala v iskalnik. Med ponujenimi ji je bila vseč slika z gamsi in lovцем, ki s puško izza belih skal meri nanje. »Prav takšen je, kot je bil moj oče, ko sem bila še otrok,« je pomislila. Čeprav je bila ura že pozna, je poklicala prijatelja. Vedela je, da je nočni ptič. Pred leti mu je posodila večjo vsoto denarja, da si je kupil prostor za atelje ob Ljubljani. Vedela je, da je ne bo zavrnil. Oglasil se ji je.

»Pošlji mi, kaj si želiš, da naj ti naslikam,« ji je rekel, ko mu je na hitro povedala, čemu velja pozni klic. »Platno, en meter krat dva metra imam že v okviru. Bo v redu takšna velikost?« jo je vprašal. – »Bo! Jutri jo rabim!« – »Ti

je navsezgodaj poklical. Tam, kjer je bilo naše staro selišče, je proti jutru Graparjev Matevž ustrelil merjasca.« – »Pol petih je bila ura,« je rekla Marta. – »Si slišala strel?« Prikimala mu je. – »Peter me je povabil, če jim grem pomagat. Davčarjev Darko in Andrejčev Klemen bosta tudi zraven. Mlada in sposobna lovca sta.« – »Toliko vas bo za enega samega mrtvega merjasca,« se je začudila Marta. – »Saj v tem je težava. Merjasec ni mrtev. Matevž je že zjutraj ob petih poklical Petra. Povedal mu je, da je šel čakati košuto, ko je naenkrat v lunini svetlobi zagledal, da po travniku navzdol teče nihče drug kot velik zajeten merjasec. Kar sapo mu je

»Kam gre ata?« se je za njenim hrptom tiho oglasil Jakob. – »Ooo,« se je presenečeno obrnila, stopila do njega in ga stisnila k sebi. »Ata gre z lovцем po divjega prašiča,« mu je odgovorila. – »Ali me danes ne boš peljala v šolo?« – »Danes je sobota, Jakob. Ves dan bova lahko skupaj. Veliko dela imava. Koze, ki so v seniku, bova pripeljala domov, da jim volk ne bo kaj naredil. Mi boš pomagal?« Jakob je odkimal z glavo. »Boš doma?« Pokimal ji je. »Prav, potem bom šla sama ponje. Verjetno so že lačne. Kar takoj bom šla, da bova potem lahko skupaj. V shrambi si poišči, kar boš zajtrkoval. Boš lahko sam kaj našel?« Prikimal ji je. Gledal je za njo. Pomahala mu je, ko je po kolovozni poti počasi izginjala za breg. Nekaj se je zganilo v njegovih mislih. Prvič je ostal sam doma. Nenadejano veselje ga je prevzelo. Pogledal je skozi večna vrata in se razveselil svetlega dneva. Preplavila ga je nebrzdana želja, da bi sam nekam odšel. Skalnati greben nad gozdom, visoko zgoraj nad hišo, je že oblila sončna svetloba. Spomnil se je, da mu je ata Tine pred nekaj dni rekel, da so tam zgoraj nebesa in da imajo tam gamsi svoj dom. Obul si je čevlje, v shrambi si je odrezal kos kruha in ga vtaknil v pločevinast lonček. Odšel je do hleva, odvezal štrik z obroča in odmaknil ranto. Stopil je do Belke, prijel za njen zvonec pod vratom in ga zazibal, da je zazvonilo. Koza ga je z glavo sunila v bok. Z žeblija na stebru je snel star štrik, ji ga navezal okoli vratu in jo odpeljal iz hleva. »V nebesa greva,« ji je rekel. Koza je Jakoba z vso silo potegnila naprej, da je komaj še zagrabil lonček s kosom kruha, ki ga je odložil pred hlevom. Kar poletela sta mimo hiše in po poti mimo toplarja navzgor. Nekje daleč se je oglasil močan pasji lajež in trenutek za tem je odjeknil strel. Koza je dvignila glavo in zvedavo pogledala Jakoba. »Divji prašič je umrl,« ji je rekel. Potem je počilo še enkrat. »Še eden je umrl,« je rekel Jakob. Belka je zazvonila z zvonce. Dobro je poznala pot proti planini. Še lani se je pasla v strmih travnatih Poreznah. Jakob je držal štrik z vso močjo. Koza ga je z vso silo vlekla naprej, da se je večkrat opotekel za njo. Potegnila ga je zdaj v ta, zdaj v oni breg, on pa jo je ves zadihan vlekli nazaj na pot. Ko je Belka smukala listje z grmovja, je Jakob počenil na tla, pojedel nekaj kruha in počival. Sonce se je s toplo svetlobo že razlilo čez skale in porumenele trave. Jakob se je ozrl nazaj. Toliko razcepljenega hribovja, grap in dolin ni videl še nikoli v življenju. Vse mu je bilo tako lepo, da je kar prekipel od zadovoljstva. Prehodila sta še eno strmo

Narisiel: Igor Pričulin

si nora!« ji je rekel. – »Dvanajst ur časa imaš, Maks!« Tiho je odšla v sobo, legla k Jakobu in olajšano zavzdihnila. Vedela je, da bo oče čez nekaj dni imel rojstni dan. »Napolnila bom steno v veži, da bo spet zaživela,« je pomislila in zaspala.

S spancem ni imela sreče. Jakob se je ves čas vrtel v spanju, tako da je morala spati na samem robu postelje. Noč se ji je vlekla kot jesenski prehlad. Strel, ki je proti jutru preklal tišino, jo je prebudil. Pogledala je na uro. »Pol štirih je šele,« je zatarnala. Pomislila je na volka. »Nee,« je tiho rekla. Debelo odejo si je potegnila čez glavo. Od stalnega prebujanja jo je pograbil trden spanec.

Dan se je že naredil, ko je odprla oči. Nejeverno je pogledala proti oknu. »Zaspala sem,« si je očitajoče rekla. Jakob je še spal. Hitro se je oblekla in se podvzivala iz sobe. Pohitela je po stopnicah v vežo. »Si že zajtrkoval?« je vprašala očeta, ko je videla, da si obuva čevlje. – »Že,« ji je na kratko odgovoril. Zazdelo se ji je čudno, da je bil tako zadržan. Mogoče mu je žal, da mi je sinoči povedal, kar sta imela z mamo, je pomislila. – »Ali greš na lov?« ga je komaj upala vprašati, ko je videla, da ima pri vratih na zid prislonjeno puško. – »Grem. Krajnikov Peter me

vzelo, tako je bil presenečen. Skoraj ni mogel verjeti svojim očem, da vidi prav. Na hitro se je moral zbrati, da je še pravočasno dvignil puško in pognal kroglo proti njemu.« – »Ali ga je zgrešil?« je vprašala. – »Zgrešil ga ni, prav dobro ga pa tudi ni zadel. Misli, da mu je prestrelil prvi dve nogi, saj je merjasec tekel še nekaj deset metrov, potem pa se je tako kakor kmetov plug, ki se spomladi zarije v kipečo zemljo, zaril naravnost v robidovje in praprot pod štantom. Matevž zdaj že tri dobre ure posluša, kako merjasec stoka v robidovju. Vidi ga ne, zato si tudi s štanta ne upa iti, da ga merjasec ne bi napadel.« – »Rada bi ga videla.« – »Matevža, misliš?« – »Ne Matevža, merjasca bi rada videla, če je res takšen, kot praviš. Kaj pa tvoje noge? Ali boš lahko kaj pomagal?« si ga je zdaj upala vprašati. – Zamahnil je z roko. »Bom že. Pri takšnih stvareh hitro pozabiš, da te kaj boli, pa Jakoba zbudi, da ga bo videl, ko pridemo nazaj. So že tukaj,« je rekel, ko je zaslišal hrup avtomobila na dvorišču. Hitro je vzel puško in stopil čez prag. Stopila je za njim. V terenskem avtu je zagledala vesele obraze. Krajnikov Peter ji je pomahal. Pasji lajež v avtu ji je povedal, da se lovci ne bodo sami spravili na merjasca.

travnato pobočje. V daljavi so se pokazale zasnežene gore. Postal je žejen. »Tukaj te bom pomolzel,« ji je rekel. Koza ga je debelo pogledala in počakala. Sedel je k njenim zadnjim nogam in jo prijel za sesek. Bila je navajena njegove molže. Pol lončka mleka je že imel, ko se je koza vsa stresla in se kot blisk zagnala po travnatem pobočju na vrh grebena. Tam je obstala. »Belka!« je zavpil za njo. Na hitrico je popil mleko in odšel za njo. Zadihan je stopil na greben. Koza se je že spuščala po kratkem melišču na široko travnato planjavo. Poklical bi jo, če ne bi v daljavi zagledal trop temno rjavih gamsov s črnimi roglji in z rjavima trakoma prek belega obraza. »Gamsi!« Poznal jih je iz živalskega vrta. Stali so v ravni vrsti in nepremično zrlji proti njemu. Jakob je zadrževal od vznemirjenja, ko je videl, da je Belka namenjena naravnost proti gamsom. Bil je ves vznemirjen, kaj se bo zgodilo. Koza je bila vse bližje gamsom, ko je opozorilni žvižg presekala tišino. Belka je samo dvignila glavo in brezskrbno nadaljevala svojo pot. V jasni dan je priletel drugi žvižg. Belke to ni zmotilo. Gamsu z največjimi smolnatimi roglji je bilo dovolj kozjega izzivanja. Bojevito se je pognal proti njej. Tedaj je Belka spoznala, da nekaj ni v redu. Zasukala se je in se urno pognala navzdol po planjavi. Po nekaj skokih jo je gams dohitel in jo z glavo od strani tako močno sunil v bok,

da jo je meketajočo vrglo po tleh. Hitro se je pobrala in se pognala navzdol po strmini. Gams je zmagovalno krenil nazaj k tropu.

Jakob se je v trenutku zavedel, da je ostal sam na gori. Pograbila ga je tesnoba. Glasen pasji lajež, ki se je zaslísal čez greben, ga je stresel. Gamsi so se vsi naenkrat razkropili. V skokih čez travnato planjavo so drug za drugim izginjali čez skalnat rob. Jakob je zagledal slokega lovskega rjavkastega psa, ki je tekkel proti njemu. Za trenutek se ga je razveselil, toda ko se je pes s silovitim laježem ustavil tik pred njim, je Jakob začel drhteti. »Priden, Kan,« je glasno zaklical Andrejčev Klemen, ko je zadihan prihitel za psom na greben. Pes je takoj utihnil. »Ti si verjetno Jakob,« mu je rekel Klemen, ko je zadihan prišel do njega. Jakob je prikimal. »Visoko si prišel. Pogumen fant si,« mu je rekel in mu podal roko. »Megla se že vleče iz doline, skupaj bomo šli navzdol. Tvojo mamo še pokličem, da ji sporočim, da je vse v redu. Je prav tako?« Jakob mu je prikimal.

»Ja,« se je po telefonu vsa trepetava oglasila Marta. »Hvala! Tisočkrat hvala!« je rekla in zahlipala. – »Vidiš, sem rekel, da bo z Jakobom vse v redu,« ji je rekel oče. – »Samo volka sem imela pred očmi,« mu je rekla. – Zamahnil je z roko in ji rekel: »Ali boš lahko kaj pripravila za malico ali naj jaz sam? Merjasca smo se rešili. Ta ne bo več ril

po naši grapi.« – »Bom jaz,« je rekla in se že hotela odpraviti v hišo, ko se je na dvorišče pripeljal dostavni kombi. – »Marta Roje?« je vprašal šofer. Pokimala je. – »Sliko sem vam pripeljal. Živite pa tudi v takšnih bregovih, da se vas Bog usmili,« je rekel, ko je odpiral zadnja vrata kombija. – »Se nas je že usmilil,« mu je odvrnila.

»Kaj pa je to?« je vprašal oče, ko sta Graparjev Matevž in Davčarjev Darko zavito pošiljko odnesla iz kombija in jo prislonila k steni hiše. – »To je zate, oče!« je rekla Marta. »Stena v veži je že predolgo prazna.« – »Zame?« je nejeverno rekel. – »Kar odpri, Tine, da bomo videli, kaj si dobil,« mu je rekel Krajnikov Peter. – »Pa bom, če že moram,« je rekel in začel odstranjevati ovojni papir. Slika s črnimi gamsi, belimi skalami, rjavimi travami in lovцем s klobukom in z velikim gamsovým čopom na njem, je zaživel pred njimi kakor v resnici. »Hudirja, Tine, zdaj boš pa imel gamse čisto doma,« mu je rekel Davčarjev Darko. Prikimal mu je in si z dlanjo na hitro obrisal oči. – »Ja, na Porezen jih ne bom hodil več gledat.«

Pri topolarju se je oglašil lajež. Jakob, Klemen in Kan so prišli z gore. Marta jim je stekla naproti ...

Opomba: V besedilu so uporabljene tudi nekatere pogovorne besede, katerih pomen je razviden iz besedila (kovter, ranta, štrik ...).

Uredniški odbor Založništva LZS

razpisuje

JAVNI NATEČAJ ZA PROZNA IN PESNIŠKA LITERARNA BESEDILA Z LOVSKO TEMATIKO V LETU 2021

Uredniški odbor Založništva LZS tudi v letu 2021 razpisuje natečaj za lovsko leposlovno besedilo, **prozno in pesniško**.

Tričlanska žirija uredniškega odbora Založništva LZS, ki jo imenuje Uredniški odbor Založništva LZS, bo izbrala tri prozna in tri pesniška po oceni žirije najboljša besedila z lovsko tematiko, ki bodo nagrajena. Če po mnenju žirije nobeno od poslanih besedil ne bo dovolj kakovostno, lahko vse nagrade ne bodo podeljene. Dve po številu zbranih točk enakovredni besedili si nagrado lahko delita.

Ubresedena naj bi bila **pristna lovška doživetja**, jezikovno čimbolj živa, lahko prepletena z **domišljijo**, z **razmišljanji o lovu**, z **doživljanji in opisi narave**. Dobrodošli so tudi v besedila vtankani etnološki elementi. Dejanja in razmišljanja oseb naj bodo **psihološko čim bolj utemeljena**. Besedila so lahko satirična in obarvana s humorjem. Lahko so tudi zgodovinsko in geografsko lokalno prepoznavna, do prave mere obogatena z narečnimi besedami in besednimi zvezami.

Navodila in razpisni pogoji

Poslano besedilo ne sme biti prej nikjer objavljeno!

Avtor moralno in pravno odgovarja za izvirnost besedila.

Besedilo pošljite po elektronski pošti (pod Zadeva napišite: LITERARNI NATEČAJ 2021). Dolgo je lahko največ **do 10 tipkanih strani** (30 vrstic na stran z 1,5 vrstičnim razmakom). Pisci lahko sodelujejo z več avtorskimi deli. Natečaj je **anonimen**, zato naj bo avtor na koncu besedila podpisan s **psevdonomim**, ki ni bil uporabljen pri prejšnjih natečajih. V elektronski pošti navedite pravo ime in priimek avtorja, naslov, številko transakcijskega računa, matično in davčno številko. Pripnite skenirano ali fotografirano podpisano izjavo, da je besedilo vaše avtorsko delo in da ni bilo še nikjer objavljeno (če

nimate skenerja ali digitalnega fotoaparata, lahko izjavo pošljete po navadni pošti). Člani komisije bodo prispela besedila dobili v oceno brez osebnih podatkov avtorjev, videli bodo samo psevdonime.

Rok in nagrade

Javni natečaj se začne 1. marca 2021, konča pa se bo konec oktobra 2021. Rezultati in kratka obrazložitev odločitve žirije bodo objavljeni v našem glasilu.

Nagrade za prozna besedila:

1. nagrada: 1500 evrov,
2. nagrada: 1000 evrov,
3. nagrada: 500 evrov.

Nagrade za pesniška besedila:

1. nagrada: 300 evrov,
2. nagrada: 200 evrov,
3. nagrada: 100 evrov.

Nagrajena in tudi nekatere druga dobra besedila bodo v Lovcu objavljena postopoma – ne nujno zaporedoma.

Elektronski naslov uredništva: **lovec@lovska-zveza.si**. Prejeli boste povratno sporočilo o prejeti pošti.

Podpisane izjave lahko pošljete tudi po navadni pošti:

Lovska zveza Slovenije, Uredništvo Lovca, Župančičeva 9, 1000 Ljubljana.

Uredniški odbor Založništva LZS

LITERARNI NATEČAJ
1. mesto

Prnjak

BOGDAN BONE

Starec s sklonjeno glavo
stopa v mrak in jesen;
nič kaj zvedavo mu ni več oko,
umirjen njegov je korak.

Natanko ve, kam je namenjen
med cvetjem čez mokro livado.
Le veter ga boža po hrbtu grede
k obzorju, za temno ogrado.

Gladko, a topo orožje
na glavi je krona nekdanja;
okleščen le skromen spomin
je na vitezovanja.

Starec, povej svojo zgodbo,
zaupaj mi svoje poti,
ki varovale pred sodbo
tvoje so mlade moči!

Pripoveduj mi o ljubicah svojih,
o strahu, romancah in častnih dvobojih;
o zimskih okovih, pomladih dehtech,
poletjih kipečih, jesenskih plodovih ...

Rad zgodbo bi tvojo zapisal,
v raztrgane rime jo ujel,
preden v drugi postaneš
vloge le stranske odmev ...

Narisol: Igor Pičulin

Narislal: Igor Pčulin

Intervju s Francem Černigojem, lovcem, upokojenim učiteljem materinščine, piscem, urednikom, lektorjem, predsednikom komisije za literarni natečaj, dopisnikom Lovca in dolgoletnim, zdaj že nekdanjim članom Uredniškega odbora LZS

V lovstvu goji materinščino in plemeniti tovarništvo

*Minulo leto je bilo v marsičem drugačno od vseh prejšnjih v vsej zgodovini organiziranega slovenskega lovstva. Zato si vsi želimo, da bi bilo letošnje mnogo manj stresno, bolj zdravo, svobodno in pozitivno. Epidemija covid-19 je v mnogočem ustavila naše široko plemenito poslanstvo. Zelo trpita naša družabnost in povezanost članstva, a se dobro zavedamo, da delamo prav, saj s svojo zgledno disciplino ne varujemo samo sebe, ampak tudi domače in generacijo starejših lovcev. Ta intervju je potekal na daljavo med koroškim krajem Kotlje, kjer je doma podpisani, in primorsko Ajdovščino, kjer živi naš tokratni sogovornik: prepoznaven upokojeni učitelj materinščine, mojster pisane besede na vse načine in lovec, 73-letni **Franc Černigoj**, član Lovske družine (LD) Javornik od leta 1992 in častni član LD Vrhe.*

Kdo je Franc Černigoj?

Černigoj je bil v matični lovski družini tajnik in član disciplinske komisije. Je prejemnik lovskih priznanj več lovskih družin, novogoriške območne lovske zveze, bronastega in zlatega znaka za lovske zasluge, plakete za lovsko kulturo II. stopnje in plakete glasila *Lovca* II. stopnje in reda za lovske zasluge III. stopnje **Lovske zveze Slovenije** (LZS). A ga slovenski lovci in lovke bolj poznamo kot

dolgoletnega dopisnika *Lovca*, pisca leposlovnih lovskih zgodb in uvodnikov, recenzenta, urednika ter sodelavca pri nekaterih knjigah *Zlatorogove knjižnice*, ki so izšle pri LZS, saj jim je vtisnil svoj pečat, bodisi kot lektor in korektor ali kot uvodničar ali kot urednik: *Zelene stečine II – Dotiki narave* (2002), **Lojze Skvarča**: *V svetlobi zarje* (2005), **Matjaž Podlogar**: *Kosmati predsednik* (2010), **Jože Leban – Drolč**: *Včasih, ko v Grapi prespim* (2018). Je avtor kratke lovske proze v knjigi *Po sledu za besedo*

(2015), ki je v *Zlatorogovi knjižnici* izšla kot 39. knjiga. Več kot dve desetletji je bil tudi član **Uredniškega odbora LZS**.

Podpisal se je tudi pod več avtorskih in ljudskih pesniških zbirk ter v več proznih knjig (ljudske pravljice in druga pripovedovanja ter pričevanja). Uredil je več knjig vidnih mož iz minulega časa (**Anton Pegan**, zapisovalec ljudskega izročila na Primorskem in Notranjskem; **Edmund Čibej**, vsestransko zaslužen mož v Zgornji Vipavski dolini in na Gori) ter obsežno poljudno-strokovno monografijo *Mati Gora*.

Leta 1972 je diplomiral na **Pedagoški akademiji v Ljubljani**, nato učil slovenščino na osnovnih šolah (OŠ) v Vipavi in na Colu od leta 1978 do 2014. Kot neutrujen učitelj je podpisal na obsežnem izboru iz *Javorovega lista*, glasila OŠ Col – *Semenje javorovo* (1998). Je član **Društva slovenskih pisateljev**. Prejel je tudi več »civilnih« priznanj, kot radi rečemo, med drugim *Petomajsko priznanje* (Ajdovščina, 1986); nagrado *Najdražji učitelj* (Beograd, 1989); *Nagrado Republike Slovenije na področju šolstva* (1995) in jubilejno priznanje župana Občine Ajdovščina (2019).

Kdo in kaj je še Franc Černigoj? Povojni letnik 48, s Predmeje, na Gori: na robu Trnovskega gozda. Upokojeni učitelj, lovec

Franc Černigoj pred leti med delom

Lovci javorniškega revirja, LD Javornik, leto 2014. Z njimi Černigoj ...

s puško že več kot tri desetletja, lovec brez puške že od malih nog.

Že od kar se zavedam, smo bili prijatelji – skalovit in gozdnat svet okoli naše hiše, ptice v njem in nad njim. In Beseda. Kot otrok sem dosti molčal in poslušal, pogovarjal sem se sam s sabo in s pticami. In živo sem si predstavljal, da sem ptica – v jati nad sabo sem jo izbral in z njo v domišljiji letel in govoril besede namesto nje. Kakor razodetja so bili zame večeri v zgodnjih poletjih, ki jih je napolnjeval glas kukavice. Takrat sem čutil, kot da nisem iz snovi, in naglas sem prosil: »Bog, daj mi frfluti (peruti), da bom frlrel (letel)!«

Kdo te je navdušil za lovstvo? Imaš morda svojega naslednika v zeleni bratovščini?

Lovec si ali nisi, nobeden te za to ne more navdušiti. Tudi kdor misli, da ga je za to kdo navdušil, ima lov že od prej v sebi, samo da tega ne ve. Tisti, ki v sebi čuti klic, ki izvira v pradavnini, ko so naši predniki lovili še za preživetje, ta je lovec že po rojstvu. In zase menim, da sem lov prinesel s sabo na ta svet, da je zapisan v moji genski zasnovi.

Poleg naštetega v začetku tega pogovora si bil tudi urednik več lovskih zbornikov ...

Res je, bil sem urednik in soavtor zbornikov več lovskih druženj, od katerih je morebiti najtehtnejša knjiga ob 60-letnici LD Trnovski gozd: Iz Lovca – Z besedo in črto po Trnovskem gozdu (Lovec 1911–2011). V njej so zbrana besedila lovskih piscev, ki so pisali iz Trnovskega gozda in o njem, in so bila v sto letih objavljena v Lovcu, od začetka njegovega izhajanja pa do leta 2011. Barvito in bogato dušo je knjigi vdahnil slikar **Jurij Mikuletič**. Ob urednikovanju zbornikov se mi je zapisalo: »Kar nekaj lovskih zbornikov je po različnih poteh prišlo na moje knjižne police; knjige in knjižice različnih formatov in oblik so to. Kaj je botrovalo taki poplavi te vrste knjižnih izdaj? Kaj je tisto, kar sili ostarelega lovca, ki je vse življenje počel nekaj povsem drugega, le človek pisane besede ni bil, da vzame v roke pero in z okorno pisavo napiše svoje lovske spomine? Je to podzavestna želja – na tem svetu pustiti sled za sabo? Sled, ki bo govorila: Bil sem tu! Na svoji poti skozi večnost sem se tu ustavil za hip ... V lovskih družinah smo zelo različni ljudje, različnih

poklicev, starosti, različne izobrazbe, sposobnosti, znanj in veščin ... In tako so tudi lovski zborniki odraz te naše različnosti. Izpolnjujejo svoje poslanstvo – pričajo o določenem času v določenih okoljih in ustvarjajo mozaično podobo našega lovstva v zadnjem polstoletju.«

Že leta si pri Lovcu tudi predsednik ocenjevalne komisije javnega natečaja za literarna prozna besedila, v zadnjem času tudi za pesniška besedila z lovsko tematiko. Kdaj in na čigavo pobudo se je sploh začel javni natečaj?

O tem sem govoril tudi z dolgoletnim urednikom Lovca **Borisom Leskovicem**, saj so literarne natečaje z lovsko tematiko v Lovcu razpisovali že dosti pred mojim prihodom v uredniški odbor. Tudi tole mi je povedal ... Bilo je že takrat, ko so Lovca ustvarjali še pisatelji **Mirko Šušteršič, Tone Svetina, Janko Perat, France Cvenkel** ... To so bili klasiki slovenskega lovskega pisanja, še desetletja po drugi vojni. In zato so se morebiti »manj veščiči« lovski pisci v Lovcu oglašali vse manj in manj. Tako je začelo lovskega slovstva, za objave, zmanjkovati in rodili so se natečaji, ki naj bi k sodelovanju vzpodbudili čim več piscev. V vsakoletnem razpisu je še danes zapisano, naj bi pisci v besedilih v okviru tega razpisa ubesedili pristna lovstva doživetja, ki naj bi bila jezikovno živa, lahko prepletena z domišljijo, z razmišljanji o lovu, z doživljanji in opisi narave. Dobrodošli so tudi v besedila vtankani etnološki elementi. Dejanja in razmišljanja oseb naj bi bila psihološko čim bolj utemeljena. Besedila so lahko satirična in obarvana z zdravim humorjem. Lahko so tudi zgodovinsko in geografsko prepoznavna, do prave mere obogatena z narečji ... Razpisan je bil tudi natečaj za roman z lovsko tematiko. Rezultat tega je tudi že omenjeni Podlogarjev Kosmati predsednik (2010).

V besedilu razpisa so poudarjena tudi narečno obarvana besedila. Kako je z razmerjem knjižni jezik – narečje?

Knjižni jezik v ožjem pomenu besede ni povsem materni jezik, je do neke mere umetna tvorba. Edini pravi materni jezik je narečje. Ne samo besedje, tudi intonacijo, zven, zvok, celo duh govorice smo v otroštvu pili z materinim mlekom. Blizu mi je, ko v jeziku govorca ali pisca prepoznam narečno obarvanost. Saj uniforma dostikrat prinaša s sabo zlo. In tudi uniformirati jezik je neke vrste nasilje ...

Kako pa je s pesmimi z lovsko tematiko? V zadnjih letih so se razpisi razširili tudi na to zvrst?

Tudi prej je bila v Lovcu kdaj objavljena kaka dobra pesem z lovsko vsebino. In posledično v obeh izborih kratke lovske proze Zelene stečine in Zelene stečine 2 ... Ko je uredništvo Lovca prevzela **Jasna Kovačič Šiuka**, se je literarni razpis razširil tudi na pesmi z lovsko vsebino. Tako na natečaj 2019 kot na natečaj 2020 je sicer v okviru razpisa na uredništvo prispelo kar dosti pesniških besedil, a njih kakovost ni bila najboljša, tako da na natečaju 2019 prva nagrada ni bila podeljena. Ob branju pesmi z natečaja 2020 je član žirije **Bojan Avbar** predlagal, da bi Komisija za lovsko kulturo in odnose z javnostmi pri LZS morebiti organizirala tečaj ustvarjanja poezije, da bi se zainteresirani seznanili z osnovnimi oblikami verzov. A pesnik si ali nisi, naučiti se pisanja dobrih pesmi se ne dá. Do neke mere se je mogoče naučiti značilnosti pesniških oblik. Zato je za dobro pesem pomembnejše, da imaš kaj povedati. Seveda je važno tudi: kako. In tej zahtevi bi bil namenjen omenjeni »tečaj« ...

Se spomniš, kdaj si napisal prvo pesem?

Pesmi že dolgo ne pišem več. Res je, da sem objavil kar nekaj pesniških zbirk, ampak le do tridesetega leta. Če imaš besedo v sebi, je zelo velika verjetnost, da se boš sprva izražal v pesmih. Pri prozi moraš sedeti. Ajdovski pisatelj **Daniilo Lokar**, s katerim sva bila dobra znanca, je rekel: »Pri pisanju proze moraš imeti kondicijo.« Pisal je vsak dan, da ni prišel iz vaje, pa četudi o tem, kaj je videl, ko je šel na sprehod. Pesmi pa so večinoma stvar navdiha, vsaj lirske.

Smo slovenski lovci in lovke dovolj literarno pismeni in zainteresirani za branje literarnih in pesniških besedil, ki so zelena nit vsebine vsakega Lovca?

Med več kot dvajset tisoč slovenskimi lovskimi in lovci je zagotovo tudi kar nekaj »literarno pismenih«, ki bi lahko sodelovali (nekateri sodelujejo) v Lovcu, tudi v okviru vsakoletnih natečajev. Marsikdo od njih ne bo nikoli javno

»Z ljubeznijo do literature je tako kot z ljubeznijo do lova. To prineseš s sabo na svet. Seveda je pomembno, v kakšnem okolju rasteš in se oblikuješ kot osebnost. Pri nas doma se je dosti bralo. Spomnim se zim in očeta, ki se je ob večerih nagibal k šibki luči in bral. Od nekod je v hišo zašel tudi kak Lovec in ko sem prebiral zgodbe v njem, je bilo zame kot razodetje.«

»Že od kar se zavedam, smo bili prijatelji – skalovit in gozdnat svet okoli naše hiše, ptice v njem in nad njim. In Beseda.«

Foto: Osební arhiv Franca Černigaja

Nepravilni dvanajsterak, enajst plus, LD Vrhe, leto 2007 ...

objavil svojih občutij in doživetij na lovu, četudi jih je (ali jih bo) zapisal. Vem za kar nekaj tistih, ki si marsikaj zapišejo, tudi v obliki dnevniških zapisov. Še več pa je tistih, ki lov gosto doživljajo in o tem pripovedujejo. Tudi ti so ustvarjalci lovskega izročila. Tudi v času, ki ga živimo, se je izoblikoval krog lovcev in tistih, ki so lovcem blizu, ki pišejo lovske leposlovje. Prav pred kratkim sem izvedel, da eden od tistih, ki so se v zadnjih letih v okviru vsakoletnega razpisa uvrstili med prve, uradno sploh ni lovec.

Je komisija morda kdaj ugotovila, da je bilo katero pripovedno ali pesniško besedilo, ki je sodelovalo na javnem lovskega natečaju, plagiat?

Da bi bilo katero na natečaju sodelujoče besedilo ravno plagiat, to doslej še ni bilo ugotovljeno. Se pa bralcu tu in tam zazdi, da je kaj podobnega že kje prebral. A malo ostareli bralci – morebiti tudi malo mlajši? – še vedno radi prebiramo že pri drugih pisateljih prebrane podobe. Vendar – narava je večna in v svoji nespremenljivosti različna. Zato se nikoli ne naveličamo prebirati o njeni lepoti in njenih skrivnostih, ki so sicer predvidljive in že neštetokrat videne, doživite ter opisane, a so znova in znova kot neponovljive. In če kdo od avtorjev pove, kar so pred njim povedali že drugi, nas to ne moti preveč – le da je povedano in napisano pristno. In če je še jezikovno bogato, morebiti tudi do prave mere narečno obarvano, se zgodba še raje usede v bralca. In med prispelimi na natečaj v letu 2020 je kar nekaj takih. Zdi se, da kdo od avtorjev uporabi kot nekaj »recept« za vsečeno zgodbo, v kateri je seveda narava; dostikrat je vpletena idealizirana ljubzenska zgodba, navadno lovske obarvana ...

Od kod izvirata tvoja ljubezen do literature in smisel za avtorsko literarno pisanje?

Z ljubeznijo do literature je tako kot z ljubeznijo do lova. To prineseš s sabo na svet. Seveda je pomembno, v kakšnem okolju rasteš in se oblikuješ kot osebnost. Pri nas doma se je dosti bralo. Spomnim se zim in očeta, ki se je ob večerih nagibal k šibki luči in bral. Od nekdaj je v hišo zašel tudi kak Lovec in ko

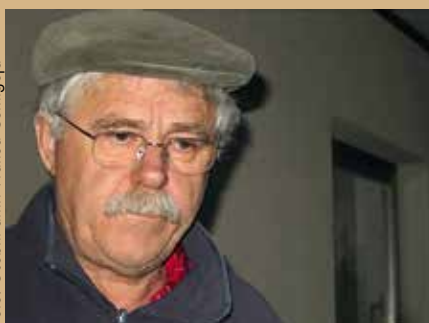

Foto: Osební arhiv Franca Černigaja

Večplastni Franc Černigoj: lovec, upokoje-ni učitelj materinščine, pisec, urednik, lektor, predsednik komisije za literarni natečaj, dopisnik Lovca in dolgoletni, zdaj že nekdanji član Uredniškega odbora LZS. Ter velik ljubitelj Besede.

sem prebiral zgodbe v njem, je bilo zame kot razodetje. O tem sem že pisal¹: »Še danes vidim tiste zelene platnice in obrisce lovca s puško, zlitega s skalo, kako zre skozi gorske daljave ...« V času mojega zgodnjega otroštva na Gori še ni bilo elektrike in ko je že bila, je je v snežnih viharjih kdaj zmanjkalo. In otroci smo dosti poslušali. Tudi tišino. Današnji otroci so tako polni vsega, da ne znajo več poslušati na tak način, kot smo poslušali mi. Skoraj vse je na hitro, samo površinsko, tudi površno. Informacij je ogromno in drugačne so, kar do neke mere spreminja dušo človeka. Ljudje današnjega sveta so drugačni, predvsem mlajši.

Letos je Lovec star že 111 let. Nobena skrivnost ni, da ga nekateri lovci in lovke sploh ne vzamejo v roke, kaj šele, da bi ga vsaj vzeli iz ovojja ter ga prelistali. Menda se nič drugače ne dogaja tudi z nekaterimi knjigami iz Zlatorogove in Strokovne knjižnice. Očitno se vsi ne zavedamo, da je v nastajanje vsakega Lovca in knjige vloženega ogromno dela, znanja in tudi njihovega denarja. Predvsem pa, da bi bil njihov lovski dan z Lovcem in knjigo lepši, popolnejši in tudi bolj strokoven. Si enakega mnenja tudi ti?

Organiziranih slovenskih lovcev nas je več kot dva odstotka vsega prebivalstva. Zakaj bi vsi od te množice tudi brali lovske leposlovje in lovske strokovne knjige? Ene zanimajo strokovne knjige, druge leposlovje, tretjih branje ne zanima – vse je »legitimno«. Vsi smo lovci in

marsikdo tudi Lovec. Med nami je dosti takih, ki so aktivni na drugih področjih lovskega delovanja. Vendar knjiga ima to dobro lastnost, da je neskončno potrpežljiva. Desetletja lahko spi in se naenkrat prebudi, kot Trnuljčica – že pride od kod kdo, ki jo vzame v roke in oživi ...

Kako ocenjuješ zdajšnjo vsebino Lovca? Pred leti je bila celo pobuda, da bi bil v prosti prodaji?

Velika večina med nami najde v njem kaj zase. Prav v zadnjih letih postaja ta sicer stanovska revija zelo pestra, morebiti za kateri okus preveč pestra, saj je tudi strokovna in bi jo kot tako hranili v času. A marsikomu je taka, kot je, zagotovo vseč.

Marsikaj nam pove tudi to, da velika večina slovenskih lovcev komaj čaka na novo številko Lovca. Marsikdo od nas ga skoraj svečano vzame iz ovojja in ga najprej povonja. Potem ga prelista in v njem poišče tisto, kar je njemu najbolj blizu. Sam se ustavim na sredini, pri lovske leposlovju ...

Dandanes se starejši lovci ne strinjamo v vsem, kako se do starejše generacije obnašajo naši mlajši lovski tovariši. Da mladi o svojem lovu po socialnih omrežjih širšo lovske in nelovske javnosti seznajajo z mnogimi fotografijami in zapisi, ki niso primerni, kaj šele vzgojni. Kaj meniš, da dostopa do javnega nastopanja s pojavom socialnih omrežij nimajo samo vidnejši posamezniki, ki imajo dostop do javne sfere, kot je bilo to v zgodovini, pač pa kar vsi? In da se pojavljajo cele skupine njihovih sledilcev?

Zagotovo je v javnost poslano marsikaj, česar se (ali se bodo) nekateri avtorji čez čas morebiti sramovali. Vendar – takó je v življenju: so določena obdobja, ko kdo svojih sporočil in dejanj ne razume in se mu njih prava podoba razkrije šele pozneje ... In verjetno je tako tudi s kom od tistih, ki po socialnih omrežjih objavljajo po mnenju mnogih neprimerne vsebine. Morebiti se jim »bo razkrilo«, kaj zaprav svetu sporočajo, kdaj kasneje ...

Kakšno prihodnost napoveduješ slovenskemu lovskega pripovedništvu in pesništvu ter avtorjem?

Lovske pripovedništvo in pesništvo bosta še naprej odraz časa, v katerem bosta nastajala. Tako kot je tudi danes.

Bi na koncu najinega pogovora povedal še kaj?

Morebiti bi ponovil te besede in misli: »Med pravimi lovci vladajo prijateljski, plemeniti in solidarni odnosi, ne glede na socialne, intelektualne, narodnostne, verske, politične ali kakšne druge razlike. Pred lovom si lovci slečejo svoja civilna oblačila in si oblečejo lovske obleke, ki je za vse enaka, in vsi jedo iz istega nahrbtnika: župan, poslanec, zdravnik, župnik, predsednik, kmet ali delavec ...«²

Hvala za vse odgovore. Naj bo tvoje življenje še naprej tako leposlovno obarvano, kot je bilo doslej.

Franč Rotar

»Knjiga ima to dobro lastnost, da je neskončno potrpežljiva. Desetletja lahko spi in se naenkrat prebudi, kot Trnuljčica – že pride od kod kdo, ki jo vzame v roke in oživi ...«

¹ Lovec, december 1998, št. 12.

² Iz razmišljanja msgr. Metoda Piriha, nekdanjega koprškega škofa, v pridigi med mašo za lovce; Koper, 4. maja 2001; objavljeno v: Sto let v kraljestvu zlatoroga, LZS, Ljubljana, 2007.

Foto: Milan Cera

Utihnil je žametni tenor mežiškega lovskega pevca Huberta Simetingerja

Desetega oktobra lani je v turbobnem torkovem popoldnevu v 84. letu umrl lovski pevec in častni član koroške Lovske družine (LD) Peca - Mežica **Hubert Simetinger**. Rodil se je 6. marca 1937 v Črni na Koroškem. Pri tamkajšnjem kovaču in lovcu **Jožetu Davidu** se je izučil za kovača, a si je upokojenski staž pridellal kot vodja strojne obdelave v mežiški industrijski coni na Glančniku.

Vsak nekrolog vedno žalosti in prazni, a obenem tudi osvežuje spomin. Pisanje tokratnega je bil za podpisanega posebno žalostno in stresno početje, saj sva bila s pokojnim nekdanj sokrajana: on »Rudarčan«, jaz »Mušenikar«, predvsem pa sva bila desetletja res dobra lovška in pevška prijatelja. Hubert, od mladih nog smo ga vsi klicali **Hubi**, je najprej postal mežiški lovski pevec in šele nato tudi »jager«.

Vse se je zgodilo davnega leta 1986. Ni bil samo navdušen pevec, ampak tudi odgovoren lovski funkcionar v matični lovski družini. Bil je član nadzornega odbora, več let član upravnega odbora, blagajnik, tajnik in tudi starešina ter vodnik lovškega psa. Funkcijo predsednika **Lovskega okteta** je opravljal najdlje. Za svoj prispevek koroškemu in slovenskemu lovstvu ter lovski kulturi je od **Lovske zveze Slovenije (LZS)**

prejel znak za lovske zasluge, reda za lovske zasluge III. in II. stopnje ter plaketo za lovsko kulturo II. stopnje. Bil je tudi prejemnik znaka **Koroške lovške zveze**, srebrnega znaka za kinološke zasluge in družinskega priznanja.

večih živali je bil daleč naokoli zelo prepoznan koroški »jager« in pevec. Marsikdo si ga je zapomnil kot vedno prisrčnega in dobrodošlega sogovornika na mnogih skupnih jesenskih lovih ter številnih zasebnih in lovskih

glasove večkrat prepevali tudi ob kozarčku rujnega vina, pravega koroškega mošta in »šnopsa«, zlasti pa z veliko mero prešernosti in prisrčnim nalezljivim smehom, ki je bil tako značilen tudi zanj. Včasih tudi z rosnimi očmi. Nismo

Foto: Franc Rotar

Na fotografiji, ki je nastala leta 2017, je pokojni Hubert Simetinger (četrti z leve) v družbi domačih lovskih pevcev in koroških lovcev s te in one strani Pece. Tudi s pokojnima Mirkom Fricem Kumrom (šesti z leve) in pevcem Jakobom Forstnerjem (osmi z leve), ki so udarniško radi zapeli tudi partizanske pesmi.

S svojo veliko mero čustvene srčne kulture, spoštovanja osnovnih vrednot slovenskega lovstva, stoletnih lovskih šeg in navad, lovške kulture, odgovornega odnosa do narave in prostoži-

druženjih. Mnogi smo z njim imeli priložnost tudi zapeti marsikatero domačo koroško pesem, ki vedno zvenijo tako žalostno. Po stari lovski in pevski tradiciji smo jih za spodbudo in za bolj gladke

se jih sramovali, saj so bile vedno polne spomina in sreče, da smo še skupaj, da s pesmijo zblížujemo in ne razdvajamo, krepimo koroško in slovensko lovstvo ter širimo in utrjujemo desetletja dolgo lovsko

glasbeno kulturo, pevsko in lovsko tovarištvo, ki žal zadnje čase tako peša!

Ob njegovi prerani smrti, ki je bila posledica kratke bolezni, smo se mnogi spraševali, le zakaj je tako nenadoma moral za vedno utihniti njegov žametni prvi tenor, ki je bil tako naraven in prepoznan pri veselem petju in žal prevečkrat tudi petju žalostink. Premnogim prehitro umrlim »jagrom« v Mežiški dolini, na naši in avstrijski Koroški ter tudi drugod po Sloveniji je žal moral prevečkrat z veliko žalostjo zapeti okteto žalno pesem *Tisto na tri*: »Utrgal sem vejico, tisto na tri in z njo naj spomin mi na tebe živi, zelena naj ostane kot vejica mi, ki v grobu preranem naj s tabo zadaj spi.« Zapeti jo je moral tudi ob slovesu pokojnih domačih lovcev, med njimi **Roku Močilniku, Mirku Skudniku, Kristijanu Ladiniku, Jakobu Forstnerju in Jožetu Graufu**, ki so dolga leta skupaj prepevali v oktetu. Njeni čustveni verzi bodo za vedno ostali v spominu tisočih src in duš. Še posebno tudi vsem, ki smo bili od doma v mislih ob njegovem slovesu, ki je bil v ožjem družinskem krogu na mežiškem pokopališču Mirje. Žal mu v živo nismo zapeli *Tista na*

tri in Na Peco bi šel. A v mislih so se pevcem in njegovim zvestim lovskim prijateljem odvijali verzi obeh pesmi, ki so tokrat še bolj boleče žalostili srca, parali duše in orosili oči.

Hubi ni bil samo dober mož, oče, dedi, pradedi in brat. Mnogim je bil tudi odkrit pevski in lovski prijatelj. Z vsem srcem je bil predan mežiškemu lovstvu in lovskemu oktetu, na čelu katerega je bil neutrudni predsednik in »duhovni« vodja do leta 2018, ko ga je na zahtevni funkciji zamenjal njegov lovski in pevski prijatelj **Janez Rotovnik**. Ob Hubertovi smrti nam je zaupal: »Ko sem predsednik okteta postal na njegovo željo, sem se dobro zavedal, da sem sprejel zahtevno nalogo vodenja okteta po poteh in smernicah, ki jih je začrtal on. Čeprav je odšel, bo za njim ostala njegova pesem in neizbrisen pečat, ki ga je pustil na področju ustvarjanja in širjenja koroške in slovenske lovske glasbene kulture.«

S svojim res lepim naravnim tenorjem je osvajal in navduševal mnoge ljubitelje lepega in ubranega lovskega ljubiteljskega petja. Že v rani mladosti v svojem rojstnem kraju Rudarjevo pri Črni na Koroškem. A najbolj ubrano je pel v domačem nekdanjem rudarskem

kraju Mežica in v Senčni vasi, kjer si je z ženo **Drago**, ki je tudi dobra pevka, in sinom **Samom** ustvaril topel dom. Nad njegovim prvim tenorjem, ki se je tako lepo zilil in povezal z vsemi glasovi okteta in tudi z drugimi pevci, so bili nad vse navdušeni tudi v Lihtenštajnu, v Švici, na Hrvaškem, naši rojaki na avstrijskem Koroškem in za zahodno mejo na italijanskem Krasu, zagotovo pa najbolj na tej strani Matjaževe Pece. Lovski pevci svojo Peco lepo opevajo tudi v verz: »*Na Peco bi šel, kjer gamsje poti prekrivajo moje mladosti sledi. Prav tjakaj bi šel, kjer njene oči v spominu ujetje bi lepšale dni*,« ki je neuradna himna mežiških »jagrov«. To in še mnoge druge so za zanamce shranili v dve kaseti in zgoščenki.

Morda ga je Peca prav zato tako privlačila. Rad jo je obiskoval s kamero, saj je bil tudi sodelavec televizijskih oddaj *Dobro jutro*. Hodil je na lov za gamsi, zalezoval ruševca in divjega petelina. Kako ponosen in srečen je bil, da se je njihov oktet slovenski lovski javnosti začel predstavljati tudi na vseslovenskih srečanjih slovenskih lovskih pevcev in registrov. Temu srečanju so še vedno zvesti. Še posebno srečen in ponosen je bil, da je bilo 15. vseslovensko

Srečanje lovskih pevskih zborov in registrov v Mežici, kot tudi, da je njihov oktet vsa leta nepogrešljiv člen srečanj koroških lovskih pevskih zborov in registrov. Da se je s koroškimi ljudskimi in lovskimi pesmi lahko predstavil tudi rojakom v Selanu na italijanskem Krasu. Da je okviru vseslovenskega Srečanja lovskih pevskih zborov in registrov, ki ga je leta 2011 za takratne čase kar pogumno organiziralo **Društvo slovenskih lovcev FJK – Doberdob**, takrat slovenske pesmi udarno pelo in igralo več kot 500 slovenskih lovskih pevcev in registrov, in to sredi Trsta.

Veliko lepih osebnih, družinskih, krajevnih in lovskih družabnih dogodkov je pisalo njegovo ustvarjalno in pestro življenje. Res veliko je bilo tega. Tudi, da je oktet sodeloval pri ustvarjanju videokasete *Lovstvo na Slovenskem*, pa tudi, da so z lepim petjem večkrat nastopali na prireditvah LZS in da radi zapojejo tudi na sejmih lovstva in ribištva v Gornji Radgoni. Ni bil veren, a je v kar nekateri slovenski hram krščanstva vstopil spoštljivo kot pevec, saj mežiški lovski pevci znajo lepo zapeti tudi mašne pesmi ob lovskih mašah.

Hubi, ostal nam boš v trajnem lepem spominu.

Franč Rotar

Obnovljen skedenj na Klančnikovem

Lovska družina (LD) Podvelka poleg slikovitega lovskega doma, ki se ponosen skriva v senci mogočne lipe, skrbi tudi za objekt v neposredni bližini, zelo mogočen skedenj, ki skriva tisočero skrivnosti iz davnine.

Pred leti smo morali zamenjati staro streho iz skodel z novo sodobno kritino. Prav tako smo s posebnimi betonskimi podporniki ojačali spodnji del, ki je grajen iz kamnja. V tistem zemeljskem delu je tudi zelo stara, a še kljub temu dobro ohranjena stiskalnica, ki šteje zavidljivih sto let. Po naših podatkih je izjemno redka.

... in po njej

Je na lesene obročje, s prostornino tisoč litrov. Je edinstvena, skoraj edina v tem delu Evrope. Ker ni več v uporabi, smo v njenem prostoru uredili posebno zanimiv bar, ki služi za sproščena druženja ob prireditvah. V nadaljevanju je večji hlev, ki sedaj služi kot skladišče. Drvarnico smo prav tako posodobili z novim tlakom,

glede namembnosti pa zadnja beseda še ni padla.

V zgornjem lesenem delu, ki je deloma iz ličnih brun in desk, smo ojačali pod, ki sedaj omogoča nekatere prireditve, ko je slabo vreme. Omenjeni prostor smo uporabili ob praznovanju 70-letnice lovske družine in za izvedbo lovske razstave v okvi-

Pogled na skedenj pred obnovo ...

ru **Lovskogojitvenega bazena Radlje ob Dravi**. V letu 2020 smo celotnemu objektu dahnilo novo zunanjo podobo iz lesenih desk, ki še posebej poudarjajo estetsko, zgodovinsko in kulturno vrednost. Za vsa dela smo porabili 769 brezplačnih delovnih ur, za kar je bilo organiziranih kar 17 večjih

delovnih akcij, posamezne ure pa smo opravljali glede na potrebe.

Pridnost, vztrajnost, zagnanost in pripadnost podvelških lovcev se je pokazala tudi v tem, da se je zadnji vikend, od petka do nedelje, zbralo ogromno lovcev, ki so s svojim orodjem pripomogli, da smo delo opravili. Dela – kot

so podiranje oziroma odstranjevanje starega, prevozi, zlaganje, gradnja, razrez, zaključna dela s posebno oblikovanimi detajli v lesu po vzoru nekdanjega –, smo lovci v celoti opravili sami oziroma s sponzorstvom nekaterih posameznikov, simpatizerjev lovstva. Za pogostitev v času na-

pornega vikenda pa sta poskrbeli pridni ženi naših lovcev. Domačija Klančnikovo na Rdečem bregu v Občini Podvelka je tako dobila novo, čarobno in pravljico podobno, kjer se lepota naužije oko pohodnika, planinca ali lovca.

Alojzij Klančnik in Marijan Krevh

Na Kozjaku uplenili leva

V minulem letu sem se pogovarjal z uglednim upokojenim univerzitetnim profesorjem dr. **Andrejem Rosino**, ki je vnuk Maistrovega najtesnejšega sodelavca iz prevratnega leta 1918 – dr. **Franja Rosine**. Kot rojen Mariborčan se dr. Andrej Rosina, ki živi v Ljubljani, dobro spominja mnogih uglednih mariborskih meščanov med obema svetovnima vojnama, med njimi tudi dr. **Bogdana Pogačnika**, predvojne predsednika Lovskega društva Maribor in podpredsednika Zveze lovskih društev Dravske banovine.

Med pripovedovanjem se je dr. Andrej Rosina spomnil tudi neverjetno zanimive prigode, ki jo bom opisal v nadaljevanju. Takole se je spominjal: »Leta 1936 (ali morda leta 1937) je trgovec s starim železom Gustinčič (trgo-

Foto: Arhiv LZ Maribor

Mariborski lovski funkcionarji leta 1938 s predsednikom dr. Bogdanom Pogačnikom v sredini (stoji v drugi vrsti).

vino in skladišče je imel nasproti Narodnega doma v današnji Ulici kneza Koclja v Mariboru), kupil star rdeč avto Grete Garbo. Ta avto je zamenjal v nekem cirku-

su, ki je gostoval v Mariboru, za starega (in za cirkuške potrebe neuporabnega) leva. Ker je bil Gustinčič lovec, je prišel na idejo, da bo leva ustrelil. Zato so leva

prepeljali v kletki na Kozjak, nekje blizu sv. Urbana, kletko odprli, zbežali leva iz nje in nato ga je Gustinčič tam ustrelil. To je povzročilo med lovci v Mariboru velik škandal in moj stari stric (stric mojega očeta) prim. dr. **Hugon Robič**, ustanovitelj dermatovenerološkega oddelka mariborske bolnice in njegova žena (ki je bila tudi lovkca) **Anica** (Ničica), **roj. Majdič**, po rodu iz Celja, sta protestno izstopila iz Lovskega društva Maribor. Mariborski Toti list je takrat prinesel na prvi strani karikaturu tega dogodka (spominjam se, da mi jo je oče takrat pokazal).«

Zgodba o ustreljenem levu se je s časopisnim prispevkom zapisala v zgodovino, očitno pa se je kot del živega lovskega izročila po več kot 80-ih letih ohranila celo med nelovci. Vnovič zapisana v Lovcu tako ne bo šla v pozabo.

Marjan Toš

Novi »koronalovci« na Gorenjskem

Tako kot v prejšnjih letih je **Zveza lovskih druščin (ZLD) Gorenjske** tudi 2. decembra 2019 poslala svojim članicam – lovskim družinam obvestilo o začetku tečaja za opravljanje teoretičnega dela lovskega izpita v letu 2020. V obvestilu so bili vsi potrebni napotki, ki jih morajo upoštevati pripravniki, kot je vpis v lovski informacijski sistem *Lisjak* ter izpolnjen in podpisan *Dnevnik lovskega pripravnika* s programom dela, ki ga je lovška družina določila pripravniku.

Iz lovskih druščin se je prijavilo 24 kandidatov, trije kandidati pa so se prijavili iz **Lovišča s posebnim namenom (LPN) Kozorog – Kamnik**. Vsi so že imeli opravljen teoretični in praktični izpit iz varnega ravnanja z orožjem, ki so ga opravili v oktobru 2019 pod vodstvom predsednika Komisije za lovsko strelstvo in lovsko orožje Lovske zveze Slovenije (LZS) **Matiје Janca**.

V petek, 10. januarja 2020, je

Foto: Drago Goričan

Kljub zgodovinski situaciji, ki je življenje obrnila na glavo, se na Gorenjskem lahko pohvalimo s 27 novimi lovci.

pred začetkom predavanj vodja tečaja, sicer tajnik ZLD Gorenjske, **Drago Goričan** vse lepo pozdra-

vil in na začetku tečaja poprosil za besedo predsednika ZLD Gorenjske **Petra Belharja**. Le-ta

je posebej poudaril pomen lovskega izobraževanja ter lovskim pripravnikom zaželel uspešen

potek in tudi uspešen zaključek s podelitvijo lovskih izkaznic.

Predsednica Komisije za izobraževanje, kulturo in priznanja pri ZLD Gorenjske **Katja Bevk** je udeležencem zaželela čim boljši uspeh in ponudila svojo pomoč, če bi jo kdo potreboval. V nadaljevanju je vodja tečaja od tečajnikov zbral vse dokumente in po izvolitvi predstavnika razreda, kar je postal **Leopold Lev Mokotar**, se je začelo prvo predavanje. Nato so potekala predavanja vsak petek popoldan in v soboto dopoldan v vmesnimi termini za opravljanje izpitov za posamezni predmet. Skupna udeležba na predavanjih je bila odlična vse do trenutka, ko je bila marca 2020 razglašena epidemija COVID-19.

Na Gorenjskem smo opravili glavnino programa izobraževanja, saj sta manjkali le še dve predavanji in zaključni izpit. Kako pa naprej, smo se spraševali. Ali počakati nekaj mesecev ali pa se kako drugače organizirati – morda celo z videokonferenco? V pomoč so bila priporočila – napotki, ki jih je LZS objavila na svoji spletni strani. Ker tajnik ZLD Gorenjske pozna vse objekte v Naklem, je pozneje, ko je bilo to mogoče, organiziral dvorano v **Domu Janeza Filipiča**, kjer je bilo dovolj prostora za upoštevanje vseh ukrepov za preprečevanje okužb z novim koronavirusom. Udeleženci so uporabljali zaščitne maske, razkužilo za roke in bilo je tudi dovolj prostora za upoštevanje potrebne razdalje med posameznimi slušatelji in predavatelji.

Za izvedbo celotnega izobraževalnega programa je tako manjkala le še strokovna ekskurzija, a smo se odločili ta del izobraževanja nadomestiti z navodili, kje in kako lahko posameznik pridobi informacije, ki bi jih sicer dobil v okviru ekskurzije.

K zaključenemu izpitu pred komisijo, ki jo je imenovalo **Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano**, v sestavi **Sely de Brea Šubic**, predsednica, ter **Miran Hafner** in **Anton Šubic**, člana, je 6. junija 2020 pristopilo vseh 27 kandidatov. Povprečna ocena pri vseh izpitih je bila 3,69, pri čemer so štirje tečajniki opravili izpit z oceno odlično, 18 tečajnikov pa z oceno prav dobro.

Manjkala je le še slavnostna prireditev s podelitvijo potrdil o opravljenem lovskem izpitu in lovskih izkaznic. Dogovorili smo se, da bo ta prireditev 12. junija 2020 v lovišču **Lovske družine (LD) Udenboršt** pri lovski koči Sava. Malo pred 17. uro dogo-

vorjenega dne so se mladi lovci skupaj s svojimi mentorji – sem in tja tudi kdo s svojim življenjskim sopotnikom oz. sopotnico – zbrali na prostoru pred lovsko kočo, obdano z borovci in smrekami. Vsi so bili oblečeni v nove lovske kroje, ki so si jih nabavili v času, ko je potekal tečaj. Dogodek so okronali rogisti **LD Sorica**, sledila je *Zaprisega slovenskega lovca*.

po vseživljenjskem lovskem izobraževanju. »*Znanost prinaša vedno nova spoznanja in če se boste držali prisage in etičnega kodeksa, potem bo naša organizacija tudi v prihodnje sposobna opravljati odgovorne naloge, ki ji jih nalagajo javna pooblastila,*« je še povedal.

Tudi predsednik ZLD Gorenjske Belhar je govoril o nujnosti

kar dokazuje revija *Lovec*, ki izhaja vse od leta 1910. Iz prve številke je citirala del, v katerem piše o lovu kot šoli prisotnosti in hladnokrvnosti ter o tem, da so morebitni neuspehi najboljši učitelj. Ob zaključku je vsem zaželela dober pogled in obilo srčnosti.

Udeleženci so posebno dobro sprejeli besede predsednice izpitne komisije de Brea Šubičeve, ki je povedala, da so v slovenskem parlamentu v letu 2020 sprejeli etični kodeks. Lovski etični kodeks slovenskih lovcev pa je po njenem mnenju nekaj, na kar smo lahko lovci še posebno ponosni – sprejet junija 1998 velja za edinega in tudi prvega na svetu med vsemi lovskimi organizacijami. V nadaljevanju je opozorila na svetovni dan Zemlje, ki je sovpadal s tokratno podelitvijo spričeval in vsem lovcem kot varuhom narave posebej položila na srce skrb za njeno varstvo.

Preden je vodja tečaja prosil udeležence, naj vsak posamično pride po lovsko izkaznico, je za pravo presenečenje poskrbel operni pevec, prav tako lovski tovariš **Tomaž Štular**. Na prireditve je sicer prišel zato, ker je bila njegova soproga med letošnjimi tečajniki. Zapel je pesem *Oj, Triglav, moj dom*. Ko je zadonel njegov mogočni glas in preglasil ptičje petje z okoliških dreves, je marsikateri udeleženec začutil kurjo polt. Sledilo je glasno ploskanje.

Po podpisu zaprisege je vsak tečajnik prejel lovsko izkaznico, potrdilo o opravljenem lovskem izpitu ter osebne čestitke obeh predsednikov in obeh predsednic. Nato je vodja tečaja podal kratko poročilo o poteku tečaja in skupaj s predsednico izpitne komisije sta podelila knjižno nagrado odlično ocenjenim tečajnikom: **Marjani Štular** iz LD Kropa, **Domnu Cvenklu** in **Brunu Čebulju** iz LPN Kozorog ter **Marku Žuniču** iz LD Železniki.

Sledil je zahvalni govor predstavnika razreda, ki se je zahvalil LZS in ZLD Gorenjske, predvsem pa vsem predavateljem in še posebno predsednici izpitne komisije de Brea Šubičevi. V znak hvaležnosti so ji tečajniki poklonili šopek, narejen iz svežih gorskih rož. Slavnostno prireditev je zaključila pesem rogistov *Pozdrav*.

Tudi obvezno fotografiranje ni izostalo. Med sproščenim pogovorom je zadnje udeležence že ujela lepa junijska noč. O tem, kako so potekali tečaji v sezoni 2020/2021, pa kdaj drugič ...

Viljem Tomat

Foto: Drago Gorican

Podpis Zaprisege slovenskega lovca

Zbrane je nagovoril tudi predsednik LZS mag. **Lado Bradač**, ki je vsem novim lovcem iskreno čestital za trud in poudaril, da so danes lovci lahko ponosni na svoje delo, predvsem na skrb za naravo in divjad. Povedal je, da se je kljub spremenjenim razmeram v družbi ob epidemiji operativno delo lovcev nadaljevalo v skladu s potrebami z upoštevanjem vseh ukrepov za preprečevanje širjenja okužb. Posebej pa je vsem novim lovcem položil na srce potrebo

vseživljenjskega izobraževanja. Posebej pa je poudaril, da je v generaciji 2020 veliko mladih lovcev, ki izhajajo iz družin, kjer so bili tudi njihovi predniki lovci. Tako se izkušnje in stari lovski običaji prenašajo na mlado generacijo.

Predsednica Komisije za izobraževanje pri ZLD Gorenjske Bevkova je v svojem nagovoru poudarila, da so tečajniki postali del družine, ki ima v Sloveniji trdne temelje in dolgo tradicijo,

V komaj nastaja-jočem letu 2021 je naš dolgoletni član in lovski tovariš **Anton Grafoner** praznoval 95 let svojega življenja. Kako čas hitro beži, se zavemo, kako dolgo smo še pred nedavnim praznovali Antonovo 90-letnico.

Tonček ali tudi Tona, kot ga radi kliče, pa nas letos ni mogel prese- neti z vabilom na praznovanje svojega 95. rojstnega dne zaradi omejitve druženja, ki je posledica epidemije covid-19. Vedno je rad dejal: »Saj ne veš, kako dolgo še bomo, jaz pa sem rad med vami.«

Anton se je rodil 18. januarja 1926 na Zg. Ščavnici staršem, ki so v tistih časih služili pri graščaku Hanzonu na Zg. Velki. Njegovo otroštvo je bilo težko, saj so se večkrat selili in po ločitvi staršev je moral kot 12-letni fantič služiti kot pastir pri velikem kmetu pri Sv. Ani. V času vojne vihrse se je leta 1942 preselil k očetu v Maribor, ki ga je dal v uk za čevljarja. Med vojno je moral Nemcem kopati protitankovske jare. Na Kozjanskem je skupaj z drugimi dočkal kapitulacijo Nemcev. Takoj po končani vojni je leta 1946 odšel v Jugoslovansko ljudsko armado. Po služenju vojaškega roka se je zaposlil v Tovarni avtomobilov Maribor (TAM), nato je bil 20 let kurjač v Mariborski mlekarni, nato tudi kurjač na Občini Maribor vse do upokojitve.

Tona je že v svoji mladosti kot mlad pastir spoznaval naravo in živali. V njem sta bila vseskozi prisotno veselje in ljubezen do divjadi. Tako se mu je leta 1974 uresničila dolgoletna želja, ko je bil sprejet v Lovsko družino Jakob kot lovski pripravnik. Pripravnništvo je opravljal z velikim veseljem in leta 1976 opravil lovski izpit. Zelo rad še vedno pomaga pri vseh delovnih akcijah v lovski družini, sodeluje pri izdelovanju in popravilu krmišč za divjad in pri lovskih prežah. Redno sodeluje tudi pri odvzemu divjadi iz lovišča, saj se udeležuje skoraj vseh jesenskih lovov in zagotavlja odstrel smrjadi. V lovski družini je član disciplinske komisije. Bil je tudi usposobljena oseba za pregled divjačine.

Za svoje dolgoletno predano in nesebično delo, ki ga je Anton opravil v dobro narave, divjadi in lovstva, ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge, z redom za lovske zasluge III. stopnje in jubilejnim znakom za 40 let zvestobe lovski organizaciji. Prejel je tudi družinska priznanja.

Dragi Tona, ob tvojem visokem življenjskem jubileju ti lovci iskreno čestitamo in ti želimo še dosti zdravja, dober pogled in da bi se še čim večkrat srečali na praznovanju tvojega rojstnega dne.

LD Jakob – T. Š.

Letos šmarnogorski gozdovi na prehodu v novo leto niso bili deležni sne-

žink, vsekakor pa je na poseben zadnji dan v letu praznoval svoj 80. jubilej naš dolgoletni član Andrej Militarov.

Andrej se je rodil 31. decembra 1940 v Zg. Pirničah pri Medvodah. Otroštvo je preživel v težkih časih druge svetovne vojne pri svojih starših v Pirničah, kjer je obiskoval osnovno šolo in nato gimnazijo v Šentvidu nad Ljubljano. Po končani gimnaziji se je šolal na takratnem Učiteljski v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1960. Vojaški rok je služil v oficirski šoli v Bileči, nato učiteljeval v Medvodah, pozneje pa se je zaposlil na Ministrstvu za notranje zadeve, kjer je leta 1979 diplomiral na Višji pravni šoli.

Živalski svet in narava sta ga že od nekdaj zanimala v podrobnostih, zato veliko svojega časa nameni opazovanju divjadi, njenega življenjskega cikla, njenih navad ter takoj prepozna običajna in neobičajna dogajanja v povezavi z naravo in divjadjo. Kot desetletni fantič je redno spremljal lovce Lovske družine (LD) Šmarna gora na njihovih lovskih pohodih, pred 58 leti pa je postal tudi njihov redni član, ki jim je ostal zvest vse do danes.

Andrej je v naši zeleni bratovščini znan po ustvarjalnosti na področju lovske kulture, saj je s svojimi slikarskimi deli ob sodelovanju z različnimi lovskimi organizacijami veliko prispeval v zakladnico slovenske lovske kulture. Ukvarja se tudi z glasbo, izstopa pa predvsem s svojimi prepoznavnimi slikarskimi deli, ki jih je veliko daroval ter razveselil marsikaterega člana zelene bratovščine. Za vsako njegovo ustvarjalno delo, s katerim krepi pomembno področje lovske kulture, širi prepoznavnost naše lovske družine in utrjuje medsebojne vezi, za kar smo mu izredno hvaležni.

Z razstavami svojih del je popostril razstave različnih lovskih družin ob njihovih praznovanjih in jubilejih po vsej Sloveniji. Za seboj ima več kot sto samostojnih razstav, največ na temo živalskega sveta. Za Lovsko zvezo Slovenije (LZS) je razstavjal na več razstavah v okviru sejma Lov in ribolov, razstavah Kluba Diana, lovskogojitvenih območij Maribora, Notranjske, Gorenjske, Kočevja, na vseslovenskih Srečanjih lovskih pevskih zborov in registov, raznih drugih sejmih na temo lova in ribolova, na mnogih kinoloških prireditvah in Evropskem mitingu muharjev. S svojimi deli je obogatil tudi reviji Lovec in Vode. Postal je sponzor Zelenega sklada LZS. Militarov je s svojimi deli opremil tudi zloženke lovskih družin ob njihovih praznovanjih in portretiral nekaj vidnih predstavnikov LZS in Zveze lovskih družin (ZLD) Ljubljana. Naš ustvarjalni lovec Andrej je tudi avtor družinskega prapora LD Šmarna gora. Bil je tudi režiser in scenarist ob 40., 50., 60. in 70. obletnici praznovanja naše lovske družine.

V šmarnogorski družini je vse od svojega začetka opravljal različne funkcije. Bil je član upravnega odbora (1963–1968, 1980–1984, 1997–1999), predsednik disciplinske komisije (1980–1984), član častnega razsodišča Zveze lovskih družin Ljubljana (1982–1985), član družinske disciplinske komisije (1988–1990) in predsednik nadzornega odbora naše lovske družine (1994–1997). Leta 1992 je opravil izpit za usposobljeno osebo za pregled uplenjene divjadi.

Za njegovo nesebično in požrtvovalno delo v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom za lovske zasluge

III. stopnje ter jubilejnim znakom za 50 let članstva v lovski organizaciji. Prejel je tudi plaketo za lovske kulture I. stopnje (zlati). Ob jubilejnih obletnicah LD Šmarna gora je prejel vsa družinska priznanja.

Šmarnogorski lovci našemu jubilaru in nosilcu srebrnega znaka osamosvojitve Republike Slovenije – združenja Sever iskreno čestitamo. Želimo mu še veliko obhodov v lovišču in neposrednih stikov z naravo, ki mu bo nudila nove čudovite podobe za njegovo nadaljnje ustvarjanje. Naj mu zdravje omogoča še veliko ur s slikarskim čopičem in daljnogledom v rokah, naj ohranja trden korak na lovskih obhodih s prijatelji zelene bratovščine.

LD Šmarna gora – B. F.

Narisi: Milan Samar

V TEM MESECU PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ*

95 let

Janko Petrovič, LD Pobrežje - Miklavž

90 let

Marijan Kastelic, LD Šenčur

85 let

Vladimir Cetin, LD Slavnik - Materija
Leander Habjan, LD Toško Čelo
Oton Hribernik, LD Škofja Loka
Celestin Markič, LD Grgar
Jožef Piliš,
LD Kajuh Šmartno v Rožni dolini
Marijan Pleskovič, LD Orehovica
Aleksa Protič, LD Grosuplje
Teodor Šircelj, LD Trnovo
Alojz Štekar, LD Sabotin
Janez Tavčar, LD Poljane
Josip Vidervol, LD Predgrad

80 let

Albin Bizalj, LD Podbrdo
Boris Dirjec, LD Trnovo
Mirko Domjan, LD Radenci
Viktorija Gorjanc, LD Pivka
Jožef Grah, LD Golavabuka
Jože Grmovšek, LD Globoko
Jožefa Grubelnik, LD Orlica
Stane Ivanšek, LD Jurklošter
Matija Mazovec, LD Novo mesto
Ivan Ostrožnik, LD Šentlambert
Albin Pehant, LD Hoče
Blaž Pfajfar, LD Selca
Marjan Rak, LD Kamnik
Maksimiljan Simetinger,
LD Pogorevc
Miro Slabajna, LD Komenda
Franc Svet, LD Prebold
Jožef Vauda, LD Destričnik
Albin Vihtelič, LD Javornik
Franc Vrščaj, LD Taborska jama

75 let

Alojz Bahor, LD Dragatuš
Marko Bojc, LD Brezovica
Franc Bončina, LD Jelenk
Franc Cirar, LD Šentlambert
Dušan Čubej, LD Grgar
Jože Dolenc, LD Poljskava
Zvezdan Fortuna, LD Dekani
Franc Fancelj,
LD Struge na Dolenjskem
Zdravko Gregl, LD Bizeljso
Janez Hauptman, LD Kresnice
Vinko Hrvatini, LD Zemon

Petar Huis, LD Mokrice
Mirko Jelen, LD Rečica pri Laškem
Jožef Jerič, LD Bistrica ob Sotli
Anton Andrej Jerman, LD Storžič
Štefan Kastelic, LD Kočevje
Božidar Kobe, LD Gradac
Maksimiljan Kramljak, LD Podgorje
Franc Langerholc, LD Križna gora
Jože Luzar, LD Padež
Janez Medle, LD Trdinov vrh
Matija Mlinarič, LD Zabukovje
Franc Nagode, LD Vrhnika
Radko Pičulin, LD Kanal
Bojan Roš, LD Tolmin
Aljož Sešlar, LD Mlinše
Valentin Smrkolj, LD Kresnice
Mirko Škoda, LD Kočevje
Vladimir Vučko,
LD Križevci pri Ljutomeru
Jože Ml. Zupan, LD Podsreda

70 let

Jožef Ahej, LD Puščava
Pavel Baloh, LD Tušinj
Ivan Banič, LD Krekove
Mirko Confidenti, LD Rakitna
Blaž Čelik, LD Bohinjska Bistrica
Andrej Debeljak, LD Kočevje
Jožef Fridauer, LD Ptuj
Bogdan Godnič, LD Kresnice
Edvard Jamšek, LD Vipava
Ivan Kelhar, LD Bizeljsko
Martin Klavs,
LD Studenec - Veliki Trn
Ciril Kolar, LD Gornji Grad
Feliks Kralj, LD Lendava
Jože Lazar, LD Radeče
Jože Majc, LD Radovci
Marko Makarovič, LD Ig
Milan Morec, LD Rankovci
Franc Piletič, LD Šentjernej
Jožef Podobnik, LD Tolmin
Ludvik Schweiger, LD Brezovica
Ivan Sevnčnikar, LD Muta
Stojan Smrdel, LD Gradišče Košana
Jožef Stritar, LD Dol pri Hrastniku
Vojtek Šenveter, LD Rače
Vital Šuligoj, LD Dobrova
Anton Šuštarčič, LD Gradac
Franc Ulbi, LD Bukovje - Otiški Vrh
Stanislav Užmah,
LD Bohor - Planina
Franc Veber, LD Bled
Ivan Zaplotnik, LD Janžev Vrh
Branko Zupan, LD Ivančna Gorica

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

*Po podatkih iz lovskega informacijskega sistema *Lisjak*

Lepo dejanje LD Rankovci

V družini Flisar v Sodišincih v Občini Tišina živi deklica Nika Flisar, ki je 12-letna učenka Osnovne šole Tišina in boleha za cerebralno paralizo četrte stopnje ter vseskozi potrebuje intenzivne terapije. Oče in mama skrbita za svojo hčerko, ki tedensko potrebuje kar nekaj intenzivnih terapij. Pridna in marljiva učenka potrebuje posebne terapije, ki so za družino velik finančni zalogaj.

Lovci Lovske družine (LD) Rankovci so se odločili za humano dejanje, da bodo Niki po svojih močeh pomagali. Pri lovskem domu so namreč prostovoljno zbirali odpadni papir in zamaške, da bi vsaj malo olajšali in razbremenili družino pri stroških terapij, kajti pri družini Flisar vsak evro pride prav. Terapije jih stanejo okoli 120 evrov na teden, saj jih za Niko plačujejo iz družinskega proračuna.

V nedeljo, 21. junija 2020, je pri lovskem domu o pomenu dobrodelne akcije zbiranja odpadnega papirja in zamaškov spregovoril starešina Slavko Gomboc, ki je povedal, da so lovci začutili potrebo pomagati Niki in kako so to storili. Ob tej priložnosti je

Foto: Bojan Žerdin

Lovci LD Rankovci so se odločili, da bodo pomagali Niki Flisar iz Sodišincev, ki boleha za cerebralno paralizo četrte stopnje in vseskozi potrebuje intenzivne terapije.

Foto: Bojan Žerdin

Vse zbrane lovce in družino Flisar je nagovoril starešina Slavko Gomboc.

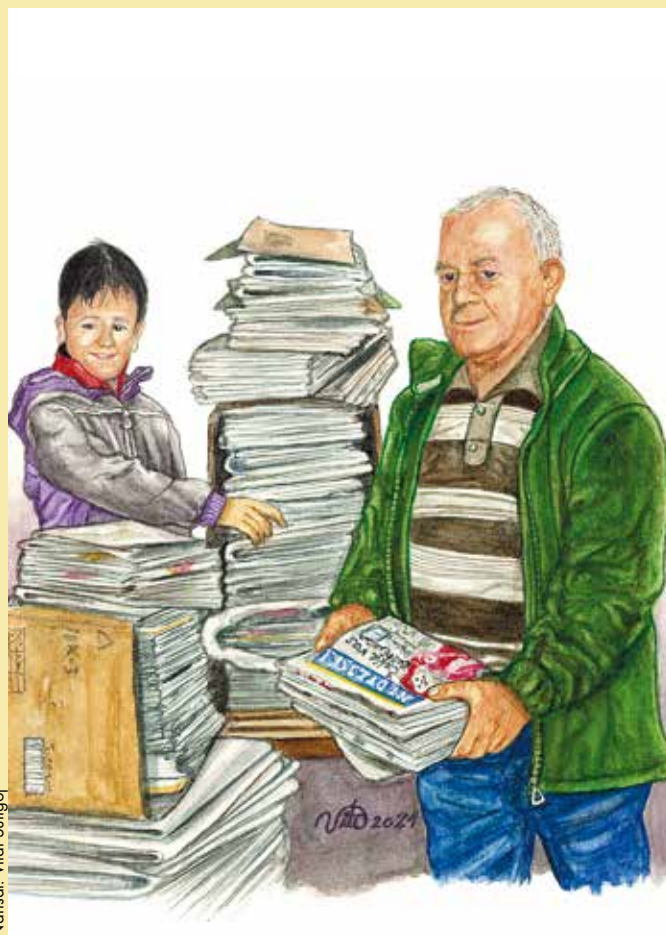
starešina Nika v spomin podaril priložnostno spominsko darilo z lovsko tematiko. V darilu je bila lovška majica, lovski anorak, lovška literatura, bilten LD Rankovci in knjižica o živalih.

Prav gotovo je Nika spoznala dobro stran lovcev, s pomočjo lovskega gradiva pa se bo še bolj poglobila v delo lovcev in narave ter spoznala pristoživeče živali v naravi, za katere skrbijo lovci. V

akcijo se je vključila tudi Zveza lovskih družin Prekmurje, predvsem posamezne lovske družine, ki so po svojih močeh prispevale star odpadni papir in zamaške, ki ga bodo prodali in izkupiček namenili Nikinim terapijam.

Dogodka se je udeležila celotna Nikina družina, ki se je ob tej priložnosti lovcem zahvalila za lepo in humano dejanje.

Bojan Žerdin

Nariseal: Vital Šuligoj

PLANINSKI ZAJEC (*Lepus timidus*)

PREVERI SVOJE ZNANJE.

Planinski zajec je nekoliko manjši od poljskega.

- a) Res je.
- b) Ni res.

Kako planinski zajec spreminja barvo?

- a) Poleti je bele barve, samo konice uhljev so črne, medtem ko je pozimi rjavkaste barve.
- b) Pozimi je bele barve, samo konice uhljev so črne, medtem ko je poleti rjavkaste barve.

Zakaj ima planinski zajec močne kremplje?

- a) Pozimi mu omogočajo čim lažje gibanje po snežni odeji (kot s krpljami).
- b) Da si lažje očisti zobe.

S čim se hrani planinski zajec?

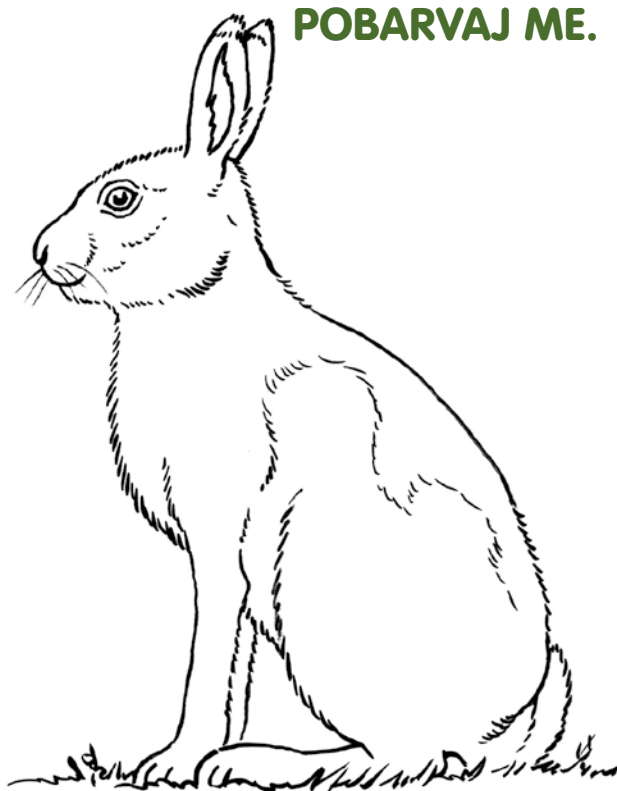
- a) Ker živi v planinah, je izključno iglice.
- b) Večinoma se hrani s travami, poleg tega pa tudi z zelišči, plodovi, poganjki, lubjem, mahovi, lišaji in pozimi z iglicami.

Kateri so naravni sovražniki planinskega zajca?

- a) Planinski zajec živi tako visoko v planinah, da praktično ni v stiku z drugimi živalmi.
- b) Planinski orel in druge ujede, velika uharica, lisica, kuna belica.

Pravilni odgovori: a, b, a, b, a, b, b

POBARVAJ ME.

SPOZNAJ ME.

LOV NA ČRKE IN ŠTEVILKE

Narisač: Martin Fujan

Črke z oštevilčenih polj prenesite na spodnje številke.
Tu boste prebrali končno rešitev križanke.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

LITERARNO IME ZA KNJIŽEVNIKA		SREDNJE- EVROPSKO GORSTVO	ZVEZNA DRŽAVA V INDIJI	TRDA IN TEŽKA KOVINA (Co)	ČRKI MED Z IN T V ABECEDI	ANTIČNO IME OTOKA VISA	MADŽARSKI SLIKAR (ISTVAN)	MUZA PETJJA V GRŠKEM MITU
DROBEN SREDO- ZEMSKI SADEŽ							9	
FRANČ. ZALOŽBA LEKSI- KONOV								
OTOK V JADRANU				5	POSODA ZA VINO			
TIP CITROENA					LUKA V IZRAELU DEL DREVESA			
SREDNJE- VEŠKI NORDUSKI PEVEC						RAZISKO- VALNI POLICIST	OKUSNA MORSKA RIBA	POKRAJINA V SEVERNI KOREJI (IZ: KANA)
KAZALNI ZAJMEK		4	ŠPORTNA PRIREDITEV HIDROELEK- TRARNA					
NAJVIŠJA TOČKA VRSTA PIVA					ZUTINA ZA ZVONOVE			3
OSEBA ISTIH LET	SKUPINA VOJAKOV	KONEC MATEMA- TIČNE OPERACIJE	NEPO- MEMBEN IGRALEC	JOŽE TUJE Ž. IME (GLASBENA KOMEDIJA)		ANTIČNO GLASBILO GRADIVO, MATERIAL	8	
PRISPEVEK OB VPISU					MESTO V RUSJI OBLOGA TAL			
PREHOD KOVINE V TEKOČE STANJE	10					IVO KRPAČ KANADSKA PEVKA (CELINE)		AM. FILMSKI IGRALEC (WILLIAM)
EDEN OD ARBITROV NA NOGO- METNI TEKMI				1				
MEJNI PREHOD Z AVSTRILJO			6	NEMŠKO: ON	PODE- ŽELSKO NASELJE	GLASBENA FIGURA	7	
PRENO- ČEVANJE					VULKANSKA KAMNINA TONE OBLAK			
SLIKO- VITOST		2						
SMET- NJAKI				DEL LONDONA			GREGA TOZON	SESTAVIL JOŽE PETELIN

Sudoku (japonsko 数独: sūdoku) je logična ugananka, katere cilj je zapolniti kvadratno mrežo, po navadi velikosti 9×9 , s števíli od 1 do 9. Vsako število se lahko pojavi točno enkrat v vsakem stolpcu, vsaki vrstici in vsakem manjšem kvadratu, velikosti 3×3 . V mreži so nekatere številke že vpisane. Za rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

6 8 1 4 2 5 9
1 2 5 8 7 9 4 6 3
4 9 5 2 6 1 8 7 3
6 1 7 9 8 4 5 2 3
5 8 2 6 5 1 9 7 4
9 5 4 7 1 3 6 8 2
8 7 6 4 1 5 9 2 3
2 4 1 3 9 8 7 6 5
5 9 3 2 6 7 8 9 1

rešitev uganke je potreben logičen razmislek in malo potrpežljivosti, pri težjih pa tudi nekoliko kombinatorike oziroma poskušanja in vračanja.

1		8	7		2		6	
	9		8					2
2				1			7	
					7			6
4	7			5			8	3
3			4					
	8					6		4
		4			8		2	
	5		3		1	8		

Rešitev križanke:

L O H O S E L N V X
L S O N A I R V R L S U T I
L I T O I R A E L I C O N
V T O I R L E L V R L S
K I N D O S I K S N V R L S
K I A E L I T A T Z V R
K S W O L V N I N S I P V
V R I T E E P
N O R B H R A
V M K E L V L
K D T V S
V K V V S I A
D O S B I T O
E S S U O R V T
V I C A K O M S

Nikoli več ne bo tako, kot je bilo nekoč

Zadnje čase pogrešam lovske zgodbe, pomembnejše dogodke in prireditve, ki bi se morale dogajati v lovskih družinah, pa je zaradi korone tega vedno manj. Odločil sem se, da po dolgem času spet napišem kaj za našo priljubljeno revijo *Lovec*. Poleg srnjakov na fotografiji, z zanimivo obliko rogovja, bom nekaj vrstic namenil razmišljanja o lovu v sedanjem času.

Lovim v celotnem lovišču naše **Lovske družine (LD) Orlica - Vuhred**, ki obsega približno 3.500 ha lovne površine. Skoraj vsi uplenjeni srnjaki so iz Sv. Antona na Pohorju, kjer je tudi odvzem preostale divjadi iz tega revirja največji. V lovišču živi skoraj vsa divjad. Od parkljarjev je najštevilčnejša srnjad, sledijo gams, jelenjad in občasno se pojavlja tudi divji prašič.

V lovske vrste sem se včlanil daljnjega leta 1974, lovski izpit sem opravljal pri **Lovski zvezi Maribor**. Takrat smo lovski izpit opravljali ustno in vse predmete naenkrat in potrebno je bilo precej znanja, da si ga uspešno opravi. Nikoli ne bom pozabil besed predavatelja **Marjana Krajnc**a na temo gojitve divjadi, zatiranje roparic ter lovske šege in navade, da je zanj od načina lova, ki jih ni malo, najlepši zalaz. Zapiske iz predavanj imam še vedno skrbno

shranjene. Sam sem v mladosti najraje lovil na tak način, še sedaj je tako, ker mi je všeč, da mora lovec pokazati vso svojo spretnost in iznajdljivost in če mu je na

kov. Uplenitev na razdaljo 100 m je bila kar velika, saj smo v glavnem streljali »na muho«. Prvi strelni daljnogled sem »prešvercal« iz Avstrije, ker so bile takrat

ma gledanji **Zavoda za gozdove Slovenije** na lovstvo v sedanjem času. Včasih se je pravilnost oziroma nepravilnost odstrela (sedaj odvzema) označevala z zeleno oziroma rdečo piko. Vsa načrtovanja so bila v rokah lovskih družin. Dovoljena so bila odstopanja od načrta odvzema. Če odvzem ni bil opravljen v začrtanih smernicah, lovska družina ni kazensko odgovarjala. Načrtovanje bi ponovno moralo preiti v lovske družine.

Odvzem srn in mladičev obeh spolov je vsaj po mojem prepričanju prevelik. Ker se zelo rad udeležujem bazenskih lovskih razstav na svojem območju, sem opazil, da so nekatere lovske družine poročale o težavah pri uresničevanju odvzema. Ne razumem tudi tistih lovcev, ki nimajo nobenega spoštovanja do lovskih trofej, da bi jih pritrdili na podložno deščico in obesili na zid. Pri meni se je v 45-letnem lovskem udeleževanju nabralo kar precej lovskih trofej in med njimi se je našel tudi prostor za gumbarje.

Velikokrat ponoči, ko ne morem spati, opazujem trofeje na hodniku svojega stanovanja in obujam spomine na lov. Vsaka ima svojo zgodbo in še kako je res, da lovska trofeja živi, dokler živi lovec. Koliko mojih lovskih tovarišev je že odšlo v večna lovišča, med njimi oče **Dušan** in dolgoletni starešina LD Orlica - Vuhred **Maks Hudernik - Tati**, saj sem se ravno od njiju naučil pravičnega in poštenega lova. Premalo je spoštovanja do sta-

Foto: Bogdan Kovač - Donč

Srnjaki z zanimivo obliko rogovja, uplenjeni v letih 1981 do 2012.

koncu naklonjena še **Diana**, so to najlepši trenutki lova.

Na lov gledam drugače kot generacija mlajših lovcev. Pri uplenitvi srnjaka sem se vedno ravnal po načelu, naj bo star, če je le mogoče, ne glede na moč in obliko rogovja, kot drugo naj bo srnjak z zanimivim rogovjem in šele nazadnje je uplenitev trofejno zrelega srnjaka.

V mojih časih se nismo odločali za uplenitev določene vrste divjadi na večje razdalje zaradi pomanjkanja optičnih pripomoč-

trgovine s pripomočki za lov slabo založene. Kljub raznim tehničnim pripomočkom, ki jih je dandanes v izobilju za pomoč pri lovu, je lovec še vedno tisti, ki se bo odločil za ukrivitev prsta na petelinu in tega se morajo še kako zavedati predvsem mlajši lovci. Še vedno uspešno lovim s svojo češko bokarico, ki mi še vedno dobro služi, zamenjal sem le strelni daljnogled.

Več kot 20 let sem bil član komisije za kategorizacijo trofej, zato se v nobenem primeru ne morem strinjati s stališči oziro-

rejših lovcev. Vse, kar je lepega zapisanega v prošnjah za sprejem v lovske vrste, se velikokrat prehitro pozabi.

Ker kot mlad lovec še nisem imel svoje puške, sem prvega sr-

njaka – gumbarja uplenil z očeto petelinko, kalibra 6,5 x 58 R/16, izdelano v Kranju. Nikoli nisem razmišljal, da bom lastnik te čudovite puške, ki mi je drag spomin na očeta. Tako kot se hit-

ro spreminja naš planet, se prav tako tudi lovstvo in nikoli več ne bo tako, kot je bilo nekoč. Od sinov noben ni lovec, to je njuna odločitev, sta pa bila prisotna pri uplenitvi kar nekaj divjadi. Vem,

da se vsi ne boste strinjali z mojim razmišljanjem, ker izviram iz starejših generacije lovcev, ki smo na lov gledali drugače.

Pa dober pogled.

Bogdan Kovač - Danč

Zahvala veliki lovski legendi Ignacu Senekoviču

Vodstvo **Lovske družine (LD) Dobrava** v Slovenskih goricah je 5. julija 2020 po lovskem posvetu pripravilo še priložnostni sprejem za dolgoletnega požrtvovalnega in predanega člana zelene bratovščine **Ignaca Senekoviča** ob njegovi 80-letnici. Zahvalili so se mu za velikanski trud in vsestransko delovanje v korist in za dobro divjadi v osrednjih Slovenskih goricah, kar je bila vedno njegova velika vrlina.

Senekovič se je zeleni bratovščini pridružil v 60-tih letih minulega stoletja, ko je skupaj s takratnimi lovskimi tovariši opravil pionirsko delo v zgodovini LD Dobrava. Bil je med najbolj zavzetimi člani, ko so med letoma 1972 in 1974 gradili nov lovski dom. Opravil je skoraj 600

Foto: Arhiv LD Dobrava

Praporščak Ignac Senekovič sprejema nov prapor LD Dobrava.

prostovoljnih delovnih ur ter v poznejših letih pomagal graditi še gospodarski objekt ob domu in novo sodobno strelišče za glinaste golobe. Prijel je za vsako delo in bil zgled resnično lovstvu predanega člana. Od vsega začetka članstva v lovski organizaciji se

veseli naše stanovske revije *Lovec*, ki jo vedno prebere od prve do zadnje strani.

Predvsem pa je bil Senekovič vzor mladim lovcem in njihov uspešen mentor, saj je vedno zagovarjal lovsko pravičnost in iskreno lovsko tovarištvo. Sodeloval je pri

usposabljanju in vzgoji številnih generacij mladih lovcev, ki še vedno cenijo njegove izkušnje in bogato praktično znanje. Najraje pa je vendarle zahajal v lovišče ter tam poleti in pozimi skrbel ter pomagal divjadi. Kot velik praktik se je izkazal tudi pri urejanju in izgradnji lovskih naprav, predvsem krmišč za divjad, solnic in visokih prež. Kljub letom in slabšemu zdravju še vedno rad pride med lovske tovariše, ki so njegove družbe zelo veseli. Je namreč še zadnja velika legenda tega lovskega kolektiva in tudi zato toliko bolj cenjen in spoštovan.

Velik ugled si je z lovsko pravičnim delovanjem ustvaril tudi med domačini, s katerimi je vedno našel skupni jezik. Dolga leta je bil praporščak LD Dobrava in je leta 2014 tudi pomagal razviti nov družinski prapor. Pozneje ga je predal v varstvo mlajšemu praporščaku **Branku Kavčiču**.

Marjan Toš

Lovske legende ne smejo v pozabo

Včasih se ob mojih sicer vse redkejših sprehodih v lovišču rad spomnim lovskih tovarišev, s katerimi smo pred davnimi leti orali ledino in gradili uspešno zgodbo **Lovske družine (LD) Gaberk Divača**. Ni jih bilo malo, vseh se rad spominjam. Enega med njimi pa še posebno: svojega dragega prijatelja in iskrenega tovariša ter lovskega sopotnika **Ivana Maverja**, ki je odšel v večna lovišča leta 2019. Verjamem, da nisem edini, ki rad obuja spomine nanj, saj je v našem lovskem kolektivu zapustil globoke in trajne sledi. Predvsem pa je bil neverjetno iskren lovski tovariš, s katerim smo se vsi radi družili in prijateljevali. Spominjam se, da je naš Ivan zelo rad opozarjal ravno na ta vidik lovskega udejstvovanja: *»Bodimo prijatelji in tovariši, v dobrem in slabem, saj smo vsi del zelene bratovščine.«*

Rodil se je v letu 1942, ko je na Primorskem divjala druga svetovna vojna. Kmečka starša, zavedna Slovenca, sta svoje otroke vzgajala v slovenskem duhu odporništva do okupatorjev. Ivan je bil dovolj star, da se mu je to obdobje za

Foto: Osebnih arhiv Draga Božaca

Ivan Maver

vedno vtisnilo v spomin in izoblikovalo njegovo narodnostno zavest, ki jo je vedno jasno izražal. *»Nismo klonili, uprli smo se fašistom in končno doživeli svobodo. Primorska je takrat odločno vstala, kot otrok sem to doživel in ponosen sem, da sem Primorec,«* je poudarjal tudi leta 1991, ko je aktivno sodeloval v vojni za Slovenijo.

Lovsko družbo je imel rad in je zato v lovski družini prijel za vsako delo. Ko tako bežno obujam spomine na leta, ki sva jih preživela skupaj, ne morem mimo njegove vsakdanje vedrine. Nič mu ni bilo pretežko. Zelo rad je pre-

peval. *»Kdor poje, zlo ne misli,«* mi je včasih dejal ves prešeren in radoživ. Lov mu je pomenil veliko, to je bil del njegovega sveta, umirjanja in doživljanja narave. O tem ni govoril na glas, ker je bilo njegovo doživljanje lova iskreno, globoko in očitno intimno. Najbrž ne naključno, saj je imel kot mlad lovec nekaj vrhunskih lovskih učiteljev, ki so bili namazani z vsemi »žavbami«. Rad je omenjal **Jožeta Bana** in **Ivana Polesa**, ki sta ga popeljala do najglobljih skrivnosti lova. Odlično se je znašel v naravi, neverjetno dobro je poznal divji svet živali in ga obravnaval kot del vesoljnega stvarstva. Predvsem pa je zagovarjal lovsko pravičen in pošten lov. Zato je znal dvigniti glas in se postaviti v bran lovskim idealom, ko so nekateri pozabljali nanje. Takšnih nam danes manjka, lovcev, ki bi se tako kot naš Ivan znali zlit z naravo in neopazno stopati po s kamni posejani skopi kraški travnati gmajni. Bil je uspešen lovec, pa vendar ni bil ljubitelj trofeje, zato so tudi stene njegove lovske izbe sorazmerno prazne. Temu primerno je mlajše lovce vzgajal v duhu lovske pravičnosti in »netrofejizma«, kar je dandanes žal vse redkejša vrlina. *»Lov brez dobrega lovskega psa ni privla-*

čen, je kot torta brez jagod,« smo pogosto slišali govoriti Ivana. Bil je namreč ljubitelj lovskih psov in vodilni kinolog v naši lovski družini, na katerega smo se vedno obračali z vprašanji, povezanimi z lovskimi psi.

Z Ivanom sem sodeloval tudi kot poveljujoči častnik slovenske **Teritorialne obrambe (TO)**. Nanj sem se lahko zanesel in zato ne smem mimo njegovega prispevka v času osamosvajanja Slovenije. Bil je prvovrsten strokovnjak za orožje, odličen strelec in še boljši orožar. Ponujeno plačilo za opravljeno delo je vedno zavrnil, rekoč: *»To je za našo vojsko!«* V letu 1990, ko je začela nekdanja Jugoslavija pokati po šivih in je prek države zavel hladen veter vojaškega spopada, sta TO in **Milica** potrebovali ljudi, kakršen je bil Ivan – pokončne in ponosne rodoljube. Hrabro se je odzval pozivu in na svoji kmetiji v Lokvi skrival orožje Milice ter opremo in dokumentacijo TO do začetka vojne v letu 1991. Prodor sovražnih tankov 26. junija 1991 na mejo z Italijo je dočakal v svoji rojstni vasi Lokvi. Ivan se je v okviru TO Občine Sežana prostovoljno vključil v organizirano opazovalno službo, ki je lovce v lovskih

družinah na Sežanskem združila v akciji **OKO. Veterani vojne za Slovenijo** in člani **Manevrske strukture narodne zaščite** smo mu za njegovo nesebično sodelovanje v osamosvojitveni vojni izredno hvaležni.

Tak je bil naš lovski prijatelj in tovariš Ivan, svojevrstna lovška legenda, ki ne bo pozabljena. In za konec – Ivan je rad prebiral *Lovca*, velikokrat je v lovski družbi predebatiral kakšen zanimiv sestavek, ki ga je pritegnil s svojo

vsebino. Zaupal in prisegal je na znanje, ki ga je bilo po njegovih besedah v praksi vedno premalo, zato mu je naša strokovna revija v tem prepričanju veliko pomenila. Vsem, ki smo bili njegovi sopotniki, njegova podoba ostaja

v trajnem spominu in samo želimo si lahko, da bi bilo med nami še veliko takih lovskih prijateljev in tovarišev.

Za LD Gaberk Divača:

Drago Božac

Tiho spominjanje brez udeležencev

Letos obeležujemo 75 let od osvoboditve in konca druge svetovne vojne. Okupatorska nemška vojska je kapitulirala pred slovenskimi partizani. V Topolšici je kapitulacijo podpisal general **Alexsander Löhr**, kar je pomenilo konec druge svetovne vojne na naših tleh. S tem dejanjem je partizanska vojska dala svoj velik prispevek k zmagi zavezniških sil.

Vsako prvo nedeljo v juliju se pri spominskem obeležju padlim partizanom **Štefanu Dovniku**, **Avgustu Dvoršaku** in **Simonu Janžiču** na Planini pod Šumikom že 41 let srečajo člani **Lovske družine (LD) Oplotnica** in **LD Slovenska Bistrica** s svojci padlih

Foto: Ladislav Steinbacher

Spominsko obeležje padlim partizanom Štefanu Dovniku, Avgustu Dvoršaku in Simonu Janžiču

partizanov in domačini z okoliških kmetij, ki so med narodnoosvobodilno borbo pomagali uporniškemu gibanju na Pohorju. Letos pa je prireditev zaradi koronavirusa minila brez udeležencev.

Med lovci je še partizan **Ludvik Brence** iz LD Oplotnica. Zapisati velja, da je idejo za to obeležje dal lovec **Ivan Brinovec**, sovaščan padlih partizanov, s katerimi je preživel del mladosti. Zahvala velja tudi kmetu **Jerneju Juhartu**, ki je dovolil postavitev obeležja na svoji zemlji.

V minulih letih so udeleženci srečanja imeli privilegij, da je mednje prihajal partizan in lovec **Rudi Brilej** iz Radeč, ki je bil borec Šerčerjeve brigade in je v živo pripovedoval o življenju v partizanih in o tem dogodku.

Ladislav Steinbacher

Reševanje jazbeca

Že večkrat je bilo opisano, kakšna past so za prostoživeče živali žice ali mreže električnih pastirjev.

Svojevrsten primer se je zgodil tudi v **Lovski družini Vurmat** pri Sv. Duhu na Ostrem Vrhu, ki deluje na območju Kozjaka, tik ob slovensko-avstrijski meji. Lovišče je precej redko naseljeno, nadmorska višina pa se dviga tja do 900 metrov.

V nedeljo, 17. maja 2020, so se na eni od kmetij, po domače Haričevo, na popoldanskem obisku oglasili sorodniki iz doline. Razposajeni otroci so izkoristili svobodo in se podali na raziskovanje bližnjih travnikov in pašnikov. Ni trajalo dolgo, ko so se vrnili in hiteli razlagati, da so videli žival, verjetno jazbeca, ki pa ni mogel pobegniti. V družbi odraslih so bili tudi lovci in se takoj odzvali. Mlada lovca **Simon Maček** in **Marko Gonza** sta se odpravila na ogled in ugotovila, da se je jazbec ujel v vrvico električnega pastirja. Pašnik takrat ni bil v uporabi, vrvica pa je ležala na tleh v travi. Naključje je hotelo, da se je žival, ki je bila na nočnem obhodu, z zadnjo levo nogo zapletla in dobesedno zavezala z vrvico, tako da se ni mogla več rešiti. Zemlja v jazbečevem dosegu je bila razkopana, krog gibanja pa se je manjšal, ker se je vrv navijala okrog grma.

Foto: Simon Maček

Naključje je hotelo, da se je žival, ki je bila na nočnem obhodu, z zadnjo levo nogo zapletla in dobesedno zavezala z vrvico, tako da se ni mogla več rešiti. Zemlja v jazbečevem dosegu je bila razkopana, krog gibanja pa se je manjšal, ker se je vrv navijala okrog grma.

bila razkopana, krog gibanja pa se je manjšal, ker se je vrv navijala okrog grma. Hitro sta se vrnila po ustrezne pripomočke, škarje in se lotila reševanja. Jazbec je bil nemiren in lahko bi ju obgrizel. Uspelo jima je prerezati vrvico

in ga osvoboditi. Ko je jazbec ugotovil, da je svoboden, jo je počasi mahnil po hribu navzdol, se po nekaj metrih ustavil, pogledal nazaj in nadaljeval pot v bližnji gozd.

V lovišču naše lovske družine

smo že uplenili jelena, ki je imel na rogovju navito žico, prav tako srnjaka, vidimo pa, da enaka usoda lahko doleti tudi malega jazbeca, ki se brez človekove pomoči ne bi mogel rešiti.

Rudi Maček, LD Vurmat

Skrb za živali v LD Bakovci - Lipovci

Člani Lovski družine (LD) Bakovci - Lipovci so se odločili, da bodo v skrbi za manj živalskih žrtev na cestah, tudi za manj smrti divjadi, namestili modre svetlobne odsevnike na cestnih smernikih na cesti Bakovci-Dokležovje.

Za namestitev sta poskrbela člana **Jože Kuhar** iz Bakovcev in **Darko Kreft** iz Dokležovja v petek, 15. maja 2020. Število povozene divjadi se namreč zaradi odsevnikov lahko zmanjša tudi za polovico, kot pravijo lovci, pri čemer pa to ni dober podatek le za divjad. Vozniki, ki preprečijo trk s prostoživečo živaljo, se tudi izognejo materialni škodi, ki je lahko zelo velika.

V odsevnikih so vgrajene svetlobne odbojne celice, ki v trenutku, ko jih osvetlijo avtomobilске luči, odbijejo svetlobo v stran od ceste. Tako nastane navidezna svetlobna prepreka, ki izgine, ko se avtomobil odpelje mimo. Tako so živali bolj varne, posledično pa tudi vozniki jeklenih konjičkov.

V naravi se živali prilagajajo

Foto: Bojan Žerdin

Od leve: odsevnike sta namestila člana **Darko Kreft** iz Dokležovja in **Jože Kuhar** iz Bakovcev.

razmeram v okolju in se ravna po nagonu. Zato naj bo vsak voznik, ki sede za volan avtomobila, previden,

kajti žival lahko nenadoma skoči na cesto. V LD Bakovci - Lipovci pozivajo voznike, naj vozijo odgo-

vorno v skrbi za svoje življenje in za življenje živali, ki prečkajo ceste.

Bojan Žerdin

OGLASNO SPOROČILO
NAROČNIK:
Optics-Trade, d. o. o.
www.optics-trade.eu

Predstavljamo: Daljnogledi GPO Passion ED

Daljnogled uvrščamo med pomembnejše lovске pripomočke, saj med drugim omogoča, da ocenimo, ali je žival primerna za uplenitev ali ne. Veliko lovcev se ob prvem ali drugem nakupu daljnogleda ne odloči za napravo prestižne evropske znamke, pač pa za nekaj cenejšega z dobrim razmerjem med kakovostjo in ceno. Ob zdajšnji poplavi cenovno dostopnih daljnogledov na trgu je dober nakup težavno opravilo, zato vam svetujemo, da se pred nakupom posvetujete s strokovnjakom. Pri Optics Trade smo naredili primerjavo daljnogledov iz raznih serij in ugotovili nekaj zanimivih spoznanj, s katerimi želimo olajšati nakupne odločitve naših strank. V cenovnem razredu pod 500 evrov so nas navdušili daljnogledi GPO Passion ED.

Podjetje GPO (German Precision Optics) je na trgu le nekaj let, vendar ljudje, ki ga vodijo, še zdaleč niso začetniki, saj so

Foto: Optics-Trade, d. o. o.

Daljnogled GPO Passion ED

poprej delali pri drugih priznanih evropskih podjetjih, ki proizvajajo optiko. Zato dobro poznajo zahteve trga, vedo pa tudi, kako konkurirati drugim znamkam. V zadnjih dveh letih je ob preizkusu njihove optike mnogo ljudi, ki so bili sprva nekoliko zadržani ob omembi nove znamke, prepoznalo njihov potencial in se odločilo za nakup, kar še dodatno dokazuje njihovo kakovost.

Ko kupujemo daljnogled za okoli 500 evrov, je skoraj nemogoče pričakovati magnezijevo ohišje, saj ga praviloma najde-

mo le pri dražjih daljnogledih prestižnih znamk. Serija GPO Passion ED dokazuje nasprotno. Vsi daljnogledi te serije se ponašajo z magnezijevim ohišjem, ki je na določenih delih gumirano za dodatno zaščito in boljši oprijem. Dobro je poskrbljeno za sleherni podrobnost na ohišju, črna barva pa poskrbi za brezčasnost in izjemno eleganten videz. Tudi okularji daljnogledov serije Passion ED vas ne bodo pustili ravnodušnih, saj so kakovostno narejeni in preprosti za uporabo, tudi če nosite očala. Na voljo so

štirje modeli: 8 x 32, 10 x 32, 8 x 42 in 10 x 42, vsak izmed njih je v štirih barvnih kombinacijah. Za lovsko uporabo priporočamo predvsem zadnja dva (z izjemo gorskega lova, kjer navdušita tudi prva dva). Cena je od 380 do 450 evrov, odvisno od modela.

Čeprav sta izdelava in zunanost pomembni, ko govorimo o daljnogledih, je najpomembnejša lastnost kakovost optike. Tudi na tem področju serija Passion ED ne razočara – centralna in robna ostrina sta odlični, če pomislimo, da so ti daljnogledi na voljo po ceni manj kot 500 evrov. Daljnogled navduši tudi z vidnim poljem, živimi barvami in dobrim kontrastom. Notranost je polnjena s suhim dušikom za preprečevanje rosenja ob nizkih temperaturah.

Pri podjetju GPO se zavedajo, kaj pomeni dobro razmerje med kakovostjo in ceno. Le redki daljnogledi s podobno ceno lahko omenjeni seriji konkurirajo iz mehanskega in optičnega vidika. To pa še ni vse – ob nakupu prejmete desetletno jamstvo, kar je v tem cenovnem razredu prava redkost.

Nakup je mogoče na spletni strani www.optics-trade.eu in v vseh boljše založenih lovskih trgovinah. Za več informacij nas pokličite na 031/770-520 (Optics-Trade).

LOVSKE OSEBNOSTI

JANKO KERSNIK (1852–1897)

Notar, politik, pisatelj in cenjen lovec

Janko Kersnik se je rodil 4. septembra 1852 očetu Jožetu in materi Berti Hoffern v brdskem gradu. Po končani gimnaziji je študiral pravo na Dunaju in v Gradcu. Poleti 1880 je dobil notarsko službo na Brdu pri Lukovici. Tri leta pozneje je bil prvič izvoljen za deželnega poslanca, nato za predsednika podružnice Kmetijske družbe, spomladi leta 1885 pa za župana lukoviške občine. Čeprav ni bil rojen za politika, se je vedno bolj zapletal v javno življenje. Leta 1895 je nevarno zbolel in čez dve leti, 28. julija 1897, v Ljubljani umrl. Prepeljali so ga na Brdo in ga tam 30. julija 1897 pokopali v rodbinskem grobu na domačem pokopališču.¹

Njegovo prvo odmevno literarno delo je bil roman *Na Žerinjah*, ki ga je začel snovati leta 1875 in se z njim uveljavil med slovenskimi pisatelji. Ob osemdesetletnici Janeza Bleiweisa je napisal slavnostno igrice *Berite Novice*. Potem ko je umrl Josip Jurčič, je dokončal njegov roman *Rokovnjači*. Vse do svoje prezgodnje smrti je bil Kersnik sodelavec *Ljubljanskega zvona*. Napisal je več znanih del, kot so *Iz življenja na podeželskih gradovih*, *Lutski ljudje*, *Rošlin in Verjanko*, *Ciklamen*, *Agitator* ter povesti *Gospod Janez in Jara gospoda*. Kmečko življenje je orisal v povestih *Testament* in *Očetov greh*. Posebej se je uveljavil v krajših slikah iz kmečkega življenja: *Ponkrčev oča*, *Rojenica*, *V zemljiški knjigi*, *Mačkova očeta*, *Mohoričev Tone*, *Otroški dohtar*, *Kmetijske slike* in *Mamon*. Uspešen je bil tudi v daljših ljudskih povestih, na primer *Kako je stari Molek tatu iskal*, *Znojilčevega Marka božja pot*, *Za čast*, *Rejenčeva osveta*. Njegovo šegavost kažejo šaljivke *Dva adjutanta*, *Nova železnica*, *Dohar Konec in njegov konj* ter *Kolesarjeva snubitev*. Napisal je še več krajših leposlovnih črtic, pesmic in številne podlistke.

Foto: Arhiv NUK-a

Janko Kersnik, vzoren lovec in varuh divjadi

Kersnik je bil tudi izjemen lovec in lov mu je veliko pomenil. Kronisti so zabeležili, da mu je bil lov »prava srčna potreba«. »Ljubezen do prirode, ljubezen do divjačine ga je pripeljala med lovce, zato je bil pa tudi lovec po božji volji.«² V zakupu je imel skoraj vse občinske love brdskega sodnega okraja. A pogosto se je dogajalo, da v loviščih ni organiziral niti enega lovec na leto. Kronisti so pripisali, da mu je bil lov sicer res pri srcu, a ga je pojmoval kot veliko odgovornost do narave in divjadi. Najbrž prav zaradi takšnega pojmovanja lovec je organizacijo skupnih lovov ni nikoli pretiraval, pač pa je raje skrbel za urejenost lovišč in za čim učinkovitejšo lovskočuvaljsko službo. Skupni lovi mu niso bili po volji zato, ker so se na njih zbirali lovci različnih nazorov in pogledov na lov. Kersnik je najmanj maral streljачe, tiste lovske goste, ki so na brakadah na vsak način želeli nekaj upleniti.

Zanimiva je Kersnikova skrb za poljske jerebice, ki jih je že takrat vlagal iz umetne vzreje. Z uvozom čeških jerebic je želel osvežiti kri domačih in tudi povečati njihovo številčnost. Zanje je organiziral zimsko krmljenje. Kersnik tudi srnjadi ni rad streljal, pač pa je celo načrtoval, kako jo v lovišču udomačiti, kar je bilo nekaterim drugim lovcem povsem nerazumljivo in nesprejemljivo. Imel je izjemno dobre odnose z vsemi lovskimi čujavi, s katerimi je bil iskren prijatelj in pravi lovski tovariš. Po nedeljskih lovih se je z njimi rad pogovarjal in posedal pod lipo pred gradom na Brdu pri Lukovici. Zato so ga čujavi zelo cenili in spoštovali. Za Kersnika so vedeli povedati, da je bil goreč varuh divjih petelinov in je raje pustil, da je kateri od starih petelinov poginil od starosti, kot da bi ga uplenil.

Še nekaj podobnih zgodb se najde v zgodovinskih zapisih o notarju in pisatelju Kersniku, za katerega mnogi še dandanes ne vedo, da je bil tudi srčen lovec.

Pripravil: dr. Marjan Toš

¹ Podatki Občine Lukovica in Nova slovenska biografija, Inštitut za kulturno zgodovino, ZRC SAZU, Ljubljana.

² M. Hafner, Prispevek k zgodovini domačega lovstva, v: Lovec ob petindvajsetletnici, Slovensko lovsko društvo, Ljubljana, 1932, 67–68.

OKUSI NARAVE

Fazan v testu z marelicami**Za osem kosov potrebujemo:**

- ☑ vlečeno testo
- ☑ spečenega fazana
- ☑ 50 g surovega masla
- ☑ 180 g pora
- ☑ 20 g bele moke
- ☑ 2,5 dl mleka
- ☑ 0,5 dl belega vina
- ☑ 120 g suhih marelic
- ☑ 2 žlici gorčice dion
- ☑ žlico suhega kopra
- ☑ sol in mlet poper

Očiščenega fazana začnimo in ga v pečici spečemo kot po navadi. Meso ločimo od kosti in ga zrežemo na majhne koščke; potrebovali ga bomo 170 g. (Prav tako lahko uporabimo fazanovo meso, ki smo ga skuhal v juhi.)

Iz tankega vlečenega testa izrežemo 16 pravokotnikov, velikih približno 10 x 15 cm. Vsakega premažemo s stopljenim maslom in po dva zložimo enega na drugega pod kotom, da dobimo zvezdo. V pekač za večje mafine ali v manjše ognjevarne posodice potisnemo tako pripravljeno testo, najlažje z dnom kozarca, ki je enak ali manjši od odprtine v pekaču. Pečemo jih na srednji temperaturi do zlato rumene barve. Pustimo, da se ohladijo.

V ponvi stopimo preostalo maslo, dodamo na tanko narezan por in ga v pokriti posodi dušimo nekaj minut. Potresemo z moko, premešamo, počakamo minuto in nato med nenehnim mešanjem postopno dodamo ogreto mleko. Kuhamo, da se omaka zgosti. Vmešamo vino in na majhne koščke zrezane suhe marelice. Kuhamo nekaj minut, dodamo dve žlici gorčice dion in na koščke zrezano fazanovo meso. Nežno dušimo pet minut, solimo in popramo po okusu.

Z žličko nadev previdno napolnimo v spečene »rožice« in še tople pojemo, zraven lahko ponudimo solato iz motovilca. Če nimamo časa za pečenje testa, skuhamo široke rezance ... Tudi to je okusno ☺.

O marelicah: Izvirajo s Kitajske, Rimljani pa so jih prenesli v Evropo. Vsebujejo veliko vitaminov in mineralov ter vlaknin, ki so koristne za prebavo in pomagajo pri težavah z zaprtjem. Snovi, ki so v marelicah, pomagajo pri krepitvi kosti, ščitijo srce in ožilje. Suhe marelice veljajo za dober vir železa in jih priporočajo pri slabokrvnosti. Iz koščic pridobivajo olje, ki je koristno za kožo: hitro se vpija, oskrbi jo z antioksidanti in upočasni proces staranja.

Ponudimo z veliko žlico ljubezni in spoštovanja do hrane in živali!

Žan in Eva

Mavricij Jurkošek nas je zapustil 29. oktobra 2020, v času, ko nas narava nagradi z najlepšim pogledom na lovišče. Zaradi takratnih zdravstvenih razmer ni bil mogoč sprevod zelene bratovščine po ustaljenih lovskih običajih.

Smo se pa člani Lovske družine (LD) Loka pri Zidanem Mostu od svojega najstarejšega člana, ki se je rodil 6. septembra 1934, poslovili na pokopališču, danim razmeram primerno, po končanem pogrebem slovesu, ki je potekalo v ožjem družinskem krogu.

Mavricij je odšel kot eden najstarejših pravih lovskih predstavnikov, tistih, ki so nam mlajšim predstavljali pristno soočanje z naravo in lovskimi običaji. Kadarkoli smo lovili na območju njemu najljubšega Čelovnika, nas je pred lovom in predvsem po njem vedno pristrčno sprejel na njegovem domu.

Bil je velik ljubitelj lovstva. V lovske vrste je vstopil v letu 1959, lovski izpit pa je opravil leta 1961. Bil je skromen član, ki je znal uživati in se veseliti že ob majhnih radostih. Kot izkušen lovec je podrobno poznal vse lovske stečine v lovišču. Bil je resen in preudaren in ker je vsako odločitev podredil skrbi za divjad, je bil vedno v vodstvenih organih LD Loka pri Zidanem Mostu: bil je član upravnega odbora (1974–1981), kinološki referent (1981–2002) in član nadzornega odbora (2002–2018).

Za svoje pošteno, vestno in prizadevno delo ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge (1987), z redom za lovske zasluge III. stopnje (1992), prejel pa je tudi več družinskih priznanj in dva jubilejna znaka.

Člani naše lovske družine smo ga cenili in spoštovali, saj mu niti bolezen ni mogla preprečiti, da ne bi pomagal lovskim tovarišem, pa naj je bilo to pri krmljenju divjadi ali pri drugih aktivnostih, pomembnih za delovanje lovske družine, pa čeprav je bil sam na robu izčrpanosti. Za naše lovske vrste je njegova izguba nenadomestljiva, vrzel, ki je nastala, pa bo še dolgo med nami.

Mavricij, hvala za vse, kar si storil za vse lovske tovariše, za dobro LD Loka pri Zidanem Mostu in hvala za tvoje nesebično tovarštvo. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

LD Loka pri Zidanem Mostu – J. K.

Poslovili smo se od **Stanislava Šteinhauerja**, dolgoletnega predanega lovca Lovske družine (LD) Voličina, ki nas je zapustil 25. novembra 2020.

Stanko se je rodil 20. maja 1937 v Selcah. Osnovno šolo je obiskoval v Voličini. Za poklic si je izbral v tistih časih zelo izpostavljeno delo miličnika, ki ga je opravljal vse do upokojitve. Kot kmečki sin je že kot mlad fant znal poprijeti za vsako delo, tako kmečko kot obrtniško. Svoje mizarske, zidarske in druge spretnosti je s pridom izkoristil pri gradnji in urejanju lastnega doma v Voličini pa tudi pri izgradnji lovskega doma. Bil je ljubiteljski čebelar in

vinogradnik, znal je zaigrati tudi na harmoniko.

Veseli se do narave in lovstva sega v njegovo mladost, saj se je že leta 1965 včlanil v lovsko družino, leta 1969 je opravil lovski izpit. Tako kot pri vseh drugih področjih njegovega dela sta ga tudi pri lovcih odlikovali izjemna doslednost in natančnost. V lovski družini je vrsto let opravljal odgovorne funkcije, predvsem se je globoko vpisal v zgodovino LD Voličina kot gospodar v letih od 1978 do 1992. Pri vodenju večine del, tako v lovišču kot pri lovskem domu in lovskem vinogradu, je vpeljal svojevrstno disciplino ter pri lovcih vzbudil odgovornost do divjadi, lovišča in društvenega premoženja. V tistih letih je veliko svojega prostega časa z veliko vnemo porabil za dosledno organizacijo vzreje fazanov v takratni obori na Štraleku. Prva zbiralnica divjačine s hladilnikom je bila vrsto let na njegovem domu, kjer je opravljal tudi nalogo preglednika uplenjene divjadi. Lovski čuvaj je bil od leta 1974, praporščak lovske družine od razvija prapora v letu 1977, bil je vodja revirja in stalen član komisije za ocenjevanje lovskih trofejev.

Posebno pomembno vlogo je mnoga leta imel pri organizaciji in izvajanju lovnega turizma. Lovski gostje iz okolice Innsbrucka, ki že skoraj 40 let zahajajo v Voličino, so se vedno dobro počutili v njegovi družbi. Bil je glavni organizator dolgoletnih priljubljenih in odmevnih julijskih lovskih veselice v gozdčku pri lovskem domu v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Nevezoben pečat je dal lovski družini pri ohranjanju pristnih lovskih običajev, saj si dolga leta nismo znali predstavljati lovskega krsta mladega lovca brez njegovih hudomušnih in izvirnih »obtožnic«, ki jih je skrbno pripravljaval kot »tožilec« v lovskem sodnem senatu. Pod njegovo taktirko so bili v skladu z etičnim kodeksom vzorno izpeljani številni pogrebi naših lovcev, vsakemu je oznanil konec lova s svojim lovskim rogom. Velikokrat sta z ženo Kristino doma gostila lovce na »zadnjih pogonih« po lovih in pogrebi. Bil je spoštovan mentor mnogim lovskim pripravnikom, od leta 2018 je bil častni član LD Voličina.

Za velik prispevek pri razvoju in delovanju LD Voličina ter upravljanju z divjadjo ga je Lovska zveza Slovenije (LZS) odlikovala z znakom za lovske zasluge v letu 1986 in redom za lovske zasluge III. stopnje v letu 1991. Leta 1996 je prejel tudi plaketo Lovske zveze Maribor. Leta 2009 je za svoje nadvse poštvalno društveno delo prejel srebrni lenarški grb Občine Lenart, leta 2016 pa mu je LZS namenila še jubilejni znak za 50 let članstva v lovski organizaciji.

Z gotovostjo lahko rečemo, da so Stanka pri lovskem poslanstvu, prav tako kot povsod drugod, kjer smo ga srečevali, še bolj kot odlikovanja krasile njegove izjemne lastnosti: delavnost, doslednost, načelnost, preudarnost, natančnost, poštenost, nepristranskost. Bodimo ponosni in v čast nam je, da smo ga imeli v svojih vrstah. Pogleda na polja in travnike zanj ni več, tudi ne petja ptic, oglašanja fazana, lisjaka in srnjaka v Hrastovcu in Ribnikih. Gasilske sirene, strel iz lovskih pušk in lovski rog so oznanili slovo. Ostajajo spomini, sledovi ustvarjalnega življenja in dela.

Miren počitek v večnih loviščih, Stanko.

LD Voličina – F. O.

V turobnem in deževnem dnevu, ko se narava pripravlja na zimski počitek, smo se 16. novembra 2020 na celjskem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana Lovske družine (LD) Hum Celje, spoštovanega lovskega tovariša **Ivana Vervege**, ki je umrl 10. novembra 2020. V razmerah, kakršne so bile zaradi epidemije covid-19, ni bilo mogoče slovo z vsemi lovskimi častmi, za kar nam je žal, saj sta bila Ivanova prisotnost in delo v lovski družini zelo pomembna pri ohranjanju tradicije in poslanstva lovske dejavnosti.

Ivan se je rodil 1. julija 1938 v kmečki družini na Lopati pri Celju kot eden od petih otrok. Že kot otrok se je moral spoprijeti s težkimi deli na zemlji in pomagati očetu pri furmanjskih prevozi. Po končani osnovni šoli se je izučil za stavbnega kleparja in vodovodnega instalaterja. Življenje po drugi svetovni vojni za mladega Ivana ni bilo nič kaj rožnato. Po dolgoletnih izkušnjah v obrtnih delavnicah se je leta 1967 zaposlil pri nekdanji Jugoslovanski armadi in Slovenski vojski, vse do upokojitve.

Njegova povezanost s kulturno krajino ga je spremljala vse od otroštva. Bil je zagovornik sožitja in ravnesoja z naravo, gozd pa je bil njegov drugi dom. Z vključitvijo v članstvo naše mestne in primestne LD Hum Celje je s svojimi izkušnjami in poznavanjem naravnih zakonitosti nadaljeval tradicijo slovenskega lovca. Dolgoletno članstvo v naši lovski družini pa je bila potrditev, da je imel rad to dejavnost.

Sprejel je več odgovornih funkcij in jih opravljal z vso zavzetostjo: bil je gospodar lovske družine (1982–1990), kinološki referent (1988–1997), revirni vodja (1990–2018), starešina (1998–2002) in član disciplinske komisije (2002–2019).

Za svoje nesebično in poštvalno delo je v vseh aktivnih letih prejel več odlikovanj, priznanj in zahval. Znak za lovske zasluge Lovske zveze Slovenije (LZS) je prejel leta 1982, priznanje območne lovske zveze pa leta 1985. LZS mu je podelila še red za lovske zasluge III. stopnje leta 1987, red za lovske zasluge II. stopnje leta 1992 in red za lovske zasluge I. stopnje leta 1998. Od krovne lovske organizacije je prejel tudi pomembni priznanji: jubilejna znaka za 40 in 50 let članstva v lovski organizaciji.

Spoštovani lovski tovariš Vanč! Prepričani smo, da ti je prav zelena bratovščina dajala smisel življenja in pogum pri premagovanju življenjskih težav, predvsem v zadnjih dveh letih, ko je tvoje telo opešalo in si moral svoje dolgoletno vodenje revirja predati mlajšemu lovcu, tistemu, ki si mu pred dvema desetletjema predajal prvo znanje in izkušnje o lovstvu, ohranjanju narave in živali v njej. Med nami so se stekla močna prijateljstva, zato šele zdaj dojemamo, kako lepo nam je bilo s teboj. Tvoji neizmerna energija in volja do dela sta tudi nam dajali moč in pripadnost lovski organizaciji. Radi smo bili s teboj, saj si bil iskren, kritičen in pronicljiv sogovornik, lovec in varuh narave. Da smo skupaj preživeli del stoletja, velja zahvala prav tebi, solovcu, in tvoji družici, ki ti je stala ob strani pri vseh aktivnostih, ki so se dogajale na tvojem domu in v revirju.

Zato, spoštovani lovski tovariš Vanč, hvala za vse, kar si zapustil

nam in našim znancem s svojo prisotnostjo in izkušnjami. Rad si imel gozd in živali v njem, zato naj ti sv. Hubert namenijo najlepše mesto v večnih loviščih.

Lovci LD Hum Celje

Na martinovo, 11. novembra 2020, nas je po tritedenskem boju z zahrbtno boleznijo v 70. letu starosti zapustil naš dolgoletni član in starešina Lovske družine

(LD) Laporje **Marjan Štincec**.

Rodil se je 3. aprila 1951 v Mariboru. Svoje otroštvo in mladost je preživel v Laporju, kjer je obiskoval tudi osnovno šolo, po kateri se je vpisal na Srednjo gozdarsko šolo v Postojni, nato pa nadaljeval študij na Gozdarski fakulteti v Ljubljani in z diplomom pridobil naziv diplomirani inženir gozdarstva. Les in gozdarstvo sta mu veliko pomenila. Pozneje je služboval v različnih delovnih organizacijah te stroke.

V mladosti je bil znan športnik v suvanju krogle. S trdim delom ob študiju je bil sedemnajstkrat članski slovenski prvak z veljavnim rekordom dvajset let. Po tekmovalni karieri je bil sedemnajst let trener olimpijca Mirana Vodovnika, še sedaj slovenskega rekorderja v suvanju krogle. Kot ljubitelj športa in nekdanji tekmovalac je bil imenovan za direktorja Javnega zavoda za šport Slovenska Bistrica. To delo je opravljal do svoje smrti, skoraj dvajset let. Na zavodu je zapustil bogato dediščino; je najbolj zaslužen za razvoj športa v zadnjih letih v Občini Slovenska Bistrica. S 55-letnimi izkušnjami v športu in odličnimi organizacijskimi sposobnostmi je v atletske vrste pritegnil številne mlade športnike, na atletske mitinge pa uveljavljene športnike, tudi rekorderje v posameznih disciplinah. Za svoje delo v športu je leta 2014 prejel zlato plaketo Atletske zveze Slovenije.

Marjanova velika ljubezen pa je bilo tudi lovstvo. Že njegov oče je bil lovec in ustanovni član LD Laporje, ustanovljene leta 1946. Pri očetu je že kot mladenič imel zgled, ker ga je večkrat jemal s seboj na lov. Marjana je v zeleno bratovščino pritegnil tudi študij, povezan z naravo, ter nasploh ljubezen do narave in divjadi. Leta 1977 se je tako včlanil v LD Laporje. Lovski izpit je opravil ob študiju gozdarstva. Z združevanjem obojega je hitro pridobil praktične izkušnje.

Že leta 1983 so mu lovci zaupali funkcijo starešine, ki jo je opravljal vse do leta 1994. Po nekajletnem premoru je leta 2005 ponovno sprejel vodenje lovske družine, in sicer vse do februarja 2020; neprekinjeno 15 let. Od skupnega staža v lovski družini je bil kar 26 let starešina. V vseh letih vodenja lovske družine je ob delavnih in odgovornih članih v upravnem odboru in komisijah, kljub mnogim spremembam, odgovornostim in predpisom, spretno in uspešno vodil lovsko družino. Bil je odličen organizator, koordinator in iznajdljiv vodja. Člane je pogosto opozarjal na pravičen odstrel, na spoštljiv odnos do divjadi in narave, na odgovorno obnašanje lovcev, na složnost, poštenost in spoštovanje etičnega kodeksa ter družinskih dogovorov. Prizadeval si je, da bi se člani v lovski družini prijetno

počutili, rad je imel veselo družbo in zadnje pogone po lovskih običajih. Marjan je bil iskren, pošten, korekten do članov pa tudi kritičen in odkrit. Bil je uspešen mentor, lovovodja, dober strelec in ljubitelj lovskih psov. Znan je bil širom domovine, od Prekmurja do Kočevja in tudi drugod.

Za svoje aktivno delo v lovstvu je leta 1986 prejel znak za lovske zasluge, ki ga podeljuje Lovska zveza Slovenije (LZS), leta 2006 red LZS za lovske zasluge III. stopnje ter nato še jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji. Leta 2016 je ob 70-letnici lovske družine prejel priznanje Lovske zveze Maribor (OLZ II).

Zadnjič je bil med nami še na letošnjih oktobrskih skupnih lovih. Žal lovskega slovesa, kot bi si ga zaslužil v skladu z lovsko tradicijo, na dan pogreba, 17. novembra 2020, zaradi izrednih razmer, povezanih z epidemijo covid-19, nismo mogli organizirati. Izvedli smo le toliko protokola po lovskih običajih, kolikor so dopuščale razmere. Nedvomno bomo spomin nanj obeležili na dostojen način, ko bodo razmere ugodnejše.

Marjan, hvaležni smo ti za vse, kar si storil za lovsko družino, obenem pa smo ponosni, da smo bili tvoj dolgoletni lovski tovariši in da smo imeli vzornega lovca in velikega naravovarstvenika. Veseli nas tudi, da se družinska lovska tradicija nadaljuje, saj sin Matevž in nečak Teodor že hodita po tvojih sleдах.

LD Laporje – F. K.

Prelepa jesen se je začela nagibati proti mrzlim zimskim dnem. Ko so v mogočnih pohorskih gozdovih utihnili odmevi rukanja jelenov, smo lovci med skupnim

lovom onemeli ob vesti, da je jutraj 15. novembra 2020 iz vrst naše zelene bratovščine nenadoma in tiho ter veliko prezgodaj odšel naš dolgoletni lovski tovariš **Dušan Uran** ali Uranov Duka, kot smo ga klicali prijatelji in vaščani.

Bolj kot hladen jesenski vetrič je naša srca razjedala tesnoba bolečine, ko smo se zadnjič poslovili od našega lovskega tovariša Dušana. Odšel je lovski tovariš, čigar lovska pravičnost, izjemno lovsko tovaršstvo, doslednost in pogum so nam bili vzor v lovskem udejstvovanju. Dušan je bil človek, ki je bil pripravljen pomagati vedno in vsakomur. Ni poznal besed ne morem, ne znam ... Bil je trden kot skala v gorovju, pokončen kot smreka. Noben vihar ga ni zamajal, a kruta usoda včasih zahteva, da se okruši tudi čvrsta skala, da se zlomi drevo ... Od našega lovskega prijatelja Dušana smo se lovci LD Janžev Vrh v spremstvu lovskega prapora, lovske pesmi in ob zvokih registrov LD Muta poslovili na ribniškem pokopališču.

Dušanova življenjska pot se je začela 9. junija 1949 v Ribnici na Pohorju. Narava in lovstvo sta mu bila tako rekoč položena v zibelko, saj je bil lovec in gozdar že njegov oče Jože, ki je bil eden izmed ustanovnih članov Lovske družine (LD) Janžev Vrh. Tako je tudi Dušan vzljudil naravo in se kot 23-letni fant leta 1972 vključil v LD Janžev Vrh in leto pozneje opravil lovski izpit ter se nato takoj aktivno vključil v delo naše lovske družine.

V LD Janžev Vrh je tri mandate

opravljal funkcijo člana disciplinske in gojitvene komisije. Brez njegove pomoči in prisotnosti si skorajda nismo znali predstavljati skupnih lovov, na katerih je sodeloval bodisi kot vodja bodisi pomočnik vodje lova. Pod Dušanom mentorstvom je kar nekaj lovskih pripravnikov postalo vzornih in poštenih lovec.

Nepogrešljiv je bil tudi v naši t.i. »kuharski ekipi«, s katero se je redno udeleževal tekmovanj v kuhanju lovskega golaža na sejmu v Gornji Radgoni ali na tekmovanju v kuhanju lovskega golaža na nivoju Lovske zveze Maribor v Malečniku. Prav tako je bil nepogrešljiv pri pripravi jedi na delovnih akcijah, lovskih piknikih ali pri kuhanju golaža za pogostitev kmetov in lastnikov zemljišč. Ob njegovi navzočnosti in njegovi pozitivni energiji nobeno delo ni bilo pretežko, zato ga bomo še kako pogrešali. Pogrešali bomo tudi njegove znane besede s kuharskih doživetij »iz podna mešaj« ali pa »pregosti je, ljudje imajo radi omako« itn.

Dušanu je LD Janžev Vrh za njegovo poštrevnost in pripadnost podelila priznanje lovske družine, Lovska zveza Slovenije pa mu je podelila jubilejni znak za 40 let članstva v lovski organizaciji.

Dragi Dušan! Žalostno je bilo poslednje slovo od tebe, ki si imel tako rad svojo lovsko družino, naravo in svoje prijatelje. Šele takrat, ko so nam lovski rogovi in strelji lovskih pušk naznanili, da je tvoj zadnji lov končan, smo se zavedali velike izgube. V imenu LD Janžev Vrh se ti še enkrat iskreno zahvaljujemo za tvoj trud in delo pri ohranjanju narave, divjadi in vzdrževanju dobrih prijateljskih odnosov. Obljubljamo ti, da bomo nadaljevali tvoje delo, v katerega si v desetletjih članstva v LD Janžev Vrh vložil ogromno truda. Ohranili te bomo v naših srcih, spominjali se bomo vsega lepega, kar smo doživeli s teboj. Naj ti bo Diana naklonjena tudi v večnih loviščih. Mirno počivaj v domači zemlji.

LD Janžev Vrh – M. H.

Novica, da je **Tone Metlika**, najstarejši član Lovske družine (LD) Cigonca, iz lovskih vrst za vedno odšel v večna lovišča, je zelo zabolala.

Bolečina je še toliko večja, ker je prišla nenadoma in nepričakovano. Skromno smo se morali posloviti od izjemnega človeka, kakršen je bil naš Tone. Težko je dojeti, da je tako močan človek, trdne volje in duha, poln življenjske energije, človek, ki je bil steber tako v lovski družini kot v svoji pravni stroki, moral oditi.

Žalost je neizmerna, vendar sta neizmerna tudi naš ponos in hvaležnost, da smo del življenja prehodili ob takšni osebi in osebnosti. Njegova življenjska zgodba se je začela pisati 31. marca 1932 v narodno zavedni učiteljski družini v Slovenski Bistrici. V času druge svetovne vojne se je družina zaradi nevarnosti umaknila in preselila k staremu očetu v Ljubljano, po vojni pa se je ponovno vrnila v Slovensko Bistrico. Tone je bil po dedkovem zgledu strasten lovec že od svojega 17. leta pa vse do 29. oktobra 2020, ko je kot član LD Cigonca prezgodaj odšel za vedno.

Po končani gimnaziji v Mariboru je nadaljeval študij prava na Pravni fakulteti v Ljubljani in ga leta 1954 uspešno končal. Postal je sodnik, služboval pa je v Ljutomeru, v Slovenski Bistrici in od leta 1970 na Višjem sodišču v Celju. V LD Cigonca je bil dejaven predvsem na področju, ki je bilo primerno njegovi izobrazbi. Mladim lovecem - pripravnikom je predaval zgodovino in zakonodajo lovstva. V dolgih letih članstva v LD Cigonca je pogosto razlagal novo lovsko zakonodajo, ki je bila v pripravi za sprejem ali pa je bila že zakonsko uveljavljena. V LD Cigonca je bil predsednik Nadzornega odbora od leta 1968 do leta 1995, nato pa še od leta 2000 do smrti in član disciplinske komisije od leta 2016 do smrti. Več let je bil delegat LD Cigonca na občnih zbiorih Lovske zveze (LZ) Maribor, kjer je smiselno razpravljal in dajal pozitivne predloge.

Tone je leta 1995 za vsa dela v LD Cigonca prejel znak Lovske zveze Slovenije (LZS) za lovske zasluge. Njegova dela so bila prepoznavna tudi v LZ Maribor, kjer je vodil pravno-statutarno komisijo. Za to delo je leta 1998 prejel odlikovanje – red za lovske zasluge III. stopnje. Bil je tudi član pravno-statutarne komisije pri LZS. Za to delo je leta 2009 prejel odlikovanje – red za lovske zasluge II. stopnje. Leta 2016 mu je LZS podelila jubilejni znak za 60 let članstva v lovski organizaciji.

Dragi Tone! Do konca življenja si ostal delaven, dobrega zdravja, zelo navezan na lovske prijatelje in naravo. Rad si hodil na skupne love in se aktivno udeleževal različnih priložnostnih prireditev, povezanih z lovom in člani LD Cigonca. Ohranjal si dobro kondicijo in volje do življenja ti ni manjkalo. Nenadoma si zbolel za covidom-19. Upali smo, da se boš kmalu vrnil k družini in med lovec, žal pa je bila bolezen močnejša. Za tvoja dela, ki si jih dal slovenskemu lovstvu, se ti iskreno zahvaljujemo, hvala tudi za tvoje znanje in modrost!

Dragi Tone, med člani LD Cigonca boš ostal v lepem spominu in večno boš živel z nami! Počivaj v miru!

LD Cigonca – J. Š.

Člane Lovske družine (LD) Rižana je presenetila kruta in žalostna vest, da nas je 9. septembra 2020 za vedno zapustil častni član, naš najstarejši član z najdaljšim lovskim stažem v LD Rižana **Lovrenc Cah**, vsem znan kot Justin oziroma z nadimkom znan kot Bertojuc iz Črnega Kala.

Justin se je rodil 10. avgusta 1933 v Črnem Kalu pri Kopru in izhaja iz skromne, vendar zavedne kmečke istrske družine. Vse njegovo življenje se je vrtilo okoli trt, sadovnjakov, cvetja, gozda in divjadi. Že kot mladinec je poprijel za težko delo kmeta in delal tudi v kamnolomu Črni Kal kot miner. Kot mlad fant je spoznal ženo Kristino iz Trebčan pri Ilirski Bistrici. Tedaj je bil nepopisno lep čas skromne, preproste družine, dela, veselja, spoštovanja in ljubezni, ki mu je sledil čas rojstva sina Rajka in hčerke Danile.

Kljub vsakodnevnim nujnim kmečkim opravilom se je leta 1955 odločil in se vpisal v zeleno bratovščino

LD Rižana. Leta 1958 je opravil še lovskočuvaljski izpit in tako postal uradni poklicni lovski čuvaj LD Rižana. Funkcijo je opravljal vestno in pošteno tudi na območjih LD Istrra Gračišče in LD Kojnik Podgorje do leta 1975. Na njegovem dvorišču so vedno kraljevali psi terierji, ki so mu bili v pomoč pri lovu. Dolgo je tudi aktivno in uspešno vodil lovni turizem v naši lovski družini.

Leta 1986 je LD Rižana podpisala listino o pobratenju z LD Podbrdo in razvila svoj prapor, ki ga je tedaj svečano prevzel. Kljub bolezni ga je do zadnjega častno in ponosno nosil na vseh lovskih prireditvah. Med člani naše zelene bratovščine si je ustvaril izjemen ugled in bil eden od najbolj znanih in prekaljenih lovec na območju Lovske zveze Koper. Težko bi našli prebivalca iz okoliških krajev in tujega lovca, ki ne bi poznal Justina – lovca, lovskega vodnika in odličnega rejca lovskih terierjev, strelca, kmeta z darom cepljenja vseh, tudi nemogočih drevesnih vrst in trt. Več kot 65 let je bil član naše zelene bratovščine, kar je redkost. Mladi lovski rod je navduševal kot mentor s svojo vedrino, prijaznostjo, strokovnostjo in delavnostjo. Večkrat je z ožnostjo obujal spomine iz časov, ko je v naši Rižanski dolini mrgolelo zajcev, fazanov, jerebic, kljunačev in ko so se v mraku oglašale kotornje.

Za svoje poštrevnostno in vzorno delovanje v LD Rižana je dobil več ustnih in pisnih priznanj ter plaket LD Rižana, Lovska zveza Slovenije pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom za lovske zasluge III. stopnje. Prav tako je bil odlikovan na področju kinologije s srebrnim in zlatim znakom ter s srebrnim redom za kinološke zasluge. Sicer pa mu ni bilo veliko do kakršnekoli časti, rad je imel le pošten lov in veselo lovsko družbo.

Kolesje življenja je neusmiljeno, vrtele se bo naprej, ne oziraje se na prazen dom, ne oziraje se na dni, ko ne bo več tako, kot je bilo. Hvala ti, Justin, za vse neštete lepe trenutke, za katere smo lahko srečni, da smo jih imeli možnost deliti s teboj. Nikoli te ne bomo pozabili.

Počivaj v miru v večnih loviščih in lahka naj ti bo predraga domača istrska zemlja.

LD Rižana – F. S.

Konec novembra, natančneje 22. novembra 2020, nas je užalostila novica, da nas je zapustil dolgoletni član, lovski tovariš **Miha Ogorevc**.

Zadnje slovo je zaradi epidemije covid-19 potekalo v najožjem družinskem krogu.

Miha se je rodil 7. decembra 1933 očetu Mihi Ogorevcu in mami Ani Ogorevc, roj. Iljaž. Mihov oče je bil ustanovitelj Lovske družine (LD) Pišce, kar je pritegnilo Miha, da je skupaj z njim zahajal v naravo, na lov in tako postal mlad lovec. Lovski izpit je opravil leta 1963 in svoj lovski staž začel v LD Pišce. Temu pozivu je ostal zvest do smrti. Vselej je dajal poudarek lovskim običajem, spodbujal tovariše lovec k ohranjanju lovske kulture, pa tudi lovska latovščina oziroma t.i. lovska latinščina mu nikoli ni bila tuja.

Bil je izrazito delaven in ustvarjalen človek. S soprogo Milko si je

z veliko marljivostjo ustvaril dom in družino v Artičah, kar je bil razlog, da je leta 1966 prestopil iz LD Pišce v LD Artiče. Uspešen je bil tako na službenem kot na lovskem področju, veliko se je posvečal tudi kulturnim dejavnostim.

V organih in vodstvu LD Artiče smo mu zaupali razne funkcije. V letih od 1967 do 1977, od 1983 do 1984 ter od 1993 do 1996 je bil član Upravnega odbora LD Artiče. Od leta 1978 do 1980 je bil predsednik disciplinske komisije. V letih 1981 in 1982 mu je bila zaupana vloga gospodarja lovske družine. Od leta 1980 do leta 1985 je bil vodja strelske ekipe LD Artiče. Pod Mihovim vodstvom je ekipa osvojila številne pokale in nagrade. Za nekaj časa je lovski družini odstopil prostor za zbiranje divjadi. Veliko sled je pustil tudi na področju lovske kinologije.

Prejel je tudi številna priznanja, ki sta mu jih podelili lovska in kinološka organizacija. LD Pišce mu je za zasluge v lovstvu podelila priznanje, LD Artiče pa priznanje za požrtvovalno delo pri izgradnji strelišča in za dolgoletno delo v lovstvu ob praznovanju 50., 60., 70. in nazadnje tudi 80. življenjskega jubileja ter srebrno spominsko priznanje ob praznovanju 50-letnice obstoja LD Artiče. Lovska zveza Slovenije pa ga je odlikovala z

znakom za lovske zasluge, redom za lovske zasluge III. stopnje in nazadnje, leta 2016, z redom za lovske zasluge II. stopnje. Od Kinološke zveze Slovenije je prejel srebrni in zlati znak za zasluge na kinološkem področju.

Miha je ogromno prispeval v času svoje zaposlitve v IMV (Industrija motornih vozil) Novo mesto. Aktiven je bil tudi v krajevni skupnosti, kajti sodeloval je pri raznih aktivnostih za razvoj domačega kraja in se udeleževal na kulturnem področju. Kot član pevskega zbora je prejel bronasto Gallusovo značko. Krajevna organizacija Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije (SZDLS) ga je odlikovala z bronasto značko Osvobodilne fronte (OF) slovenskega naroda. Tudi v desetdnevni vojni za samostojno Slovenijo je pustil svoje sledi. Kot predsednik odbora za Narodno zaščito je organiziral lovce, ki so aktivno varovali zajetje vodovoda za večji del Občine Brežice. Za to delo je prejel spominsko medaljo udeleženca vojne za Slovenijo ob deseti obletnici; podelila mu jo je Zveza veteranov vojne za Slovenijo.

S svojimi dejanji je dokazal, da je bil spoštovanja vreden in zvest član zelene bratovščine.

Dragi Miha, počivaj v miru.

LD Artiče – B. O.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli:

Anton Levstek, LD Višnja Gora,
* 5. 9. 1932, † 14. 12. 2020.

Alojz Lukač, LD Rečica ob Savinji,
* 13. 6. 1941, † 28. 11. 2020.

Anton Mravljak, LD Velenje,
* 8. 7. 1944, † 2. 12. 2020.

Franc Plaznik, LD Jurklošter,
* 7. 8. 1962, † 8. 12. 2020.

Miran Jenstrle, LD Sorica,
* 23. 5. 1947, † 15. 4. 2020.

Janez Pintar, LD Sorica,
* 3. 4. 1935, † 21. 9. 2020.

Franc Eršte, LD Otočec,
* 15. 5. 1931, † 18. 12. 2020.

Andrej Tollazzi, LD Logatec,
* 1. 12. 1933, † 23. 11. 2020.

Janez Sintič, LD Veliki Podlog,
* 19. 4. 1963, † 20. 12. 2020.

Leopold Brovč, LD Podbrdo,
* 11. 11. 1939, † 17. 12. 2020.

Ivan Furlan, LD Dobrova,
* 31. 1. 1932, † 4. 1. 2021.

Marjan Trebežnik, LD Dobrova,
* 28. 8. 1927, † 4. 1. 2021.

Anton Merlin, LD Otočec,
* 12. 12. 1937, † 4. 1. 2021.

Alojz Grebenšek, LD Velenje,
* 18. 5. 1938, † 17. 12. 2020.

Miran Gorjup, LD Domžale,
* 14. 12. 1952, † 4. 12. 2020.

Konrad Bezjak, LD Destrnik,
* 2. 2. 1936, † 17. 4. 2020.

Stanislav Deželak, LD Dobovec,
* 24. 7. 1937, † 3. 12. 2020.

Drago Robič, LD Zagorje ob Savi,
* 15. 10. 1936, † 14. 9. 2020.

Mirko Levec, LD Podkum,
* 5. 4. 1949, † 10. 6. 2020.

Frančišek Štepic, LD Ivančna Gorica,
* 1. 5. 1933, † 24. 12. 2020.

Alojz Gabršček, LD Taborska jama,
* 6. 4. 1936, † 19. 10. 2020.

Janez Golobič, LD Smuk Semič,
* 26. 7. 1945, † 5. 1. 2021.

Alojz Janežič, LD Grosuplje,
* 8. 6. 1934, † 19. 12. 2020.

Miha Ogorevc, LD Artiče,
* 7. 12. 1933, † 22. 11. 2020.

Umrlim časten spomin!

Narislal: Milan Samar

Pasja mala šola

Lovsko kinološko društvo (LKD) Maribor je prostovoljno društvo, strokovno združanje lovcev - kinologov in drugih ljubiteljev psov lovskih pasem, ki združuje in povezuje kinološke interese na amaterski osnovi. Društvo deluje na območju **Lovske zveze Maribor**, v katero je včlanjenih 45 upravljavk lovišč (lovskih družin) in deluje predvsem za njihove potrebe in promocijo lovske kinologije.

Ugotavljamo, da lovskim psom namenimo večji pomen kot v preteklosti, saj veljaven lovski zakon natančno predpisuje, s kako usposobljenimi psi lahko lovimo pri posameznih oblikah lova. Poudarek je na pravilno izšolanih lovskih psih. Veliko časa namenimo vajam poslušnosti in socializacije psov. Pes je človekov prijatelj, živi z njim v urbanem okolju in mora biti temu primerno vzgojen in voden. Kako vzgojiti take pse, LKD Maribor nudi praktične informacije vodnikom na vsakoletnih tečajih.

Po nekajletnem premoru se je letos ponovno pokazalo zanimanje lastnikov (vodnikov) mladih psov za praktični tečaj male šole za pse. Tečaj se je v okviru letnega programa začel v drugi polovici avgusta 2020 in je trajal vse do začetka jeseni, in sicer deset šolskih ur na zasebnem vadbišču v neposredni bližini Maribora. Čeprav ima LKD Maribor nov sodoben poligon, je vadba zaradi želje vodnikov potekala na vadbišču, ki je bližje Mariboru.

Mala šola je namenjena pasjim mladičem, starosti od tri do devet mesecev, ko še niso psihično zreli za zahtevnejše šolanje v poslušnosti. Preveč lastnikov kar prehitro pričakuje in preveč zahteva od tako mladih psov. Čeprav mladiči radi sodelujejo s svojimi vodniki in so zelo učljivi, pa moramo paziti, da v tem obdobju ne

Foto: Osební arhiv Marjana Gselmana

Še droben nasvet: ne skušajmo prikrajšati vodnikovega prepričanja, da ima najboljšega, najlepšega in sploh super psa.

pridobijo slabih izkušenj, ki bi jih spremljale in pozneje ovirale pri pripravi na nadaljnje delo in šolanje. V mali šoli je predvsem poudarek na navezavi in stiku z vodnikom (lastnikom). Poudarek je na socializaciji, kar pomeni, da mladič spozna in se sreča s situacijami, v katerih se bo lahko znašel v življenju in nadaljnjem šolanju. Socializacija mladega psa zato ne pomeni samo igranja z vrstniki, kot je prepričana večina lastnikov. Igranje med vrstniki in z njimi je pomemben element v obdobju odrasčanja psa, a moramo paziti, da pes ne pridobi slabih izkušenj, ki bi se pozneje lahko izkazovale kot pretirana plahost ali napadalenost do drugih psov. Zato pazimo, da je igra vedno pod našim nadzorom. Veliko pozornosti namenimo tudi stikom/srečanjem mladičev s starejšimi psi, ker tudi pri takšnih

srečanjih lahko mladiči pridobijo slabe izkušnje. Zato v mali šoli mladiče izpostavimo vsem mogočim situacijam, ki so na voljo: prometu, preizkusu mirnosti ob strelu, privajanju na vodo in plavanje, spoznavanju osnov vaj poslušnosti, kot so ukazi *poleg*, *sedi*, *sem*, in drugim življenjskim situacijam.

Letošnjega tečaja se je udeležilo deset vodnikov s svojimi psi. Bili so pisana družina resastih jazbečarjev, kunčjega jazbečarja, nemškega lovskega terierja, koroškega žigca, angleškega špringer španjela, labradorskega prinašalca in nemškega ptičarja – žimavca. Tečaj je potekal pod vodstvom inštruktorja za šolanje lovskih psov po programu male šole in VP-1, VP-2 (vaje poslušnosti 1 in 2) **Marjana Gselmana**. Inštruktor je tečajnike seznanil s 50 »zlati-

mi« pravili pri vzgoji tako vodnikov kot njihovih psov. Poleg praktičnih vaj in dela so veliko izvedeli tudi o ustrezni prehrani in zdravstveni oskrbi psa ter o drugih težavah oziroma okoliščinah, ki se dogajajo vodnikom, ko so s psom na sprehodu ali na samostojnem treningu. Inštruktor je vse okoliščine reševal osebno z vodnikom in njegovim psom. Po desetih urah druženja so bili rezultati vidni.

V zadovoljstvo vodnikov in psov so vsi udeleženci uspešno končali tečaj male šole in se tako pripravili na nadaljnje šolanje po programu VP-1 in VP-2 spomladi. Za konec je inštruktor vsem čestital za opravljen tečaj, jim zaželel uspešno nadaljnje šolanje in veliko lovskih pa tudi splošnih užitkov z njihovimi psi.

Marjan Gselman

PNZ za goniče in brak-jazbečarje LKD Celje

Vodniki se za nabavo psa ustrezne lovske pasme odločajo predvsem na podlagi narave lovišča in divjadi v njem. Visokonogi goniči in brak-jazbečarji so v osnovi namenjeni za lov na zajca in lisico, v zdajšnjem času pa tudi za lov na divje prašiče. Njihova glavna naloga je iskanje divjadi po sveži sledi,

izsleditev, dviganje ter glasna in vztrajna gonja. Vse to določa *Pravilnik o delu goničev in brak-jazbečarjev – preizkušnja naravnih zasnov (PNZ)*. Ker je v naših loviščih pogost tudi divji prašič, z ustreznim šolanjem veliko goničev koristno uporabimo na lovu za izsleditev in gonjo »črnuhov« na gozdnatih površinah. Goniči in brak-jazbečarji so tudi najpogostejša lovska pasma v lasti vodnikov - lovcev iz lovskih družin, ki so članice **Lovsko-kinološkega društva**

(LKD) Celje (47 članic, 2.200 lovcev). Zato LKD v svojem letnem načrtu prireditvev oziroma preizkušenj psov organizira dve preizkušnji: PNZ za goniče in brak-jazbečarje.

Prva PNZ je bila 12. septembra 2020 v lovišču **Lovske družine (LD) Gornji Grad**. Zbor udeležencev je bil zjutraj pred njihovim streliščem. Na odprtju je zbrane pozdravil domači kinolog **Milan Cajner**, nato pa tudi predsednik LKD Celje **Janez Šumak**. Sledila je predstavitev

vodje sodniškega zbora **Janeza Nahtigala** in kinološkega sodnika **Janeza Šumaka**. Nato je kinološki sodnik Nahtigal trinajstim prijavljenim in trinajstim prisotnim tekmovalnim parom (štirje brak-jazbečarji, trije posavski goniči, dva brandl braka in po en nemški gonič, koroški žigec, srbski tribarvni gonič in švicarski gonič) predstavil določila *Pravilnika o ocenjevanju dela goničev in brak-jazbečarjev na PNZ*. Preizkušajo obvezne discipline:

Skupinska fotografija s PNZ za goniče in brak-jazbečarje v LD Gornji Grad

Foto: Janez Šumak

iskanje, gonja, glas, kakovost voja (nos), obnašanje ob strelu (strelaplachost) in splošno poslušnost (vodljivost) psa.

Kinološka sodnika sta pse s svojimi vodniki razdelila v dve skupini in najprej na travniku pod streliščem preizkusila obnašanje psov ob strelu (t.i. strelomirnost). Sledil je odhod v lovišče. Zjutraj je bilo vreme sveže, brez vetra, skratka ugodno za iskanje in izsleditev zajcev in lisic, zato so se odpeljali na preskušanje v višje predele lovišča LD Gornji Grad. Kinološka sodnika sta morala upoštevati pravilnik o delu goničev in brak-jazbečarjev, zato sta morala vsakemu psu na preizkušnji ponuditi 30-minutno možnost iskanja divjadi. Ker pravilnik določa tudi možnost popravka iskanja, če pes v določenem času ni mogel najti divjadi, mora kinološki sodnik dati psu možnost ponovnega termina (30 min), vendar šele potem, ko drugi psi že uspešno opravijo svoje delo.

Obe skupini sta se s terena vrnili okrog 14.30. Kinološka sodnika sta ob zaključku preizkušnje dokončno uredila ocenjevalne liste. En par preizkušnje ni opravil, devet jih je opravilo s I. nagradnim razredom, dva z II. in eden s III.. Sledila je še razglasitev rezultatov s komentarjem dela psov obeh kinoloških sodnikov. Ker je LKD Celje s pomočjo prireditelja LD Gornji Grad PNZ izvedel v obliki tekmovanja (vsak zbir točk

je tudi razvrščanje), smo uspešnim vodnikom psov za dosežena prva tri mesta podelili tudi pokale LKD Celje.

Prvo mesto je dosegla srb-ska tribarvna gonička **Deya** (164 točk, I. nagradni razred) z vodnikom **Darkom Bašičem** iz LD Polzela. Drugo mesto je zasedel brak-jazbečar **Cigo** (144 točk, I. nagradni razred) z vodnikom **Mitjem Blazinškom** iz LD Kajuh, Šmartno v Rožni dolini. Tretje mesto je pripadlo brandl braku **Donu** (144 točk, I. nagradni razred) z vodnikom **Markom Stegnarjem** iz LD Braslovče.

LD Gornji Grad se zahvaljuje mo za gostoljubje in da je dalo na voljo lovišče, predvsem pa hvala družinskemu kinologu **Milanu Cajnerju** in **Francu Tevžu**.

Druga preizkušnja naravnih zasnov (PNZ) goničev in brak-jazbečarjev je bila 10. oktobra 2020 v lovišču **LD Rogaška Slatina**. V uvodnem pozdravu je vodja prireditve in kinolog LD Rogaška Slatina **Jani Strniša** predstavil delovanje lovske družine gostiteljice, predsednik LKD Celje **Janez Šumak** pa programe dela LKD Celje. Sodniški zbor sta sestavljala kinološka sodnika **Janez Nahtigal** in **Janez Šumak**. Nahtigal je kot vodja sodniškega zbora šestnajstim prijavljenim in prisotnim parom (pet brandl brakov, dva srb-ska tribarvna gonička, dva beagla, dva posavska gonička, dva slova-

Foto: Janez Šumak

Prvi trije pari s sodniškim zborom in vodjo preizkušnje v Rogaški Slatini

ška kopova, dva brak-jazbečarja in slovaški gonič) predstavil *Pravilnik o ocenjevanju dela goničev in brak-jazbečarjev na PNZ*, nato pa smo vodnike s psi razdelili v dve skupini. Preskus obnašanja ob strelu (strelomirnost) je preizkusil vsak kinološki sodnik v svoji skupini. Vreme je bilo oblačno, torej značilno jesensko z odličnimi razmerami za delo psov in možnostjo izsleditve divjadi. Širok izbor že navedenih pasem goničev je dal slutiti, da bo lahko tisti dan v tamkajšnjem lovišču res mogoče slišati pravo »zvonjenje« psov ob gonji divjadi!

Rezultat celotne preizkušnje

je bil, da je PNZ opravilo enajst goničev, pet pa žal ne. Druženje v lovsko-kinološki družbi v gostišču *Pri treh ribnikih* v Rogaški Slatini žal ni bilo mogoče, saj smo morali upoštevati ukrepe **Vlade Republike Slovenije** in priporočila **Nacionalnega inštituta za javno zdravje** zaradi preprečevanja širjenja covid-19. Smo pa javno razglasili rezultate PNZ, ki je bila obenem tudi »tekma« v delu goničev in brak-jazbečarjev LKD Celje. Pet goničev je preizkušnjo opravilo s I. nagradnim razredom, šest z II. in eden s III. Trem vodnikom goničev, ki so zbrali največ točk, smo podelili tudi pokale LKD Celje.

Prvo mesto je dosegla srb-ska tribarvna gonička **Dona** (164 točk, I. nagradni razred) z vodnikom **Vladom Škrablom** iz LD Rogaška Slatina, drugo mesto posavska gonička **Ceta Tara** (164 točk, I. nagradni razred) z vodnikom **Alojzjem Šimencem** iz LD Rečica ob Savinji, tretjega

pa posavski gonič **Ali** (162 točk, I. nagradni razred) z vodnikom **Markom Gorenškom** iz LD Dobrna.

Vodstvu LD Rogaška Slatina se zahvaljujemo za gostoljubje, uporabo lovišča in pozornost kinologa **Janija Strniše** in **terenskih vodnikov**.

Kljub črnogledim napovedim za slovensko lovsko kinologijo lahko v analizi ugotovimo, da je bilo pri nas na dve preizkušnji naravnih zasnov goničev privedenih kar 29 lovskih psov! To pomeni, da bodo vsaj na Celjskem območju na lovih še »zvonili« goniči!

Janez Šumak,
predsednik LKD Celje

Z letne skupščine LKD Maribor

Živimo v nepredvidljivem obdobju. Covid-19 se širi zelo nenadzorovano in zaradi razmaha epidemije so bili minuli meseci tudi za lovce - kinologe neprijazni in neprijetni. Žal jim razmere niso dovoljevale, da bi uresničili vse načrtovane dejavnosti. Tako so v **Lovsko-kinološkem društvu (LKD) Maribor** letos še uspeli izpeljati tečaj za vodnike lovske psov, mnoge druge načrtovane kinološke preizkušnje za posamezne pasme psov pa so žal morali prestaviti ali pa so jih izpeljali v okrnjeni obliki.

Tudi na nedavni letni skupščini LKD Maribor konec septembra so zbrani na obrazu nosili zaščitne maske. V poročilih sta **Anton Selinšek**, predsednik LKD Maribor, in **Zdravko Brezovšek**, predsednik strokovnega sveta,

Foto: Ladislav Steinbacher

Anton Selinšek, drugi z leve, mednarodni kinološki sodnik za pse šarivce

predstavila uspehe, ki jih dosega štajerski kinologi. Prisotni so slišali tudi zahvalo **Lovski družini (LD) Starše, LD Rače, LD Oplotnica, LD Slovenska Bistrica, LD Makole in LD**

Šmartno na Pohorju, saj omogočajo brezplačno uporabo lovišča za preizkušnje in ocenjevanje lovske psov. Pohvalnih besed je bil deležen tudi organizacijski odbor, ki je na razstavišču **Pomurskega**

sejma organiziral **Mednarodno razstavo lovske psov**, delo pa so opravili brezplačno.

V nadaljevanju seje so potrdili finančno poročilo za leto 2019, poročilo strokovnega sveta in nadzornega odbora. Delegati so sprejeli tudi finančni načrt za leto 2020. V razpravi smo lahko slišali že mnogokrat povedane besede z vprašanjem, kako bi navdušili več mladih lovcev, da bi se odločili za nakup lovskega psa; pa opažanja, da se zmanjšuje število legel in da je strošek, ki ga imajo vodniki lovskega psa, kar precejšen. Zato so poslali priporočilo svojim članicam, lovske družinam, naj izboljšajo pogoje za delovanje kinologije. Zavedati se moramo, da skupni lovi, še posebno na malo divjad, brez preizkušenih in uporabnih štirinožnih pomočnikov niso mogoči!

Ladislav Steinbacher

Tečaj poslušnosti psov VP-1 in VP-2 LKD Ljubljana

Lovsko-kinološko društvo (LKD) Ljubljana že dolga leta organizira tečaje poslušnosti za mlade pse in njihove vodnike, ki želijo postaviti dobre temelje za nadaljnje uspešno šolanje. Vodniki se odločajo za vrsto tečaja glede na pasmo, a tečaj v letu 2020 je bil v več pogledih nekaj prav posebnega. Prav vsi vodniki so, ne glede na pasmo, opravljali VP-2 in ga tudi uspešno opravili. Z uvodno uro smo začeli že konec februarja in po opravljenih nekaj urah smo morali zaradi razglašene epidemije hitro prekiniti tečaj. V maju, ko je bil lov na srnjaka že v polnem

Foto: Tomaž Dajčar

Tečajnikom bodo za vedno ostali znanje in izkušnje, ki so jih pridobili na tečaju.

Foto: Tomaž Dajčar

razmahu, pa je prišla dobra vest; razmere v državi so se začasno umirjale, prekinili so omejitve ob razglašeni epidemiji. Zato sva se z vodjo šolanja v LKD Ljubljana **Dejanom Poljanškom** dogovorila za nadaljevanje šolanja. Vse poletje smo se dvakrat na teden srečevali na vadbenem poligonu **LD Brezovica** pri lovskem domu v Vokah. Zahvaljujem se **Lovski družini Brezovica**, ki nam vsako leto odstopi mesto pri lovskem domu, da lahko primerno izpeljemo tečaj in po tečaju, če je le mogoče, poskrbi, da si psi in vodniki tudi oddahnejo in se okrepčajo.

V minulemu letu je bilo na tečaj prijavljenih 18 vodnikov psov različnih pasemskih skupin (jamarji, goniči, krvosledci, ptičarji, šarivci in prinašalci). Po dveh mesecih trdega dela je bilo na izpit prijavljenih 15 psov. Ker se je zaradi koronavirusa tečaj premaknil že v vroče poletje, smo uro tečaja predstavili in tako poskrbeli, da se psi niso pregrevali na soncu. Veseli me tudi, da se mladi vodniki odločajo za krepitev svojega kinološkega znanja in da je na tečaju sodeloval tudi kandidat za inštruktorja lovske psov **Danijel Markič**. Kljub poletni vročini, komarjem in drugim nevšečnostim

so se tečajniki pridno udeleževali tečaja, se učili in znanje prenašali na svoje pse.

Zaključne izpite smo imeli v septembru, podelitev pa je potekala skladu s priporočili **Nacionalnega inštituta za javno zdravje**. Vsi udeleženci tečaja so prejeli priznanja in ocenjevalni list, na katerega so lahko zelo ponosni. Menim, da so osvojene točke odraz trdega dela in tudi malce sreče na dan izpita. Za vedno pa bo tečajnikom ostalo znanje in izkušnje, ki so jih pridobili na tečaju.

Tomaž Dajčar

PNZ, VPP in telesno ocenjevanje prinašalcev

Slovenski klub retrieverjev (prinašalcev) je v soorganizaciji z Lovsko družino (LD) Ig in Lovsko-kinološkim društvom (LKD) Ljubljana 19. septembra 2020 v lovišču LD Ig organizi-

nje. Nanj so bili prijavljeni trije psi (labradorski prinašalci), ki jih je ocenila sodnica **Barbara Krumpak**. Naslednji sta bili na vrsti preizkušnji (PNZ in VPP). Prijavljenih je bilo sedem psov dveh različnih pasem (pet labradorskih prinašalcev in dva zlata prinašalca). Razlika med PNZ in VPP je v tem, da pri PNZ pse preskušajo na divjadi (fazan, raca,

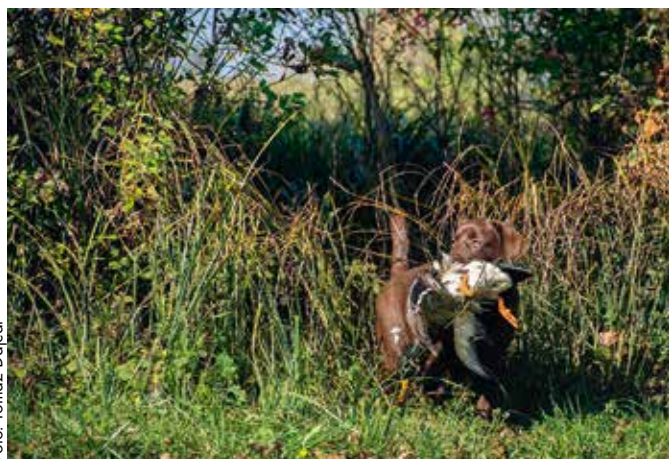

Foto: Tomaž Dajčar

Na lovu pse prinašalce uporabljamo za iskanje in prinašanje ustreljene male divjadi.

Foto: Tomaž Dajčar

PNZ, VPP in telesno ocenjevanje prinašalcev je bilo lani septembra v LD Ig.

ral preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ), vzrejno preizkušnjo prinašalcev (VPP) in telesno ocenjevanje psov prinašalcev. PNZ in VPP sta namenjeni izključno ugotavljanju prirojenih lastnosti psov in na podlagi ocene določanju uporabnosti psov za vzrejo. Zato je za vodnike priporočljivo, naj bi obe preizkušnji opravljali s čim mlajšim psom.

Zbor je bil zjutraj pri lovskem domu, kjer se je začel prvi del prireditve – telesno ocenjeva-

jerebica), pri VPP pa opravljajo preizkušnjo s prinosilom. Pri obeh preizkušnjah kinološki sodniki ugotavljajo obnašanje psov ob strelu (strelomirnost), prinašanje na planem, prinašanje iz globoke vode in vodljivost med celotno preizkušnjo (splošna poslušnost).

Kinološki sodnik **Andrej Emih** je najprej ocenil strelomirnost, nato pa po ocenjevalnem listu še druge discipline. Najprej so psi opravljali preskus prinašanja na planem iz visoke trave in nato

Razvrstitev na PNZ:

1. mesto: labradorka **Tylah Upper Class** z vodnikom **Mihom Mramorjem** (20 točk/20 točk, I. nagradni razred) in
2. mesto: zlati prinašalec **Golden Romance Secretariat** z vodnico **Dajano Saftič** (20 točk/20 točk, I. nagradni razred).

Razvrstitev na VPP:

1. mesto: labradorec **Pepper Junior By Lovely Dog** z vodnikom **Damjanom Kužnikom** (16 točk/20 točk, I. nagradni razred) in
2. mesto: zlati prinašalec **Golden Romance Secretariat** z vodnico **Dajano Saftič** (13 točk/20 točk; II. nagradni razred).

še prinašanje iz globoke vode. Neizkušenim mladim psom je rahle težave povzročal veter, a ne glede na to nekaj psov ni opravilo zahtev preizkušnje.

Na lovu pse prinašalce uporabljamo za iskanje in prinašanje ustreljene male divjadi. Na lovu so ob strelu poleg vodnika, nato pa na ukaz poiščejo divjad in mu

jo prinesejo. So zelo vodoljubni psi, zato jih s pridom uporabljamo predvsem za lov na vodno perjad.

Prireditve je potekala v skladu z navodili in priporočili **Nacionalnega inštituta za javno zdravje** in organizator je ves čas skrbel za upoštevanje priporočil.

Tomaž Dajčar

Moj prvi psiček Živko

Bilo mi je komaj 11 let, leta 1949, ko smo v Krajcu kosili vrnico (travo prve košnje) in še nisem imel moči, da bi kosil ob odraslih koscih, ampak sem pomagal kako drugače. V prostem času pa sem hodil v bližnji gozd gledat, ali rastejo gobe.

Enkrat sem v gozdu zaslišal nekje daleč cviljenje in takoj ugotovil, da je gotovo psiček. Približeval sem se cviljenju, dokler se nisva srečala. Vzel sem ga v naročje in ga odnesel k preostalim koscem. Bal sem se, da bi mi pobegnil, zato sem ga zaprl v senik. Moj oče ni bil nič kaj navdušen, da bi ga odpeljali domov, a sem vztrajal in ga nesel domov ter mu zvečer dal prvi obrok hrane – pomolzeno mleko od domačih krav. Postal je ubogljiv prijazen hišni pes z imenom **Živko**; poimenoval sem ga jaz.

Živko nikoli ni bil zaprt ali pri-

Foto: Anton Raspet

Resasta istrska gonička Bria ob plenu po končanem lovu

vezan na verigi, ampak je prost zvesto čuval kmetijo Pr' Graparju v Labinjah, kjer je moja rojstna hiša. Na domačiji smo imeli tudi dva konja, **Miška** in

Šimelna, za vožnjo in kmečka opravila. Ko smo konja vpregli v voz, je pes že čakal in nihče ga ni ustavil, da ne bi teklen zraven vprege, pa naj je bila to krajša

ali daljša pot. Vedno je čuval vprego z vozom.

Živko je bil tudi odličen lovec na veverice. Tega smo ga naučili šolarji, ko smo hodili v šolo iz Labinj v Cerkno. Vas Labinje je dva kilometra oddaljena od Cerknega, v smeri proti bolnišnici Franji. Na poti smo šolarji, ki smo hodili v Cerkno v šolo, vsak dan lovili veverice s psom Živkom. V tistih časih je bilo še veliko navadnih veveric (zdaj je veverica zavarovana redka in ogrožena živalska vrsta) in ni bilo orehovega drevesa, na katerem ne bi bilo veveric. Ko smo se šolarji odpravljali v šolo, nas je Živko že čakal in preden smo prišli do prvega gozda, je pes že zalajal, mi pa smo se približevali drevesu, na katerem je bila veverica. S količki smo posredovali, da je morala skočiti na tla in tako jo je pes navadno zgrabil že v zraku ali na tleh. Na tak način nam je pes vsak

dan ulovil eno verico, včasih tudi dve. Zgodilo pa se je, da smo jih enkrat ulovili sedem. Tisti dan smo kar dve uri zamudili pouk. Ko smo prišli v šolo, je tovarišica **Angela** mene in **Sourčenovega Cirila** prijela za lase, naju tepla in se drla: »Koštruna labenska.« Bili smo tudi pošteno kaznovani. Kmalu po tem dogodku je bil tudi moj prvi psiček Živko dosmrtno kaznovan; ustrelil mi ga je lovec iz vasi Poljane pri Cerknem.

Že v mladih letih sem si zadal, da bom lovec in da bom vedno imel ob sebi lovskega psa. To se je tudi zgodilo, kajti »*lovec brez psa je kakor jezdec brez konja*«. V 55 letih moje lovške kariere v **Lovski družini Porezen - Cerkno** sem pasjih lovskih veččin izučil kar 13 resastih istrskih goničev. Naučil sem jih vseh mogočih lovskih vrlin, gonje lisic in zajcev pa tudi kun. Poimensko so si sledili: **Ago, Margo, Vadi, Ajka, Čača,**

Beba, Ben, Bistra, Benko, Bit, **Astor, Lola in Bria.** Slednja mi še vedno služi kot dobra gonička zajcev in lisic. Zelo ponosen sem, da sem goniče tudi vzrejal; Ajko sem paril dvakrat, Bistro prav tako dvakrat, Bito štirikrat, Lolo pa enkrat. Skupen rezultat vseh legel je bil 59 mladičev (26 psiček in 33 psov). Vse mladiče sem oddal lovcem v slovenska lovišča, samo v zadnjem leglu sta dva odšla v Bosno.

Še vedno me veseli vzrejati pasmo resastih istrskih goničev, vendar opažam, da ni več zanimanja za mladiče goničev te pasme, kajti dandanes lovci povprašujejo samo za krvosledci. Lov na malo divjad zaradi redkosti te divjadi ni več zanimiv, družinske in večdružinske brakade pa so žal šle že skoraj v pozabo. Vedno bolj tuja postaja lovcem značilna pesem *zvonjenja* goničev v čudovitem jesensko obarvanem gozdu ...

Anton Raspet

MALI OGLASI

Orožje in lovška optika

Zelo ugodno **prodam strelna daljnogleda** Docter Asepherical, 8 x 56 (290 €), Minox, 3-9 x 50 (190 €), ruska daljnogleda, 7 x 50 in 8 x 40 (100 €), **naboje** 7 x 57 Norma - Oryx (2,5 €) in novo **zračno puško** Diana Magnum, 350-380 m/s (390 €). Tel.: 031/014-448.

Prodajam češko bokarico, kal. 7 x 57 R/16, z optiko Zeiss (Suhlova montaža). Dobro ohranjena. Tel.: 031/672-960 (Ivan).

Prodajam lepo ohranjeno kombinirano puško, češko Zbrojevko, mod. 502.6, kal. .243 Win./12, s francoskim naprožilom. Na puški je montiran strelni daljnogled Swarovski Habicht, 7 x 42. Tel.: 068/613-746.

Prodajam češko bokarico Super Brno, 12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom in novim kopitom z unikatno gravuro. Cena po dogovoru. Tel.: 041/612-974.

Zelo ugodno prodajam repetirno risanico Crvena Zastava, kal. 8 x 57 IS, s strelnim daljnogledom Meopta, 4 x 32, odlično ohranjena. Cena 380 €. **Prodajam tudi puško** Monte Carlo, kal. 16/16, z gladko cevjo. Cena 180 €. Tel.: 041/484-240.

Prodajam dobro ohranjeno kombinirko Sabatti, 12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom. Tel.: 031/553-035.

Prodajam lovške puške: MK CZ Brno 2 (kal. .22 LR), s strelnim daljnogledom, **MK** Walther, KK UIT, kal. .22 LR; borovelsko **polrisanico** - petelinko, kal. .222 Rem. -16 (65 mm), s strelnim daljnogledom; rusko **šibrenico** IŽ, kal. 12/12 (70 mm), in repetirno **MK-puško** CZ, kal. .22 Mag., s strelnim daljnogledom. Tel.: 041/923-298.

Prodajam kombinirano puško Triumph-Borovlje, 16/7 x 65 R/.222 Rem. (3.000 €), **šibrenico** Pionir Sarasoueta, kal. 12/12, z ejektorji (500 €); **spektiv** Swarovski, CTC 30 x 75, kot nov - leto 2008 (650 €). Tel.: 041/636-291.

Prodajam strelna daljnogleda, Zeiss Dital in Meopta Artemis, oba povečave 6 x 42. Tel.: 041/876-676.

Ugodno **prodajam kombinirko** Merkel Suhl, kal. 12/7 x 65 R, s strelnim daljnogledom Carl Zeiss, 6 x 42. Tel.: 041/656-362 (zvečer).

Prodajam odlično ohranjeno repetirno risanico CZ, kal. 7 x 64, z montiranim strelnim daljnogledom Meopta Artemis 2000, 6 x 42. Tel.: 031/687-718.

Zaradi preprečevanja okužbe z novim koronavirusom poskrbite za varno prodajo/nakup.

Mali oglasi

Male oglase (besedilo in dokazilo o vplačilu) sprejemamo na elektronski naslov: lovec@lovska-zveza.si ali na naslov uredništva revije.

Cene malih oglasov: do 15 besed 4 €, od 15 do 25 besed 5 €, od 25 do 30 besed 6 €, za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba plačati vnaprej. Položnic ne pošiljamo. Preštejte besede in ustrezno vsoto nakazite na TRR Lovske zveze Slovenije: Nova Ljubljanska banka, d. d., št.: SI56 02010-0015687097; SWIFT oz. BIC koda: LJBSI2X.

Sklic naj se glasi: SI 00 in zraven datum plačila. Primer za nakazilo 18. 9. 2015: SI 00 18092015.

Pod namen plačila morate obvezno napisati: MALI OGLAS.

Predvidena legla lovskih psov

Nemški lovski terier (SLRLt):
O: 5/I, m: 5/I, 26. 12. 2020.

Bojan Pajk,
Velika Račna 5 a,
1290 Grosuplje.
Tel.: 031/204-878.

Beagle (SLRBig):
O: 4/I, m: 4/II, 11. 1. 2021.

Jože Kamnik,
Podgorje 127,
3281 Slovenj Gradec.
Tel.: 041/714-625.

Kratkodlaki istrski gonič (SLRGik):

O: 4/I, m: 5/II, 7. 2. 2021.
Aleš Mohorčič,
Kamni Vrh pri Ambrusu 1,
1303 Zagradec.
Tel.: 031/597-567.

Nemški gonič (SLRNg):
O: 4/II, m: 5/I, 8. 2. 2021.

Tone Resnik,
Mali Jelink 7, 1223 Blagovica.
Tel.: 031/704-894.

Bavarski barvar (SLRBb):
O: 5/II, m: 5/III, 25. 2. 2021.

Ivan Krapež,
Kovk 28, 5273 Col,
Tel.: 040/228-110.

Nemški kratkodlaki ptičar (SLRNkp):

O: 5/ŠPP, m: 5/ŠPP, 1. 2. 2021.
Matej in Branka Lah,
Malo Hudo 27,
1295 Ivančna Gorica.
Tel.: 070/898-005.

Nemški prepeličar (SLRPr):
O: 5/I, m: I/I, 5. 2. 2021.

Vinko Otorepec,
Dobrič 38 a, 3313 Polzela.
Tel.: 041/809-143.

Kinološka zveza Slovenije

Komisija za izobraževanje in izpite pri
Kinološki zvezi Slovenije

objavlja

RAZPIS IZPITOV ZA KINOLOŠKE SODNIKE IN KANDIDATE ZA KINOLOŠKE SODNIŠKE PRIPRAVNIKE

Komisija za izobraževanje in izpite pri Kinološki zvezi Slovenije objavlja razpis za pridobitev kinoloških nazivov:

- KINOLOŠKI SODNIK ZA OCENJEVANJE DELA ALI ZUNANJOSTI (PRVI IZPIT);
- KINOLOŠKI SODNIK, KI ŽELI RAZŠIRITI SVOJE PODROČJE SOJENJA V DELU ALI ZUNANJOSTI;
- KINOLOŠKI SODNIŠKI PRIPRAVNIK ZA OCENJEVANJE DELA ALI ZUNANJOSTI.

Zadnji dan za prijavo je četrtek, 4. marec 2021 (upošteva se poštni žig).

Komisija prijav, ki bodo prispele po roku, ne bo obravnavala oziroma bo prijave, ki bodo nepopolne, zavrnila.

Celoten in podroben razpis s prijavnici hoste našli v obvestilih na spletni strani Kinološke zveze Slovenije oziroma v zavihku KZS/Komisija za izobraževanje in izpite.

Branko Puš, mednarodni kinološki sodnik ter predsednik Komisije za izobraževanje in izpite pri Kinološki zvezi Slovenije

Lovski psi

Prodajam mladiče brak-jazbečarje jelenje rdeče barve. Tel.: 041/574-703.

Prodajam mladiče pasme istrski gonič, stare dva meseca. Vrhunska vzrejna linija za lov na divje prašiče, odličnih za lov in standarno korektni. Predniki z zavirljivimi rezultati na kinoloških prireditvah in na lovu. Mladiči so na voljo cepljeni, brez zajedavcev, z eksportnim rodovnikom in opremljeni z mikrofipom. Info, slike, video na tel.: 031/709-148 (SLO) ali 00385914310107 (CRO).

Drugo

Kupim ali zamenjam lovsko literaturo od leta 1910 do 1946 in vse lovške knjige, ki so izšle do tega leta. Tel.: 051/611-377.

Prodajam navadnega jelena za odstrel, nepravilni štirinajsterak. Cena 900 €. Tel.: 041/628-512.

Prodajam avtomobil Honda CR-V, štirikolesni pogon, letnik 2008, prevoženih 230.000 km. Tel.: 031/695-208.

Prodajam lovsko past - dvigalko, močno, v celoti kovano iz vzmetnega jekla, nastavljena ima premer 50 cm. Sproži se na poteg/dvig vabe v sredini pasti. Tel.: 031/774-520 ali 070/430-021.

Prodajam več predmetov: bobne Amati, **mesoreznico** (32, ročna),

FEBRUAR									
Datum	Luna	vzide	zaide	Sonce	vzide	zaide	zora/mrak	(navt.)	začet.konec
1. Po	21:32	9:38	7:24	17:07	6:16	18:15			
2. To	22:47	10:01	7:23	17:09	6:15	18:16			
3. Sr	—	10:24	7:22	17:10	6:14	18:18			
4. Če	0:03	10:49	7:21	17:12	6:13	18:19			●
5. Pe	1:21	11:19	7:19	17:13	6:12	18:20			
6. So	2:38	11:53	7:18	17:15	6:11	18:22			
7. Ne	3:53	12:36	7:17	17:16	6:09	18:23			
8. Po	5:01	13:30	7:15	17:18	6:08	18:24			
9. To	6:00	14:32	7:14	17:19	6:07	18:26			
10. Sr	6:48	15:42	7:12	17:21	6:06	18:27			
11. Če	7:26	16:53	7:11	17:22	6:04	18:28			●
12. Pe	7:56	18:04	7:09	17:24	6:03	18:30			
13. So	8:21	19:13	7:08	17:25	6:02	18:31			
14. Ne	8:43	20:19	7:06	17:27	6:00	18:32			
15. Po	9:03	21:24	7:05	17:28	5:59	18:34			
16. To	9:22	22:28	7:03	17:30	5:57	18:35			
17. Sr	9:41	23:31	7:01	17:31	5:56	18:36			
18. Če	10:02	—	7:00	17:33	5:54	18:38			
19. Pe	10:26	0:35	6:58	17:34	5:53	18:39			●
20. So	10:55	1:39	6:56	17:36	5:51	18:41			
21. Ne	11:31	2:41	6:55	17:37	5:50	18:42			
22. Po	12:14	3:43	6:53	17:39	5:48	18:43			
23. To	13:08	4:38	6:51	17:40	5:47	18:45			
24. Sr	14:11	5:28	6:49	17:42	5:45	18:46			
25. Če	15:22	6:09	6:48	17:43	5:43	18:47			
26. Pe	16:37	6:44	6:46	17:44	5:42	18:49			
27. So	17:55	7:14	6:44	17:46	5:40	18:50			○
28. Ne	19:13	7:40	6:42	17:47	5:38	18:52			

stojalo (»trage«) za »ošopanje« prašiča, **opaž** (bor, smreka), **polnilko** (novo, nerabljeno, za omake ali mazila), **elektromotor** (2,2 kW, 1420 obratov, 3 fazni). Tel.: 040/324-608.

SlovArms

Lovska trgovina SlovArms d.o.o.

www.slovarms.si

DIVAČA, Kraška cesta 67, Pon.-Pet.: 14:00 - 19:00

Tel.: 05 620 22 08 Sobota: 09:00 - 13:00

E-mail: info@slovarms.si

DAS ORIGINAL

J.P. SAUER & SOHN

Vixen

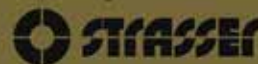
Verney-Carron

Blaser

HAWKE

LIEMKE
THERMAL OPTICS

SWAROVSKI
OPTIK

STEEL ACTION

TITAN
RÖWA

STEINER
GERMANY

MERKEL

Markel Helix

Najhitrejša premovlečna puška

Blaser
Blaser R8

Heym SR30

Premovlečna puška z možnostjo naprožila ("šnelarja") in
brez doplačila levo kopito in zaklep!

HAENEL

Haenel Jaeger 10

Na zalogi nočni nastavki PARD!

Prodaja vrhunskih izdelkov

- Optike: Swarovski, Kahles, Zeiss, Delta, Aimpoint, MTC, Pard
- Puške: Merkel, Haenel, Blaser, Sauer, Steyr Mannlicher, CZ, Heym, FX Airguns in Mauser
- Strelivo: RWS, Geco, Blaser, KJG, Sellier & Bellot, Rottweil, Sax, LFB, Nobel Sport Italia
- Oplačila: Chevalier

Izvajamo vsa puškarska dela.

Puškarnstvo Špendal

Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana

gsm: 041 399 307, 031 393 664 email: puskarstvo@siol.net

Nova spletna trgovina:

<http://guns-spendal.com/shop/>

VUTE
PUŠKARSTVO

Kreplova ulica 2, 2000 Maribor
[lovskaprema.si](mailto:info@lovskaprema.si) info@lovskaprema.si
Tel: 059 108 495

Piščalke za privabljanje lisic

Prava piščalka v pravem trenutku precej
pripomore k uspešnemu lovu na lisice.

Celotna ponudba piščalk na:
WWW.LOVSKAOPREMA.SI

